

OIKEUDENKÄYMISKAARI 1.1.1734/4

1 luku (25.8.2016/683)

Yleiset säännökset

1 § (25.8.2016/683)

Tätä lakia sovelletaan oikeudenkäyntiin yleisissä tuomioistuimissa, jollei oikeudenkäynnistä rikosasioissa annetusta laista (689/1997) tai muusta laista toisin johdu.

2 § (25.8.2016/683)

Yleisiä tuomioistuinta ovat kärjäoikeudet, hovioikeudet ja korkein oikeus.

2 luku (22.7.1991/1052)

Päätösvaltaisuudesta

1 § (25.4.2014/339)

Kärjäoikeus on päätösvaltainen rikosasiassa, kun tuomioistuimessa on puheenjohtaja ja kaksi lautamiestä.

Kärjäoikeus on päätösvaltainen rikosasiassa myös kolmen lainoppineen jäsenen kokoonpanossa, jos sitä asian laadun tai muun erityisen syyn vuoksi on pidettävä perusteltuna.

2 § (25.8.2016/683)

2 § on kumottu L:lla 25.8.2016/683.

3 § (22.7.1991/1052)

Muussa kuin 1 §:ssä tarkoitetussa asiassa kärjäoikeus on päätösvaltainen, kun siinä on kolme lainoppinutta jäsentä.

3 a § (25.8.2016/683)

3 a § on kumottu L:lla 25.8.2016/683.

4 § (5.12.2008/811)

Riita-asian käsittelyä saadaan jatkaa 3 §:ssä tarkoitetussa kokoonpanossa, jossa asian käsittely on aloitettu, vaikka asia käsittelyn aikana muuttuu sellaiseksi, että se tulisi käsitellä 5 §:n 1 momentissa tarkoitetussa kokoonpanossa. Samoin voidaan menetellä, jos samaan oikeudenkäyntiin yhdistetään käsiteltäväksi myöhemmin vireille tullut 5 §:n 1 momentin mukaisessa kokoonpanossa käsiteltävä asia.

5 § (30.8.2002/768)

Kärjäoikeudessa on vain puheenjohtaja:

- 1) hakemusasiassa, jonka käsittelyä ei jatketa riita-asian käsittelystä säädettyssä järjestyksessä;
- 2) valmistelussa;
- 3) riita-asian pääkäsittelyssä, jos tuomarina toimii valmistelusta vastannut tuomari eikä asian laatu tai laajuus edellytä asian käsittelyä täysilukuisessa kokoonpanossa;
- 4) otettaessa vastaan todistelua pääkäsittelyn ulkopuolella; sekä
- 5) käsiteltäessä erikseen 7 luvun mukaista turvaamistointia koskevaa asiaa.

Käräjäoikeuden on varattava asianosaisille tilaisuus lausua käsityksensä 1 momentin 3 kohdassa tarkoitetun täysilukuisen kokoonpanon tarpeellisuudesta. Jos asianosainen pitää täysilukuista kokoonpanoa tarpeellisena, asia voidaan ratkaista pääkäsittelyssä yhden tuomarin kokoonpanossa vain erityisestä syystä.

3 momentti on kumottu L:lla 5.12.2008/811.

6 § (25.8.2016/683)

Rikosasiassa käräjäoikeus on päätösvaltainen myös, kun siinä on yksin puheenjohtaja, jos mistään syytteessä tarkoitetusta yksittäisestä rikoksesta ei syytteessä mainittujen seikkojen vallitessa tehtynä ole säädetty ankarampaa rangaistusta kuin vankeutta enintään kaksi vuotta tai jos syytteessä tarkoitettu yksittäinen rikos on:

- 1) virkamiehen väkivaltainen vastustaminen;
- 2) törkeä varkaus;
- 3) törkeä kavallus;
- 4) törkeä moottorikulkuneuvon käyttövarkaus;
- 5) törkeä kätkemisrikos;
- 6) törkeä vahingonteko;
- 7) törkeä petos;
- 8) törkeä maksuvälinepetos;
- 9) törkeä tietomurto;
- 10) rekisterimerkintärikos;
- 11) 1–10 kohdassa mainitun rikoksen rangaistava yritys.

Ratkaistaessa rikosasiaa oikeudenkäynnistä rikosasioissa annetun lain 5 a luvussa tarkoitetussa kirjallisessa menettelyssä käräjäoikeus on päätösvaltainen, kun siinä on yksin puheenjohtaja.

6 a § (22.8.2014/671)

Ratkaistaessa rikosasiaa oikeudenkäynnistä rikosasioissa annetun lain 5 b luvussa tarkoitettussa tunnustamisoikeudenkäynnissä käräjäoikeuden puheenjohtajana toimii laamanni tai kärjätuomari. Käräjäoikeus on päätösvaltainen myös, kun siinä on yksin puheenjohtaja.

7 § (5.12.2008/811)

Jos käräjäoikeus käsitellessään asiaa 6 §:ssä tarkoitettussa kokoonpanossa katsoo, että asia on käsiteltävä käräjäoikeuden 1 §:ssä tarkoitettussa kokoonpanossa, asia on siirrettävä sanotussa kokoonpanossa käsiteltäväksi.

Jos asia pääkäsittelyn aikana muuttuu sellaiseksi, että se pitäisi käsitellä 1 §:n 1 momentissa tarkoitettussa kokoonpanossa, saadaan asian käsittelyä kuitenkin jatkaa 6 §:ssä tarkoitettussa kokoonpanossa, jos laamanni tai kärjätuomari toimii oikeuden puheenjohtajana ja käsittelyn jatkamista voidaan pitää tarkoituksenmukaisena.

8 § (22.7.1991/1052)

Hovioikeus on päätösvaltainen kolmijäsenisenä.

Yksi jäsen voi kuitenkin:

- 1) päättää, että jatkokäsittelylupa myönnetään; (24.6.2010/650)
- 2) ratkaista asian, jos valitus on peruutettu kokonaan;
- 3) ratkaista rangaistukseen tuomitsemista koskevan asian, jos vastaaja on kuollut;
- 4) ratkaista sakon muuntorangaistuksen määräämistä koskevan asian;
- 5) ratkaista puolustajan, asianomistajan oikeudenkäyntiavustajan ja tukihenkilön määräämistä hovioikeudessa koskevan asian;
- 6) ratkaista oikeusavun myöntämistä tai lakkaamista, oikeusavustajan määräämistä, hänen määräyksensä peruuttamista tai toisen avustajan määräämistä hovioikeudessa koskevan asian;
- 7) ratkaista turvaamistointia sekä täytäntöönpanon kieltämistä tai keskeyttämistä koskevan asian;
- 8) määrätä yksityishenkilön velkajärjestelystä annetussa laissa (57/1993) ja yrityksen saneerauksesta annetussa laissa (47/1993) tarkoitetuista väliaikaisista kielloista;
- 9) ratkaista, onko liiketoimintakieltoon määräämistä tai sen pidentämistä koskevaa päätöstä sekä lähestymiskieltoon määräämistä koskevaa päätöstä noudatettava muutoksenhausta huolimatta;
- 10) muuttaa tai täsmentää lapsen tapaamisoikeutta koskevia ehtoja hovioikeuskäsittelyn ajaksi lapsen huoltoa ja tapaamisoikeutta koskevan päätöksen täytäntöönpanosta annetussa laissa (619/1996) tarkoitettussa asiassa;
- 11) ratkaista vasta hovioikeudessa esitetyn vangitsemis- tai matkustuskieltovaatimuksen;

12) päättää todistelukustannusten maksamisesta silloin, kun toimitettavaksi määrättyä pääkäsittelyä ei pidetä.

(23.5.2003/381)

Yksi jäsen voi lisäksi päättää, että asiassa toimitetaan pääkäsittely, ja tehdä pääkäsittelyn toimittamiseen liittyvät ratkaisut sekä päättää myös muista asian valmisteluun liittyvistä toimenpiteistä ja asian valmistelussa vahvistaa sovinnon. Yhden jäsenen toimivaltaan kuuluvissa asioissa yksi jäsen voi päättää myös puolustajan, oikeudenkäyntiavustajan ja tukihenkilön palkkiosta ja kulujen korvaamisesta sekä velvollisuudesta korvata oikeudenkäyntikulut ja todistelukustannukset. (23.5.2003/381)

8 a § (25.8.2016/683)

Jos hovioikeudessa asian ratkaisua istunnossa harkittaessa vallitseva mielipide poikkeaa korkeimman oikeuden tai hovioikeuden taikka toisen hovioikeuden omaksumasta oikeusperiaatteesta tai lain tulkinnasta, asia tai sen osa voidaan siirtää käsiteltäväksi vahvennetussa istunnossa tai täysistunnossa. Myös muutoin periaatteellisesti merkittävä tai laajankantoinen asia tai sen osa voidaan siirtää täysistunnon tai vahvennetun istunnon käsiteltäväksi. Asiaa, jossa on toimitettu tai toimitettava suullinen käsittely, ei saa ilman erityistä syytä siirtää vahvennetun istunnon tai täysistunnon ratkaistavaksi.

Asian siirtämisestä täysistuntoon tai vahvennettuun istuntoon päättää presidentti.

Hovioikeuden täysistuntoon osallistuvat presidentti, vakinaiset tuomarit ja vuotta pidemmäksi määräajaksi nimitetyt määräaikaiset hovioikeuden tuomarit ja muutkin jäsenet, jos he ovat osallistuneet asian käsittelyyn aikaisemmin. Täysistunto on päätösvaltainen, kun vähintään puolet virassa olevista jäsenistä on läsnä.

Hovioikeuden vahvennetun istunnon kokoonpanoon kuuluu seitsemän jäsentä. Vahvennettuun istuntoon kuuluvat presidentti puheenjohtajana sekä jäsenenä asiaa aikaisemmin käsitelleet vielä virantoimituksessa olevat jäsenet ja tarpeellinen määrä vakinaisista jäsenistä arvottuja lisäjäseniä.

9 § (25.8.2016/683)

Korkein oikeus on päätösvaltainen viisijäsenisenä, jollei laissa säädetä muuta kokoonpanoa. Asian siirtämisestä käsiteltäväksi täysistunnossa tai vahvennetussa jaostossa säädetään korkeimmasta oikeudesta annetussa laissa (665/2005).

Valitusluvan myöntämistä koskevat asiat käsitellään ja ratkaistaan jaostossa, jossa on kaksi tai kolme jäsentä. Jos asia käsitellään kaksijäsenisessä jaostossa, se on siirrettävä kolmijäsenisen jaoston ratkaistavaksi, jos jaoston jäsenet niin päättävät tai jolleivät he ole ratkaisusta yksimieliset. Jos valituslupahakemus tai sen osa on 30 luvun 3 §:n 4 momentin mukaisesti siirretty käsiteltäväksi valituksen yhteydessä, valitusluvasta päättää valituksen käsittelevä jaosto.

Jaostossa, jossa on yksi jäsen, voidaan käsitellä ja ratkaista asia, joka koskee turvaamistointa, täytäntöönpanon kieltämistä tai keskeyttämistä taikka muuta vastaavaa väli aikaista toimenpidettä.

10 § (26.8.2005/666)

Ylimääräistä muutoksenhakua koskeva asia voidaan korkeimmassa oikeudessa käsitellä ja ratkaista kolmijäsenisessä jaostossa, jos asiassa päätetään vain välitoimesta taikka hakemus yksimielisesti hylätään tai jätetään tutkimatta. Myös yhden jäsenen muodostama jaosto voi päättää välitoimesta ylimääräistä muutoksenhakua koskevassa asiassa. Jos korkein oikeus on jo aikaisemmin hylännyt tai jättänyt tutkimatta ylimääräistä muutoksenhakua koskevan hakemuksen, tällainen jaosto voi myös hylätä tai jättää tutkimatta asiassa tehdyn uuden hakemuksen, jossa ei esitetä asian ratkaisemisen kannalta merkityksellisiä uusia seikkoja tai todisteita.

Muissa kuin 1 momentissa tarkoitetuissa tapauksissa ylimääräistä muutoksenhakua koskeva asia on siirrettävä viisijäsenisen jaoston ratkaistavaksi.

11 § (25.8.2016/683)

Tuomioistuimen monijäsenistä kokoonpanoa voidaan vahventaa yhdellä lainoppineella jäsenellä, jos se asian laadun, laajuuden tai muun erityisen syyn vuoksi on perusteltua. Samoin edellytyksin käräjäoikeudessa voi olla kolmas lautamies.

12 § (25.8.2016/683)

Käräjäoikeus ja hovioikeus on päätösvaltainen, vaikka sen monijäsenisen kokoonpanon jäsenistä yhdelle on tullut este pääkäsittelyn, suullisen käsittelyn, istunnon tai katselmuksen aloittamisen jälkeen. Kokoonpanossa on kuitenkin aina oltava vähintään yksi lainoppinut jäsen. Käräjäoikeus on lisäksi päätösvaltainen, kun lautamiehiä on vähintään yksi.

13 § (25.8.2016/683)

Tuomioistuimen monijäseniseen ratkaisukokoonpanoon ei voi kuulua jäseniä, jotka ovat toisilleen 13 luvun 3 §:ssä tarkoitettuja läheisiä.

14 § (25.8.2016/683)

Yleisten tuomioistuinten päätösvaltaisuuudesta eräissä asioissa säädetään erikseen.

3 luku (25.8.2016/683)

(25.8.2016/683)

3 luku on kumottu L:lla 25.8.2016/683.

4 luku (6.6.2003/425)

Oikeudenkäynnin kieli

1 § (6.6.2003/425)

Tuomioistuimen on asian käsittelykielenä käytettävä joko suomea tai ruotsia sekä annettava ratkaisunsa suomeksi tai ruotsiksi sen mukaan kuin kielilaisissa (423/2003) säädetään.

Saamelaisten kotiseutualueella voidaan tuomioistuimessa asian käsittelykielenä käyttää saamen kieltä sen mukaan kuin saamen kielen käyttämisestä viranomaisissa annetussa laissa (516/1991) säädetään.

Ks. Suomen perustusL 731/1999 17 § ja KieliL 423/2003 3 luku. L saamen kielen käyttämisestä viranomaisissa 516/1991 on kumottu Saamen kieliL:lla 1086/2003.

2 § (6.6.2003/425)

Asianosaisella, jonka oma kieli on suomi tai ruotsi, on silloin, kun oikeudenkäynnissä on käytettävä muuta kuin hänen omaa kieltään, oikeus tulkkaukseen ja käännökseen sen mukaan kuin kielilaissa säädetään.

Oikeudesta käyttää saamen kieltä oikeudenkäynnissä säädetään saamen kielen käyttämisestä viranomaisissa annetussa laissa.

Muun kuin suomen-, ruotsin- tai saamenkielisen asianosaisen, joka haluaa tulkkausta tai käännöksen, on huolehdittava tästä itse ja omalla kustannuksellaan, jollei tuomioistuin asian laadun huomioon ottaen toisin määrää. Tuomioistuimen on kuitenkin huolehdittava siitä, että muiden pohjoismaiden kansalaiset saavat sen käsiteltävissä asioissa tarvitsemansa tulkkaus- ja käännösavun.

Oikeudesta tulkkaukseen ja käännökseen rikosasioissa säädetään oikeudenkäynnistä rikosasioissa annetussa laissa (689/1997).

Ks. KieliL 423/2003 18 § ja L oikeudenkäynnistä rikosasioissa 689/1997 6 a luku. L saamen kielen käyttämisestä viranomaisissa 516/1991 on kumottu L:lla 1086/2003, ks. Saamen kieliL 1086/2003 4 luku.

5 luku (22.7.1991/1052)

Riita-asian vireillepano ja valmistelu

Haastehakemus

1 § (22.7.1991/1052)

Riita-asia pannaan vireille käräjäoikeuden kansliaan toimitettavalla kirjallisella haastehakemuksella.

Kun haastehakemus saapuu kansliaan, asia tulee vireille ja sen valmistelu alkaa.

2 § (22.7.1991/1052)

Haastehakemuksessa on ilmoitettava:

- 1) kantajan yksilöity vaatimus;
- 2) seikat, joihin vaatimus perustuu;
- 3) mahdollisuuksien mukaan ne todisteet, jotka kantaja aikoo kanteensa tueksi esittää, sekä mitä hän kullakin todisteella aikoo näyttää toteen;

4) oikeudenkäyntikulujen korvaamista koskeva vaatimus, jos kantaja pitää sitä aiheellisena; sekä

5) millä perusteella tuomioistuin on toimivaltainen, jos toimivalta ei muutoin ilmene haastehakemuksesta tai siihen liitetyistä asiakirjoista.

(30.8.2002/768)

Haastehakemuksessa on ilmoitettava tuomioistuimen nimi, asianosaisten nimet ja kotipaikat sekä heidän laillisen edustajansa tai asiamiehensä yhteystiedot sekä se postiosoite ja mahdollinen muu osoite, johon asiaa koskevat kutsut, kehotukset ja ilmoitukset voidaan lähettää (*prosessiosoite*). Asianosaisten sekä todistajan tai muun kuultavan puhelinnumero ja muut yhteystiedot on myös soveltuvalla tavalla ilmoitettava käräjäoikeudelle. Jos kantaja ei tiedä vastaajan yhteystietoja, hänen on ilmoitettava, mitä hän on tehnyt niiden selvittämiseksi. Jos jokin tieto myöhemmin muuttuu, kantajan tulee viipymättä ilmoittaa siitä käräjäoikeudelle. (14.5.2010/362)

Haastehakemus on asianosaisen tai, jollei hän itse ole sitä laatinut, sen laatijan allekirjoitettava. Laatijan on samalla ilmoitettava ammattinsa ja asuinpaikkansa.

3 § (28.6.1993/595)

Jos asia koskee

- 1) tietyn määräistä saamista,
- 2) hallinnan tai rikkoutuneen olosuhteen palauttamista taikka
- 3) häätöä

ja kantaja ilmoittaa, ettei asia hänen käsityksensä mukaan ole riitainen, haastehakemuksessa on vaatimuksen perusteena tarpeen mainita ainoastaan ne seikat, joihin vaatimus välittömästi perustuu. Tällöin ei tarvitse ilmoittaa myöskään 2 §:n 1 momentin 3 kohdassa mainittuja todisteita. Haastehakemuksessa on kuitenkin täsmällisesti yksilöitävä se sopimus, sitoumus tai muu kirjallinen todiste, johon kantaja vetoaa.

4 § (28.6.1993/595)

Edellä 2 §:ssä tarkoitettuun haastehakemukseen on lisäksi liitettävä se sopimus, sitoumus tai muu kirjallinen todiste, johon kantaja vetoaa.

Haastehakemuksen täydentäminen

5 § (30.8.2002/768)

Jos haastehakemus on puutteellinen, kantajaa on kehotettava määräajassa korjaamaan puute, jos korjaaminen on oikeudenkäynnin jatkamiseksi tai vastauksen antamista varten välttämätöntä. Kantajalle on samalla ilmoitettava, millä tavoin haastehakemus on puutteellinen ja että kanne voidaan jättää tutkimatta tai hylätä, jos kantaja ei noudata kehotusta.

Tuomioistuin voi erityisestä syystä pidentää 1 momentissa tarkoitettua määräaikaa.

Haastehakemuksen täydentämistä voidaan pyytää ja täydentämiselle asetettua määräaikaa pidentää myös puhelinta tai muuta soveltuvaa tiedonvälitystapaa käyttäen. Kannetta ei

kuitenkaan saa jättää 6 §:n 1 momentin nojalla tutkimatta, vaikka kantaja ei noudata hänelle näin annettua täydennyskehotusta.

Kanteen tutkimatta jättäminen ja asian ratkaiseminen vastausta pyytämättä

6 § (22.7.1991/1052)

Tuomioistuimen on heti jätettävä kanne tutkimatta, jollei kantaja noudata hänelle annettua 5 §:ssä tarkoitettua kehotusta ja jos haastehakemus on niin puutteellinen, ettei se kelpaa oikeudenkäynnin perustaksi, taikka jos tuomioistuin ei muusta syystä voi ottaa asiaa tutkittavaksi.

Tuomioistuimen on haastetta antamatta heti hylättävä kanne tuomiolla, jos kantajan vaatimus on selvästi perusteeton.

Väliaikais määräyksen antaminen

7 § (22.7.1991/1052)

Tuomioistuin voi käsitellessään hallinnan tai rikkoutuneen olosuhteen palauttamista koskevaa asiaa kantajan pyynnöstä, varaamatta vastapuolelle tilaisuutta tulla kuulluksi, väliaikaisesti määrätä, että hallinta tai rikkoutunut olosuhde tulee heti palauttaa tai että tulee tehdä jokin muu tilanteen korjaava toimenpide, kunnes toisin määrätään.

Haaste

8 § (22.7.1991/1052)

Jollei kannetta ole 6 §:n mukaisesti jätetty tutkimatta tai hylätty, tuomioistuimen on viipymättä annettava haaste.

9 § (22.7.1991/1052)

Vastaaajaa kehoitetaan haasteessa vastaamaan kanteeseen kirjallisesti. Jos voidaan olettaa, että vastauksen antaminen suullisesti nopeuttaa asian käsittelyä tai että vastaaja ei vastaa kirjallisesti, häntä voidaan kehottaa vastaamaan suullisen valmistelun istunnossa.

Tuomioistuin voi vastaajan pyynnöstä erityisestä syystä sallia, että vastaus, joka on kehoitettu toimittamaan kirjallisena, saadaan antaa suullisesti tuomioistuimen kansliassa tai istuntopaikalla.

10 § (30.8.2002/768)

Haasteessa vastaajaa kehoitetaan vastauksessaan:

- 1) ilmoittamaan, myöntääkö hän kanteen vai vastustaako hän sitä;
- 2) vastustaessaan kannetta esittämään sellaiset perusteet vastustamiselle, joilla on merkitystä asian ratkaisemisen kannalta;
- 3) ilmoittamaan mahdollisuuksien mukaan ne todisteet, jotka hän aikoo vastauksensa tueksi esittää, ja mitä hän kullakin todisteella aikoo näyttää toteen;

4) esittämään vaatimuksensa oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta, jos hän pitää sitä aiheellisena;

5) liittämään vastaukseen asiakirja, johon kanteen vastustaminen perustuu, alkuperäisenä tai jäljennöksenä ja ne kirjalliset todisteet, joihin vastauksessa vedotaan; sekä

6) tekemään väitteensä siitä, ettei tuomioistuin voi ottaa asiaa tutkittavaksi.

Käräjäoikeus voi lisäksi kehottaa vastaajaa lausumaan vastauksessaan jostakin erityisestä kysymyksestä.

Haasteessa vastaajaa on kehotettava ilmoittamaan laillisen edustajansa tai asiamiehensä yhteystiedot sekä myös se postiosoite ja mahdollinen muu osoite, johon asiaa koskevat kutsut, kehotukset ja ilmoitukset voidaan lähettää (*prosessiosoite*). Haasteessa on ilmoitettava, että asiakirja voidaan antaa asianosaiselle tiedoksi lähettämällä se hänen vastauksessaan ilmoittamaansa prosessiosoitteeseen. Vastaajan on myös ilmoitettava oma sekä todistajan tai muun kuultavan puhelinnumero ja muut yhteystiedot soveltuvalla tavalla käräjäoikeudelle. Jos jokin tieto myöhemmin muuttuu, vastaajan tulee viipymättä ilmoittaa siitä käräjäoikeudelle. (14.5.2010/362)

Haasteessa on lisäksi ilmoitettava, että kirjallisena annettava vastaus on asianosaisen tai, jollei hän itse ole sitä laatinut, sen laatijan allekirjoitettava ja että laatijan on ilmoitettava ammattinsa ja kotipaikkansa.

11 § (22.7.1991/1052)

Haasteessa on ilmoitettava, että kirjallinen vastaus on toimitettava tuomioistuimen kansliaan tuomioistuimen määräämässä ajassa haasteen tiedoksiannosta. Ennen määrääjän umpeen kulumista tehdystä pyynnöstä asetettua määräaikaa voidaan erityisestä syystä pitentää.

Jos vastaajaa kehoitetaan vastaamaan suullisesti, tuomioistuimen on kutsuttava kantaja sekä haastamisen yhteydessä vastaaja suullisen valmistelun istuntoon. Samalla on ilmoitettava, minä päivänä ja kellonaikana sekä missä istunto pidetään.

Haasteessa tai kutsussa on mainittava, mikä seuraamus on siitä, että vastaaja ei anna kirjallista vastausta tai asianosainen ei saavu istuntoon.

12 § (22.7.1991/1052)

Haaste, haastehakemus ja siihen liitetyt asiakirjat on annettava vastaajalle tiedoksi siten kuin 11 luvussa säädetään.

Edellä 3 §:ssä tarkoitettuun haastehakemukseen liitetyt asiakirjat ei kuitenkaan tarvitse antaa vastaajalle tiedoksi. Haasteessa on tällöin ilmoitettava, että asiakirjat ovat vastaajan nähtävissä tuomioistuimen kansliassa ja että ne vastaajan pyynnöstä lähetetään hänelle postitse. (28.6.1993/595)

Asian ratkaiseminen valmistelua jatkamatta

13 § (22.7.1991/1052)

Jos vastaaja, jota on kehoitettu vastaamaan kirjallisesti asiassa, jossa sovinto on sallittu,

1) ei ole antanut pyydettyä vastausta määräajassa tai

2) ei ole esittänyt vastauksessaan kanteen vastustamiselle perustetta tai vetoaa ainoastaan sellaiseen perusteeseen, jolla selvästi ei ole vaikutusta asian ratkaisemiseen,

asia ratkaistaan valmistelua jatkamatta. Kanne hyväksytään tällöin yksipuolisella tuomiolla. Siltä osin kuin kantaja on luopunut kanteesta tai se on selvästi perusteeton, kanne hylätään tuomiolla.

(30.8.2002/768)

Yksipuolinen tuomio saadaan tämän pykälän nojalla antaa, vaikka kantaja ei ole vaatinut sitä.

Juoksevaa sitoumusta koskeva säännös

14 § (22.7.1991/1052)

Jos kantajan vaatimus perustuu juoksevaan velkakirjaan, vekseliin tai shekkiin, vastaajaa on haasteessa kehotettava vastaamaan kirjallisesti, jollei kantaja ole pyytänyt, että vastaajaa kehoitettaisiin vastaamaan suullisesti istunnossa.

Jos 1 momentissa tarkoitettussa asiassa vastaaja

1) ei ole antanut pyydettyä vastausta,

2) ei ole esittänyt todennäköisiä syitä kanteen vastustamisen tueksi tai

3) ei ole esittänyt lainvoimaista tuomiota, juoksevaa velkakirjaa, vekseliä tai shekkiä, jota voidaan käyttää kuittaukseen,

asia ratkaistaan valmistelua jatkamatta. Kanne hyväksytään tällöin yksipuolisella tuomiolla. Siltä osin kuin kantaja on luopunut kanteesta tai se on selvästi perusteeton, kanne hylätään tuomiolla.

(30.8.2002/768)

Juokseva velkakirja, vekseli tai shekki, johon vaatimus perustuu, on liitettävä haastehakemukseen tai vastaukseen alkuperäisenä.

Yksipuolinen tuomio saadaan tämän pykälän nojalla antaa, vaikka kantaja ei ole vaatinut sitä.

Valmistelun jatkaminen

15 § (30.8.2002/768)

Jollei asiaa ole 13 tai 14 §:n nojalla ratkaistu, valmistelua on jatkettava kirjallisesti tai suullisesti istunnossa (*valmisteluistunto*) taikka asia on siirrettävä suoraan pääkäsitteilyyn sen mukaan kuin jäljempänä säädetään.

15 a § (30.8.2002/768)

Jatkaessaan valmistelua kirjallisesti tuomioistuimien voi katsoessaan sen aiheelliseksi kehottaa asianosaista toimittamaan tuomioistuimeen kirjallisen lausuman. Tällöin tuomioistuimen on

määrättävä, mistä kysymyksestä asianosaisen on lausuttava. Asianosaista ei kuitenkaan saa kehottaa toimittamaan kirjallista lausumaa useammin kuin kerran, ellei siihen ole erityistä syytä.

15 b § (30.8.2002/768)

Jos 19 §:ssä säädetty valmistelun tavoitteet on asian kirjallisessa valmistelussa saavutettu niin, ettei valmistelua ole tarkoituksenmukaista jatkaa valmisteluistunnossa, tuomioistuin voi siirtää asian suoraan pääkäsittelyyn varattuaan asianosaisille tilaisuuden lausua käsityksensä valmisteluistunnon tarpeettomuudesta.

15 c § (30.8.2002/768)

Valmisteluistunnossa, johon tuomioistuin kutsuu asianosaiset, asian käsittelyä jatketaan suullisesti siitä, mihin kirjallisessa valmistelussa on päädytty.

Tuomioistuimen on istunnon alussa selostettava, mistä asiassa on kysymys ja mihin kirjallisessa valmistelussa on päädytty. Lisäksi tuomioistuimen on tehtävä 19 §:ssä säädettyjen valmistelun tavoitteiden saavuttamiseksi tarpeelliset kysymykset.

Istunnossa asianosainen ei saa lukea eikä antaa tuomioistuimelle oikeudenkäyntikirjelmää tai muuta kirjallista lausumaa. Asianosainen saa suullisessa esityksessään tarkoituksenmukaisella tavalla hyödyntää kirjallisessa valmistelussa esitettyä oikeudenkäyntiaineistoa ja käyttää kirjallista muistiinpanoa muistinsa tueksi.

Suullinen valmistelu on pyrittävä saattamaan loppuun viivytyksettä yhdessä istunnossa.

15 d § (30.8.2002/768)

Valmisteluistunto voidaan pitää myös puhelimitse tai käyttäen muuta soveltuvaa tiedonvälitystapaa, jossa istuntoon osallistuvilla on puheyhteys keskenään, jos se on istunnossa käsiteltävien kysymysten laatu ja laajuus huomioon ottaen 19 §:ssä säädettyjen valmistelun tavoitteiden saavuttamiseksi tarkoituksenmukaista. Tällöin 12 luvun säännöksiä asian ratkaisemisesta asianosaisen poissaolon perusteella ei sovelleta.

16 § (30.8.2002/768)

Kutsun tai kehotuksen yhteydessä asianosaiselle on ilmoitettava, mikä seuraamus 12 luvun perusteella voi aiheutua siitä, että asianosainen ei saavu istuntoon tai anna kirjallista lausumaa. Jos asianosaisen on saavuttava istuntoon, hänelle on samalla ilmoitettava, minä päivänä ja kellonaikana sekä missä istunto pidetään.

Valmistelun tavoitteet ja sisältö (30.8.2002/768)

17 § (22.7.1991/1052)

Tuomioistuimen on toimitettava valmistelu siten, että asia voidaan käsitellä pääkäsittelyssä yhtäjaksoisesti.

Tuomioistuimen on tarvittaessa varattava asianosaisille tilaisuus lausua käsityksensä siitä, miten asian valmistelu tulisi järjestää. (30.8.2002/768)

Valmistelu on saatettava loppuun viivytyksettä. Asianosaisen on perehdyttävä asiaan niin hyvin, ettei asian käsittely hänen laiminlyöntinsä vuoksi viivästy. (30.8.2002/768)

18 § (30.8.2002/768)

Tuomioistuimen on valmistelun kuluessa huolehdittava siitä, että asianosaisille ilmoitetaan asian valmistelusta vastaava tuomari ja muut tarvittavat tiedot asian käsittelyn edistymisestä.

Asianosaisille on aina ilmoitettava:

1) kantajalle asian vireilletulosta, haasteen antamisesta ja vastaukselle asetetusta määräajasta ja sen mahdollisesta pidennyksestä; sekä

2) kirjallisen lausuman pyytämisestä vastapuolelta ja mahdollisesta määräajan pidennyksestä.

Tuomioistuimen on viipymättä vastauksen saapumisen jälkeen annettava asianosaisille arvio käsittelyn tulevasta aikataulusta.

Huolehtiessaan 1 ja 2 momentissa säädetystä velvollisuuksistaan tuomioistuin voi käyttää puhelinta tai muuta soveltuvaa tiedonvälitystapaa.

Kirjallinen vastaus tai lausuma on annettava heti tiedoksi muille asianosaisille.

Tässä pykälässä tarkoitettuja ilmoituksia ja arviota ei tarvitse tehdä tämän luvun 3 §:ssä tarkoitettussa asiassa, joka ratkaistaan 13 tai 14 §:n nojalla valmistelua jatkamatta, eikä hakemusasiassa, ellei sen käsittelyä ole päätetty jatkaa riita-asian käsittelystä säädetystä järjestyksessä.

19 § (22.7.1991/1052)

Valmistelussa on selvitettävä:

1) asianosaisten vaatimukset ja niiden perusteet;

2) mistä asianosaiset ovat erimielisiä;

3) mitä todisteita tullaan esittämään ja mitä kullakin todisteella aiotaan näyttää toteen; sekä

4) onko edellytyksiä sovinnolle.

20 § (30.8.2002/768)

Asianosaisen on valmistelussa viipymättä esitettävä vaatimuksensa ja niiden perusteet sekä lausuttava siitä, mitä vastapuoli on esittänyt. Lisäksi hänen on ilmoitettava kaikki todisteet, jotka hän haluaa esittää, ja mitä hän aikoo kullakin todisteella näyttää toteen. Hänen on lisäksi esitettävä kaikki kirjalliset todisteet, joihin hän vetoaa.

Asianosaisen on lisäksi vastapuolen pyynnöstä ilmoitettava, onko hänen hallussaan sellainen vastapuolen riittävästi yksilöimä kirjallinen todiste tai esine, jolla voi olla merkitystä asiassa.

21 § (30.8.2002/768)

Tuomioistuimen on valmistelussa huolehdittava 19 §:ssä säädettyjen tavoitteiden toteutumisesta ja siitä, että asianosaiset mainitsevat kaikki seikat, joihin he haluavat vedota.

Jos asianosaisen kirjallinen tai suullinen lausuma on epäselvä tai puutteellinen, tuomioistuimen on tehtävä hänelle asian selvittämistä varten tarpeelliset kysymykset.

Tuomioistuimen tulee valvoa, ettei asiaan sekoiteta mitään siihen kuulumatonta ja ettei asiassa esitetä tarpeetonta todistelua.

22 § (30.8.2002/768)

Asiassa, jossa sovinto on sallittu, tuomioistuin voi tarvittaessa kehottaa asianosaista täyttämään määräajassa 20 §:n 1 momentissa tarkoitetut velvollisuutensa uhalla, ettei hän määräajan jälkeen saa vedota uuteen vaatimukseen tai seikkaan taikka ilmoittaa uutta todistetta, ellei hän saata todennäköiseksi, että hänen menettelynsä johtuu pätevistä syistä.

23 § (22.7.1991/1052)

Tuomioistuin voi erikseen valmistella asian erillisen osan tai oikeudenkäyntiä koskevan kysymyksen.

24 § (30.8.2002/768)

Tuomioistuimen on valmistelun kuluessa tehtävä kirjallinen yhteenveto asianosaisten vaatimuksista, niiden perusteista sekä tarvittaessa todisteista ja siitä mitä kullakin todisteella aiotaan näyttää toteen.

Jos asia ratkaistaan valmistelussa 13, 14 tai 27 §:n mukaisesti, yhteenvetoa ei laadita, ellei siihen ole erityistä syytä.

Yhteenveto on tehtävä jo ennen valmisteluistuntoa, jos sen voidaan katsoa edistävän suullisen valmistelun toimittamista. Valmistelun edetessä yhteenvetoa tulee tarvittaessa täydentää.

Yhteenveto voidaan tehdä suullisesti, jos asian laatu tai laajuus huomioon ottaen kirjallista yhteenvetoa voidaan pitää tarpeettomana. Lisäksi kirjallista yhteenvetoa voidaan täydentää suullisesti. Jos riitainen asia ratkaistaan 27 a §:n nojalla istuntoa toimittamatta tai asia kirjallisen valmistelun jälkeen siirretään suoraan pääkäsittelyyn, yhteenveto on laadittava kirjallisesti.

Asianosaisille on varattava tilaisuus lausua käsityksensä yhteenvedosta.

25 § (22.7.1991/1052)

Päätös asiantuntijan lausunnon hankkimisesta, kirjallisen todisteen esittämisestä, katselmuksen toimittamisesta ja muuhun valmistavaan toimenpiteeseen ryhtymisestä tehdään valmistelussa, jos sellainen toimenpide on tarpeen sen turvaamiseksi, että todisteet ovat yhdellä kertaa saatavilla pääkäsittelyssä.

Valmistelussa voidaan päättää myös todisteen vastaanottamisesta pääkäsittelyn ulkopuolella.

Asianosaisen, joka haluaa suoritettavaksi tässä pykälässä tarkoitetun toimenpiteen, on ilmoitettava siitä välittömästi valmistelussa.

Sovinnon aikaansaaminen

26 § (28.6.1993/595)

Asiassa, jossa sovinto on sallittu, tuomioistuimen on pyrittävä saamaan asianosaiset sopimaan asia.

Katsoessaan sen sovinnon edistämiseksi aiheelliseksi tuomioistuin voi, huomioon ottaen asianosaisten tahdon, asian laadun ja muut seikat, myös tehdä asianosaisille ehdotuksensa asian sovinnolliseksi ratkaisuksi.

Asian ratkaiseminen valmistelussa

27 § (22.7.1991/1052)

Valmistelussa voidaan:

- 1) asia, jossa sovinto on sallittu, ratkaista yksipuolisella tuomiolla tai tuomiolla 12 luvussa mainituin edellytyksin taikka tuomiolla siltä osin kuin kanne on myönnetty tai kanteesta on luovuttu;
- 2) vahvistaa sovinto; tai
- 3) jättää kanne tutkimatta.

Asian ratkaisemisesta yksipuolisella tuomiolla tai tuomiolla taikka kanteen jättämisestä tutkimatta haastehakemuksen tai kirjallisen vastauksen perusteella on säädetty 6, 13 ja 14 §:ssä.

27 a § (30.8.2002/768)

Riitainen asia voidaan ratkaista yksin kirjallisen valmistelun perusteella, jos asia on laadultaan sellainen, ettei sen ratkaiseminen edellytä pääkäsittelyn toimittamista eikä kukaan asianosaisista vastusta asian ratkaisemista kirjallisessa menettelyssä.

Asian siirtäminen pääkäsittelyyn

28 § (22.7.1991/1052)

Kun valmistelussa on selvitetty 19 §:ssä tarkoitetut seikat tai kun sitä ei muusta syystä ole enää tarkoituksenmukaista jatkaa, tuomioistuimen on todettava valmistelu päättyneeksi ja siirrettävä asia pääkäsittelyyn. Tuomioistuimen on määrättävä pääkäsittelyn ajankohta ja kutsuttava asianosaiset pääkäsittelyyn siten kuin 11 luvussa säädetään. Asianosaisille on varattava tilaisuus lausua pääkäsittelyn ajankohdasta, jos se käy haitatta päinsä.

Kutsun yhteydessä asianosaiselle on ilmoitettava, mikä seuraamus 12 luvun mukaan voi aiheutua siitä, että asianosainen ei saavu tuomioistuimeen. Samalla on ilmoitettava, minä päivänä ja kellonaikana sekä missä pääkäsittely pidetään.

Jos asianosaisen tai hänen laillisen edustajansa on saavuttava henkilökohtaisesti pääkäsittelyyn ja hänen käyttäytymisensä nojalla voidaan päätellä, ettei hän noudata kutsua, tuomioistuin voi määrätä hänet tuotavaksi pääkäsittelyyn.

29 § (22.7.1991/1052)

Jos asianosainen tahtoo pääkäsittelyssä esittää todisteen, jota hän ei ole valmistelussa ilmoittanut, hänen on viipymättä saatettava se tuomioistuimen tietoon ja samalla ilmoitettava, mitä hän aikoo todisteella näyttää toteen ja syy, minkä vuoksi hän ei ole ilmoittanut sitä valmistelussa.

30 § (22.7.1991/1052)

Sellaisen kysymyksen käsittelyä varten, joka saadaan ratkaista erikseen, voidaan määrätä pääkäsittely, vaikka asian valmistelu ei ole muilta osin vielä päättynyt. Samoin voidaan menetellä myös oikeudenkäyntiä koskevan kysymyksen osalta.

6 luku (22.7.1991/1052)

Riita-asian pääkäsittely

Pääkäsittely

1 § (22.7.1991/1052)

Asian valmistelua johtaneen tuomarin on oltava pääkäsittelyssä tuomioistuimen puheenjohtajana tai jäsenenä, jollei siihen ole estettä.

Jos tuomioistuimeen joudutaan kesken pääkäsittelyn ottamaan päätösvaltaisuuden puutteen vuoksi uusi jäsen, asiassa on toimitettava uusi pääkäsittely.

Silloin kun asiaa käsitellään 2 luvun 3 §:ssä tarkoitetussa kokoonpanossa, uutta pääkäsittelyä ei kuitenkaan tarvitse toimittaa, jos tuomioistuimeen otettava uusi jäsen on ollut läsnä koko pääkäsittelyn ajan.

2 § (12.6.2015/732)

Pääkäsittelyssä asia käsitellään, jollei tuomioistuin toisin päättä, seuraavassa järjestyksessä:

- 1) istunnon alussa tuomioistuimen on lyhyesti yhteenvedon avulla selostettava, mihin asian valmistelussa on päädytty, sekä tiedusteltava, vastaavatko valmistelussa esitetyt vaatimukset edelleen asianosaisten kantaa;
- 2) asianosaisten on vuorollaan perusteltava kantaansa ja lausuttava vastapuolen perustelujen johdosta;
- 3) tuomioistuimen on otettava vastaan todistelu; sekä
- 4) asianosaisten on esitettävä loppulausuntonsa.

2 a § (28.6.1993/595)

Tuomioistuimen on valvottava, että asian käsittelyssä noudatetaan selvyttä ja järjestystä. Tuomioistuin voi myös määrätä, että asian erilliset kysymykset tai erilliset osat käsitellään erikseen.

Tuomioistuimen tulee myös valvoa, että asia tulee perusteellisesti käsitellyksi eikä asiaan sekoiteta mitään siihen kuulumatonta. Jos asianosaisen esitys havaitaan epäselväksi tai epätäydelliseksi, tuomioistuimen on tehtävä hänelle riitakysymysten selvittämistä varten tarpeelliset kysymykset.

3 § (30.8.2002/768)

Pääkäsittely on suullinen. Asianosainen ei saa lukea eikä antaa tuomioistuimelle kirjallista lausumaa taikka muutoinkaan esittää asiaa kirjallisesti.

Asianosainen saa kuitenkin lukea asiakirjasta vaatimuksensa sekä suorat viittaukset oikeuskäytäntöön ja oikeuskirjallisuuteen sekä sellaisiin asiakirjoihin, joita pelkästään suullisesti esitettyinä on vaikeata ymmärtää. Lisäksi hän saa käyttää kirjallista muistiinpanoa muistinsa tueksi.

Valmistelussa laadittuun kirjalliseen yhteenvetoon saadaan pääkäsittelyssä tukeutua tarkoituksenmukaisella tavalla.

4 § (22.7.1991/1052)

Jos asianosainen pääkäsittelyssä esittää muita kuin valmistelussa esittämiään vaatimuksia tai perusteita, tai kun asianosainen selittää, että hän ei voi tai halua lausua mitään asiassa, tuomioistuimen on tarvittaessa asiakirjoista selostettava, mitä asianosainen on valmistelussa lausunut. (30.8.2002/768)

Jos pääkäsittely toimitetaan, vaikka asianosainen ei ole saapuvilla, tuomioistuimen on tarpeellisilta osin asiakirjoista selostettava, mitä poissaoleva asianosainen on asiassa esittänyt.

5 § (22.7.1991/1052)

Asia on käsiteltävä pääkäsittelyssä yhtäjaksoisesti.

Jos pääkäsittelyä ei voida toimittaa yhden päivän kuluessa, istunto saadaan keskeyttää. Istuntoa on jatkettava, mikäli mahdollista, perättäisinä päivinä. Jos tämä ei ole mahdollista, asiaa on käsiteltävä vähintään kahtena arkipäivänä viikossa, jollei käsittelyä 10 §:n nojalla lykätä. (31.3.2006/244)

Laajassa tai vaikeassa asiassa pääkäsittely voidaan keskeyttää enintään kolmeksi arkipäiväksi sen vuoksi, että asianosaiset voivat valmistautua 2 §:n 1 momentin 5 kohdassa tarkoitetun suullisen loppulausunnon esittämistä varten. (11.7.1997/690)

6 § (22.7.1991/1052)

Pääkäsittelyä aloitettaessa tuomioistuimen on selvitetävä, voidaanko asia ottaa lopullisesti käsiteltäväksi.

Pääkäsittelyä ei saa aloittaa ja se on peruutettava sekä pääkäsittelylle on määrättävä uusi käsittelypäivä, jos:

- 1) asianosainen, jonka on oltava paikalla henkilökohtaisesti, on jäänyt pois;
- 2) joku muu, jonka henkilökohtainen läsnäolo on tarpeellinen, on jäänyt pois; tai
- 3) asian ottamiselle lopullisesti käsiteltäväksi on jokin muu este.

7 § (22.7.1991/1052)

Pääkäsittely saadaan 6 §:n 2 momentissa tarkoitetusta esteestä huolimatta aloittaa, jos on aihetta olettaa, ettei asian käsittelyä esteestä huolimatta tarvitse lykätä.

Vaikka käsittelyä joudutaan 10 §:n nojalla lykkäämään, pääkäsittely saadaan esteestä huolimatta aloittaa, jos voidaan olettaa, ettei asiassa 11 §:ssä mainitusta syystä tarvitse toimittaa uutta pääkäsittelyä, ja jos lykkäämisestä ei aiheudu haittaa asian käsittelylle.

Todistelun vastaanottamisesta tässä pykälässä tarkoitetussa pääkäsittelyssä asianosaisen poissa ollessa säädetään 17 luvun 55 §:ssä. (12.6.2015/732)

8 § (12.6.2015/732)

Todistelun vastaanottamisesta pääkäsittelyn peruuttamisesta huolimatta pääkäsittelyn ulkopuolella ja todistelun vastaanottamisesta uudelleen säädetään 17 luvussa.

9 § (30.8.2002/768)

Asianosainen ei saa asiassa, jossa sovinto on sallittu, pääkäsittelyssä vedota sellaiseen seikkaan, johon hän ei ole vedonnut valmistelussa, ellei asianosainen saata todennäköiseksi, että hänen menettelynsä johtuu pätevistä syistä.

Asianosainen ei saa asiassa, jossa sovinto on sallittu, pääkäsittelyssä vedota sellaiseen todisteeseen, johon hän ei ole vedonnut valmistelussa, ellei voida olettaa, että hänen menettelynsä johtuu pätevistä syistä. Uusi todiste voidaan kuitenkin ottaa vastaan, jos asianosaiset siihen suostuvat.

10 § (22.7.1991/1052)

Jos pääkäsittely on aloitettu, se saadaan lykätä ainoastaan, jos:

- 1) se on aloitettu 7 §:n nojalla;
- 2) tuomioistuimen tietoon on tullut uusi tärkeä todiste, joka voidaan ottaa vastaan vasta myöhemmin; tai
- 3) se ennalta arvaamattoman seikan johdosta tai muusta tärkeästä syystä on välttämätöntä.

Kun pääkäsittely lykätään, on samalla määrättävä, milloin asian käsittelyä jatketaan, sekä ilmoitettava asianosaiselle, mikä seuraamus 12 luvun mukaan voi aiheutua siitä, että asianosainen ei saavu käsittelyyn.

11 § (22.7.1991/1052)

Asiassa on toimitettava uusi pääkäsittely, jos pääkäsittely on yhden tai useamman kerran ollut lykättynä yhteensä yli 14 päivää.

Vaikka pääkäsittely olisi ollut lykättynä yli 14 päivää, asiassa ei kuitenkaan tarvitse toimittaa uutta pääkäsittelyä, jos sitä asian laadun perusteella pidetään erityisestä syystä tarpeettomana ja jos pääkäsittelyn yhtäjaksoisuuden voidaan käsittelyn lykkäämisestä ja keskeyttämisestä huolimatta katsoa toteutuvan. Uusi pääkäsittely on kuitenkin pidettävä aina, kun pääkäsittely on ollut lykättynä yhteensä yli 45 päivää.

12 § (22.7.1991/1052)

Uudessa pääkäsittelyssä asia on käsiteltävä uudelleen. Aikaisemmin vastaanotettu todistelu on otettava vastaan uudelleen pääkäsittelyssä siltä osin kuin sillä on merkitystä asiassa eikä estettä sen vastaanottamiselle ole. Muussa tapauksessa todistelusta on otettava tarpeellinen selko aikaisemman pääkäsittelyn oikeudenkäyntiaineistosta.

13 § (22.7.1991/1052)

Tuomioistuin voi määrätä, että asiaa tai sen osaa on uudelleen valmisteltava pääkäsittelyä varten, sekä antaa tarkempia määräyksiä valmistelusta.

14 § (22.7.1991/1052)

Jos tuomioistuin pääkäsittelyn päättämisen jälkeen havaitsee välttämättömäksi, että asian käsittelyä on ennen asian ratkaisemista täydennettävä jonkin yksittäisen kysymyksen osalta, ja jos kysymys, jota käsittelyn täydentäminen koskee, on yksinkertainen tai vähäinen, tuomioistuin voi täydentää käsittelyä pyytämällä asianosaisilta kysymyksestä kirjallisen lausuman. Muussa tapauksessa käsittelyä voidaan täydentää siten, että pääkäsittelyä jatketaan tai asiassa toimitetaan uusi pääkäsittely.

15–18 §

15–18 § on kumottu L:lla 30.8.2002/768.

7 luku (30.5.1980/396)

Turvaamistoimista (22.7.1991/1065)

1 § (15.6.2007/707)

Jos hakija saattaa todennäköiseksi, että hänellä on saaminen, joka voidaan määrätä maksettavaksi ulosottokaaren (705/2007) 2 luvun 2 §:ssä tarkoitetulla ratkaisulla, ja on olemassa vaara, että vastapuoli kätkee, hävittää tai luovuttaa omaisuuttaan taikka menettelee muulla hakijan saamista vaarantavalla tavalla, tuomioistuin voi määrätä pantavaksi vastapuolen irtainta tai kiinteätä omaisuutta takavarikkoon niin paljon, että saaminen tulee turvatuksi.

2 § (15.6.2007/707)

Vastapuolen hallussa oleva esine tai muu tietty omaisuus voidaan määrätä takavarikkoon myös silloin, kun hakija saattaa todennäköiseksi, että hänellä on sanottuun esineeseen tai omaisuuteen

parempi oikeus, joka voidaan vahvistaa ulosottokaaren 2 luvun 2 §:ssä tarkoitetulla ratkaisulla, ja on olemassa vaara, että vastapuoli kätkee, hävittää tai luovuttaa sanotun esineen tai omaisuuden taikka menettelee muulla hakijan oikeutta vaarantavalla tavalla.

3 § (15.6.2007/707)

Jos hakija saattaa todennäköiseksi, että hänellä on vastapuolta vastaan muu kuin 1 tai 2 §:ssä tarkoitettu oikeus, joka voidaan vahvistaa ulosottokaaren 2 luvun 2 §:ssä tarkoitetulla ratkaisulla, ja on olemassa vaara, että vastapuoli tekemällä jotakin, ryhtymällä johonkin tai laiminlyömällä jotakin tai jollakin muulla tavoin estää tai heikentää hakijan oikeuden toteutumista tai olennaisesti vähentää sen arvoa tai merkitystä, tuomioistuin voi:

- 1) sakon uhalla kieltää vastapuolta tekemästä jotakin tai ryhtymästä johonkin;
- 2) määrätä vastapuolen sakon uhalla tekemään jotakin;
- 3) oikeuttaa hakijan tekemään tai teettämään jotakin;
- 4) määrätä vastapuolen omaisuutta pantavaksi toimitsijan haltuun ja hoitoon; tai
- 5) määrätä jostakin muusta toimenpiteestä, joka on tarpeen hakijan oikeuden turvaamiseksi.

Päättyessään 1 momentissa tarkoitetun kiellon tai määräyksen antamisesta tuomioistuimen tulee kiinnittää huomiota siihen, että vastapuolelle ei turvattavaan etuuteen nähden aiheudu kohtuutonta haittaa.

Edellä 1 momentissa tarkoitetun kiellon tai määräyksen voimaantulo edellyttää, että hakija hakee turvaamistoimen täytäntöönpanoa siten kuin ulosottokaaren 8 luvussa säädetään.

4 § (31.1.2013/119)

Tässä luvussa tarkoitetusta turvaamistoimesta päättää yleinen tuomioistuin hakemuksesta. Turvaamistointa koskevan asian käsittelee se tuomioistuin, jossa hakijan vaatimusta tai oikeutta koskevan pääasian oikeudenkäynti on vireillä. Jos pääasian käsittely on päätynyt eikä muutoksenhakua varten säädetty aika ole kulunut umpeen, turvaamistointa koskevan asian käsittelee pääasiaa viimeksi käsitellyt tuomioistuin. Jos oikeudenkäyntiä ei ole vireillä, toimivaltainen tuomioistuin määräytyy 10 luvun säännösten perusteella.

Jos yleinen tuomioistuin ei ole toimivaltainen käsittelemään 1 momentissa tarkoitettua pääasiaa, turvaamistoimesta päättää sen paikkakunnan käräjäoikeus, missä vastapuolella on kotipaikka taikka missä kyseinen omaisuus tai huomattava osa siitä sijaitsee tai missä turvaamistoimen tarkoitus voi muutoin toteutua.

Turvaamistoimesta päättää 1 ja 2 momentissa säädetyn sijasta markkinaoikeus, jos pääasia on oikeudenkäynnistä markkinaoikeudessa annetun lain (100/2013) 1 luvun 4 §:n 1 momentin 1–10, 13 tai 15 kohdassa taikka 2 momentissa mainitussa laissa markkinaoikeuden toimivaltaan kuuluvaksi säädetty riita-asia taikka mainitun lain 1 luvun 6 §:n 2 momentin 1 kohdassa tarkoitettu asia ja pääasian oikeudenkäynti on vireillä markkinaoikeudessa tai sen käsittely markkinaoikeudessa on päätynyt eikä muutoksenhakua varten säädetty aika ole kulunut umpeen. Markkinaoikeus päättää turvaamistoimesta myös, jos mainittua pääasiaa koskeva oikeudenkäynti ei ole vielä vireillä.

Edellä 1 ja 2 momentissa säädetyn sijasta markkinaoikeus päättää turvaamistoimesta myös, jos pääasia on oikeudenkäynnistä markkinaoikeudessa annetun lain 1 luvun 5 §:ssä tarkoitettu riita- asia ja pääasian oikeudenkäynti on vireillä markkinaoikeudessa tai sen käsittely markkinaoikeudessa on päättynyt eikä muutoksenhakua varten säädetty aika ole kulunut umpeen.

Markkinaoikeuden ohella myös yhdistetystä patenttituomioistuimesta (2013/C 175/01) Brysselissä 19 päivänä helmikuuta 2013 tehdyssä sopimuksessa tarkoitettu yhdistetty patenttituomioistuin käsittelee eurooppapatentteihin liittyviä turvaamistoimiasioita siten kuin mainitussa sopimuksessa määrätään. (8.1.2016/24)

L:lla 24/2016 lisätty 5 momentti tulee voimaan asetuksella säädettävänä ajankohtana.

Markkinaoikeus ei saa päättää turvaamistoimesta, jos turvaamistoimea koskeva asia tai sitä koskeva pääasia on vireillä yhdistetyssä patenttituomioistuimessa. Markkinaoikeus ei myöskään saa päättää turvaamistoimesta, joka yhdistetystä patenttituomioistuimesta tehdyn sopimuksen mukaan kuuluu yhdistetyn patenttituomioistuimen yksinomaiseen toimivaltaan. (8.1.2016/24)

L:lla 24/2016 lisätty 6 momentti tulee voimaan asetuksella säädettävänä ajankohtana.

Aluksen takavarikosta sekä toimivaltaisesta tuomioistuimesta eräissä tapauksissa säädetään merilain (674/1994) 4 ja 21 luvussa.

5 § (22.7.1991/1065)

Turvaamistointa on haettava kirjallisesti. Jos turvaamistoimi liittyy vireillä olevaan oikeudenkäyntiin, hakemus voidaan tehdä suullisesti istunnossa, jossa pääasiaa käsitellään. Hakemus on käsiteltävä kiireellisesti.

Hakemusta ei voida hyväksyä varaamatta vastapuolelle tilaisuutta tulla kuulluksi. Jos turvaamistoimen tarkoitus saattaa muuten vaarantua, tuomioistuin voi kuitenkin hakijan pyynnöstä antaa väliaikaisen turvaamistopäätöksen varaamatta vastapuolelle sanottua tilaisuutta. Määräys on voimassa, kunnes toisin määrätään.

Muilta osin turvaamistointa koskevan asian käsittelyssä noudatetaan soveltuvin osin, mitä oikeudenkäyntiä koskevan kysymyksen käsittelystä on säädetty.

6 § (22.7.1991/1065)

Kun 5 §:n 1 momentissa tarkoitettuun hakemukseen on suostuttu, hakijan on kuukauden kuluessa päätöksen antamisesta pantava pääasiaa koskeva kanne vireille tuomioistuimessa tai saatettava pääasia käsiteltäväksi muussa sellaisessa menettelyssä, joka voi johtaa ulosottokaaren 2 luvun 2 §:ssä tarkoitettuun täytäntöönpanokelpoiseen ratkaisuun. Milloin turvaamistoimi on saamisen turvaamiseksi kohdistettu kiinteistöön, joka on panttina hakijan erääntymättömästä saamisesta, tässä momentissa tarkoitettu määräaika alkaa eräpäivästä. Jos asian käsittelyä ei sanotussa ajassa panna vireille tai jos asian käsittely jää sillensä, turvaamistoimi peruutetaan siten kuin ulosottokaaren 8 luvun 4 §:ssä säädetään. (15.6.2007/707)

Jos välitystuomiota hakijasta riippumattomasta syystä ei ole saatu aikaan taikka jos välitystuomio on mitätön tai kumotaan, kanne on 1 momentissa mainitulla uhalla pantava vireille tai saatettava käsiteltäväksi kuukauden kuluessa siitä lukien, kun hakija on saanut tiedon välimiesmenettelyä kohdanneesta esteestä tai siitä, että viranomainen on todennut välitystuomion

mitättömäksi taikka, milloin välitystuomio kumotaan, siitä lukien, kun tuomioistuimen päätös on tullut lainvoimaiseksi.

Hyväksyessään turvaamistointa koskevan hakemuksen tuomioistuimen on ilmoitettava hakijalle, miten hänen on tämän pykälän mukaisesti meneteltävä, jotta turvaamistointa ei peruuteta. (15.6.2007/707)

7 § (15.6.2007/707)

Tuomioistuin voi hakemuksesta vapauttaa hakijan asettamasta ulosottokaaren 8 luvun 2 §:ssä tarkoitettua vakuutta, jos hakija havaitaan siihen kykenemättömäksi ja jos hänen oikeuttaan voidaan pitää ilmeisen perusteltuna.

8 § (22.7.1991/1065)

Jos syytä, jonka vuoksi turvaamistoimesta on päätetty, ei enää ole, turvaamistoimi on määrättävä peruutettavaksi.

Peruuttamisesta päättää asianosaisen vaatimuksesta se tuomioistuin tai muu 6 §:n 1 momentissa tarkoitettu viranomainen, jonka käsiteltävänä pääasia on. Jollei pääasia ole tuomioistuimen tai edellä tarkoitettun muun viranomaisen käsiteltävänä, peruuttamisesta päättää hakemuksesta se tuomioistuin, joka on ensin päättänyt turvaamistoimesta.

Turvaamistoimipäätöksen täytäntöönpanon peruuttamisesta ulosottomiehen päätöksellä säädetään ulosottokaaren 8 luvun 4 §:ssä. (15.6.2007/707)

9 § (22.7.1991/1065)

Kun tuomioistuin tai 6 §:n 1 momentissa tarkoitettu muu viranomainen ratkaisee pääasian, sen tulee samalla määrätä, kuinka kauan turvaamistoimi on voimassa. Jos kanne hylätään tai jätetään tutkimatta, samalla voidaan määrätä, että turvaamistoimi peruuntuu vasta pääasiaa koskevan ratkaisun saatua lainvoiman. Jos kanne peruutetaan, turvaamistoimi on määrättävä peruutettavaksi.

10 § (22.7.1991/1065)

Turvaamistoimen täytäntöönpanosta aiheutuvista kuluista vastaa ensisijaisesti turvaamistoimen hakija. Pääasian käsittelyn yhteydessä ratkaistaan asianosaisen vaatimuksesta se, kenen korvattavaksi lopullisesti jäävät turvaamistoimen hakemisesta ja täytäntöönpanosta aiheutuneet kulut.

11 § (22.7.1991/1065)

Hakijan, joka on tarpeettomasti hankkinut turvaamistoimen, on korvattava vastapuolelle turvaamistoimesta ja sen täytäntöönpanosta aiheutunut vahinko ja asiassa aiheutuneet kulut.

12 § (22.7.1991/1065)

Kanne 10 §:ssä tarkoitettujen kulujen korvaamisesta silloin, kun pääasiaa ei ole saatettu 6 §:n 1 momentissa tarkoitettulla tavalla vireille, sekä 11 §:ssä tarkoitettujen vahingon ja kulujen korvaamisesta on pantava vireille siinä käräjäoikeudessa, jolla on toimivalta tutkia 6 §:ssä tarkoitettu kanne, taikka, jos kanne ei ole käräjäoikeudessa käsiteltävä, käräjäoikeudessa sillä

paikkakunnalla, missä vastapuolen on vastattava sellaisessa riita-asiassa tai missä turvaamistoimi on täytäntöönpantu. Edellä 4 §:n 3 ja 4 momentissa tarkoitetuissa asioissa kanne 10 §:ssä tarkoitettujen kulujen korvaamisesta silloin, kun pääasiaa ei ole saatettu 6 §:n 1 momentissa tarkoitettulla tavalla vireille, sekä 11 §:ssä tarkoitettujen vahingon ja kulujen korvaamisesta on kuitenkin pantava vireille markkinaoikeudessa. (31.1.2013/119)

Kanne vahingon ja kulujen korvaamisesta on puhevallan menettämisen uhalla nostettava vuoden kuluessa päivästä, jona turvaamistoimi peruutettiin, taikka jos toimenpidettä koskevasta päätöksestä tehty valitus on silloin vielä ratkaisematta, siitä lukien, kun asia on lopullisesti ratkaistu. Kanteen vireillepanosta on kantajan viipymättä annettava ulosottomiehelle todisteellinen tieto.

13 § (15.6.2007/707)

Tässä luvussa tarkoitetun päätöksen täytäntöönpanosta ja täytäntöönpanon peruuttamisesta säädetään ulosottokaaren 8 luvussa. Tuomioistuimien voi hyväksyessään tämän luvun 1 tai 2 §:n mukaisen takavarikkohakemuksen tarvittaessa määrätä tietyn omaisuuden pantavaksi toimitsijan haltuun ja hoitoon sekä turvaamistoimesta 1, 2 tai 3 §:n nojalla päättäessään muutoinkin antaa tarvittaessa tarkempia määräyksiä sen täytäntöönpanosta.

Mitä 1 momentissa säädetään, koskee soveltuvin osin myös 5 §:n 2 momentissa tarkoitetun väliaikaisen turvaamistoimipäätöksen täytäntöönpanoa.

14 § (22.7.1991/1065)

Turvaamistointia koskevaan päätökseen voidaan hakea muutosta myös erikseen. Muutoksenhaku ei estä täytäntöönpanoa, ellei muutoksenhakemusta käsittelevä tuomioistuin kiellä tai keskeytä sitä. Jos alempi tuomioistuin on hylännyt tai jättänyt tutkimatta turvaamistointia koskevan hakemuksen, muutoksenhakemusta käsittelevä tuomioistuin voi tarvittaessa heti väliaikaisesti päättää turvaamistoimesta, kunnes toisin määrätään.

Väliaikaista turvaamistointia koskevaan ratkaisuun ei saa hakea muutosta.

8 luku (30.8.2002/768)

Hakemusasioiden käsittely

1 § (30.8.2002/768)

Hakemusasia pannaan vireille käräjäoikeuden kansliaan toimitettavalla kirjallisella hakemuksella. Hakemus saadaan esittää suullisesti, jos asia selvästi käy ilmi esitetyistä asiakirjoista. Hakemusasia voidaan panna vireille myös käräjäoikeuden istunnossa.

Tämän luvun säännöksiä sovelletaan käräjäoikeudessa myös sellaisten hakemusasioiden käsittelyyn, jotka käräjäoikeus voi ottaa käsiteltäväkseen ilmoituksesta tai omasta aloitteestaan.

Asia tulee vireille, kun hakemus esitetään kansliassa tai istunnossa.

2 § (30.8.2002/768)

Hakemuksessa on ilmoitettava hakijan yksilöity vaatimus tai pyytämä toimenpide. Lisäksi hakemuksessa on ilmoitettava tarvittaessa:

- 1) seikat, joihin vaatimus tai pyydetty toimenpide perustuu;
- 2) todisteet, jotka hakija vaatimuksensa tai vaatimansa toimenpiteen tueksi aikoo esittää, sekä mitä hän kullakin todisteella aikoo näyttää toteen;
- 3) oikeudenkäyntikulujen korvaamista koskeva vaatimus; sekä
- 4) millä perusteella tuomioistuin on toimivaltainen.

Hakemukseen on liitettävä ne kirjalliset todisteet, joihin hakija vetoaa.

Hakemuksessa on ilmoitettava myös 5 luvun 2 §:n 2 momentissa tarkoitettut tiedot. Hakemus on hakijan tai, jollei hän itse ole sitä laatinut, sen laatijan allekirjoitettava. Laatijan on samalla ilmoitettava ammattinsa ja asuinpaikkansa.

3 § (30.8.2002/768)

Hakemusasia käsitellään kirjallisesti kansliassa tai suullisesti hakemusasian istunnossa.

Hakemusasia on käsiteltävä hakemusasian istunnossa, jos asiassa kuullaan asiaan osallista tai todistajaa taikka muuta henkilöä henkilökohtaisesti.

Riitainen hakemusasia on käsiteltävä hakemusasian istunnossa, jos asiaan osallinen sitä vaatii tai käräjäoikeus asian tai sen osan selvittämiseksi pitää asian käsittelyä hakemusasian istunnossa tarpeellisenä.

4 § (5.12.2008/811)

Asian käsittelyä on jatkettava riita-asian käsittelyä koskevassa järjestyksessä, jos asia on riitainen ja kyseessä on:

- 1) yhteiselämän lopettamista, avioeroa tai puolison elatusta koskeva asia;
- 2) lapsen huoltoa, tapaamisoikeutta tai lapsen elatusta koskeva asia;
- 3) lapseksiottamista koskeva asia; tai
- 4) holhoustoimesta annetussa laissa (442/1999) tarkoitettu asia.

Muussa riitaisessa hakemusasiassa käräjäoikeus voi päättää, että asian käsittelyä jatketaan riita-asian käsittelystä säädetyssä järjestyksessä.

Asian käsittelyajista riippumatta noudatetaan kuitenkin asiaan osallisen laiminlyönnin seurauksia koskevaa 7 §:ää ja asian ratkaisemista koskevaa 10 §:ää.

5 § (30.8.2002/768)

Jos hakemusasiassa on varattava asiaan osalliselle tilaisuus tulla kuulluksi, käräjäoikeuden on kehoitettava häntä antamaan kirjallinen lausuma hakemuksen johdosta. Jos voidaan olettaa, että lausuman antaminen suullisesti nopeuttaa asian käsittelyä, asiaan osallista voidaan kehottaa antamaan lausumansa suullisesti hakemusasian istunnossa.

6 § (30.8.2002/768)

Asiaan osallista kehotetaan lausumassaan ilmoittamaan kantansa hakemukseen tai pyydettyyn toimenpiteeseen. Lisäksi asiaan osallista kehotetaan tarvittaessa:

- 1) esittämään perusteet vastustamiselle;
- 2) ilmoittamaan todisteet, jotka hän aikoo esittää, ja mitä hän kullakin todisteella aikoo näyttää toteen;
- 3) esittämään vaatimuksensa oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta;
- 4) liittämään lausumaansa ne kirjalliset todisteet, joihin hän vetoaa; sekä
- 5) tekemään väitteensä siitä, ettei tuomioistuimien voi ottaa asiaa tutkittavaksi.

Asiaan osallista on myös kehotettava ilmoittamaan 5 luvun 10 §:n 3 momentissa tarkoitetut tiedot. Lausuma on antajan tai, jollei hän itse ole sitä laatinut, sen laatijan allekirjoitettava. Laatijan on samalla ilmoitettava ammattinsa ja asuinpaikkansa.

7 § (30.8.2002/768)

Jos hakija ei noudata tuomioistuimen kehotusta antaa kirjallista lausumaa tai jää pois hakemusasian istunnosta, asia jätetään sille.

Jos muu asiaan osallinen ei noudata tuomioistuimen kehotusta antaa kirjallista lausumaa tai jää pois hakemusasian istunnosta, johon häntä ei ole velvoitettu saapumaan henkilökohtaisesti, asia voidaan käsitellä ja ratkaista hänen laiminlyönnistään huolimatta.

8 § (30.8.2002/768)

Hakemusasian istunnossa asiaa voidaan käsitellä yksinomaan jonkin tai joidenkin kysymysten selvittämiseksi. Istuntoon kutsutaan ne asiaan osalliset, joita käsittely koskee. Käsittelyä voidaan istunnon jälkeen jatkaa kansliassa tai uudessa istunnossa.

9 § (30.8.2002/768)

Hakemusia ja riita-asia voidaan käsitellä samassa oikeudenkäynnissä, jos asioilla on yhteyttä keskenään ja niiden käsitteleminen yhdessä käy haitatta päinsä.

Hakemusia voidaan käsitellä rikosasian yhteydessä, jos asioilla on yhteyttä keskenään ja niiden käsitteleminen yhdessä käy haitatta päinsä.

10 § (30.8.2002/768)

Hakemusia ratkaistaan päätöksellä tai tekemällä hakemuksessa tarkoitettu muu toimenpide.

Päätös laaditaan erilliseksi asiakirjaksi. Päätöksessä tulee olla tuomioistuimen nimi, päätöksen antamispäivä ja -paikka, asiaan osallisten nimet sekä lyhyt selostus asiasta, perustelut, sovelletut lainkohdat ja lopputulos. Jos hakemus hyväksytään eikä asia ole ollut riittävä eikä täydellisen päätöksen laatimiseen ole muuta erityistä syytä, päätökseen ei tarvitse sisältyä selostusta asiasta eikä perusteluja.

Jos asia ratkaistaan tekemällä hakemuksessa tarkoitettu toimenpide, siitä laaditaan todistus. Tällainen todistus samoin kuin päätös, johon ei sisälly selostusta asiasta eikä perusteluja, voidaan myös kirjoittaa tai liittää hakemukseen tai sen perusteena olevaan asiakirjaan.

11 § (30.8.2002/768)

Hakemusasian ratkaisu annetaan kansliassa tai julistetaan istunnossa. Päätös saadaan antaa kansliassa myös istunnossa käsitellyssä laajassa tai vaikeassa asiassa, jos päätöstä ei tuomioistuimen jäsenten neuvottelun tai päätöksen laatimisen vuoksi voida julistaa heti käsittelyn päätyttyä.

Kansliassa päätös on annettava viimeistään neljäntenätoista päivänä kansliassa tai istunnossa toimitetun käsittelyn päättymisestä. Käsittelyn päättyessä saapuvilla olevalle asiaan osalliselle on ilmoitettava päätöksen antamispäivä. Asiaan osalliselle, joka ei ole käsittelyn päättyessä saapuvilla, päätöksen antamispäivä on ilmoitettava kirjallisesti hyvissä ajoin ennen sen antamista, jos hakemusasia on ratkaistu toisin kuin hakija tai muu asiaan osallinen on pyytänyt.

Silloin kun päätöksen antamispäivä 2 momentin mukaisesti on ilmoitettava asiaan osalliselle, päätöksen on antamispäivästä oltava kansliassa nähtävänä.

12 § (30.8.2002/768)

Toimituskirjana hakijalle annetaan jäljennös päätöksestä tai todistus tehdystä toimenpiteestä.

13 § (30.8.2002/768)

Hakemusasian käsittelystä on muutoin soveltuvin osin voimassa, mitä riita-asian käsittelystä säädetään.

14 § (30.8.2002/768)

Jos muussa laissa on tämän luvun menettelysäännöksistä poikkeava säännös, sovelletaan sitä. Säännöksiä, joiden mukaan asia tulee käsitellä istunnossa, noudatetaan kuitenkin vain, jos asia myös tämän luvun säännösten mukaan on käsiteltävä istunnossa.

9 luku (22.7.1991/1052)

Oikeudenkäyntikirjelmä

1 § (22.7.1991/1052)

Tuomioistuimelle toimitettavassa kirjelmässä ilmoitettavista tiedoista, kirjelmän liitteistä ja kirjelmän allekirjoittamisesta on soveltuvin osin voimassa, mitä 5 luvun 2 §:ssä on haastehakemuksen osalta säädetty.

2 § (22.7.1991/1052)

Jos kirjelmä tai muu asiakirja on annettava tiedoksi jollekin, asianosaisen on liitettävä asiakirjaan tiedoksiantoa varten tarpeelliset jäljennökset.

Jos asianosainen ei toimita tuomioistuimelle 1 momentissa tarkoitettuja jäljennöksiä, tuomioistuin huolehtii asiakirjan jäljentämisestä asianomaisen kustannuksella. (28.6.1993/595)

3 § (11.7.1997/690)

Haastehakemus, vastaus, tuomioistuimen pyytämä kirjallinen lausuma ja muu asiakirja, jonka asianosainen tai joku muu haluaa esittää, tai asiakirja, jonka hän toimittaa tuomioistuimelle tiedoksiantoa varten, saadaan toimittaa käräjäoikeudelle myös postitse tai lähetin välityksellä. Tällöin on soveltuvin osin noudatettava eräiden asiakirjain lähettämisestä tuomioistuimelle annetun lain (248/65) säännöksiä.

10 luku (13.3.2009/135)

Oikeuspaikasta riita-asioissa

Yleinen oikeuspaikka

1 § (13.3.2009/135)

Luonnollista henkilöä vastaan esitetty vaatimus tutkitaan käräjäoikeudessa, jonka tuomiopiirissä hänellä on kotipaikka tai vakituinen asuinpaikka.

2 § (13.3.2009/135)

Yhtiötä, yhdistystä, säätiötä tai muuta yksityisoikeudellista oikeushenkilöä taikka muuta julkisoikeudellista oikeushenkilöä kuin valtiota tai kuntaa vastaan esitetty vaatimus tutkitaan käräjäoikeudessa, jonka tuomiopiirissä oikeushenkilöllä on kotipaikka tai oikeushenkilön hallintoa pääasiallisesti hoidetaan.

Valtiota vastaan esitetty vaatimus tutkitaan käräjäoikeudessa, jonka tuomiopiirissä valtion puhevaltaa käyttävä viranomainen sijaitsee.

Kuntaa vastaan esitetty vaatimus tutkitaan käräjäoikeudessa, jonka tuomiopiirissä kunta sijaitsee.

Valinnaiset oikeuspaikat

3 § (13.3.2009/135)

Vastajaana olevan oikeushenkilön sivuliikkeen, osaston, edustuston tai muun sellaisen toimipaikan taikka yksityisen elinkeinonharjoittajan toimipaikan toimintaa koskeva asia voidaan tutkia myös käräjäoikeudessa, jonka tuomiopiirissä toimipaikka sijaitsee.

4 § (13.3.2009/135)

Valtiota vastaan esitetty vaatimus voidaan tutkia myös käräjäoikeudessa, jonka tuomiopiirissä kantajalla on kotipaikka tai vakituinen asuinpaikka.

5 § (13.3.2009/135)

Kuluttajan elinkeinonharjoittajaa vastaan esittämä kuluttajansuojalainsäädäntöön perustuva vaatimus voidaan tutkia myös käräjäoikeudessa, jonka tuomiopiirissä kuluttajalla on kotipaikka tai vakituinen asuinpaikka.

6 § (13.3.2009/135)

Työsopimusta koskeva asia voidaan tutkia myös käräjäoikeudessa, jonka tuomiopiirissä työ tavanmukaisesti tehdään. Jollei työtä tavanmukaisesti tehdä samassa tuomiopiirissä, työntekijän työnantajaa vastaan esittämä vaatimus voidaan tutkia myös käräjäoikeudessa, jonka tuomiopiirissä työntekijän palvelukseensa ottaneen työnantajan toimipaikka sijaitsee.

7 § (13.3.2009/135)

Muuhun kuin sopimussuhteeseen perustuvaa vahingonkorvausta koskeva asia voidaan tutkia myös käräjäoikeudessa, jonka tuomiopiirin alueella vahingon aiheuttanut toimi suoritettiin tai laiminlyöty toimi olisi ollut suoritettava taikka vahinko ilmeni.

Edellä 1 momentissa tarkoitettu asia voidaan tutkia myös käräjäoikeudessa, jonka tuomiopiirissä korvausta vaativalla on kotipaikka tai vakituinen asuinpaikka, jos korvausvaatimus perustuu:

- 1) liikennevakuutuslakiin (279/1959);
- 2) potilasvahinkolakiin (585/1986);
- 3) tuotevastuulakiin (694/1990);
- 4) ympäristövahinkovakuutuksesta annettuun lakiin (81/1998);
- 5) raideliikennevastuulakiin (113/1999).

8 § (13.3.2009/135)

Kiinteää omaisuutta koskeva asia voidaan tutkia myös käräjäoikeudessa, jonka tuomiopiirissä kiinteä omaisuus on.

Kiinteää omaisuutta koskevalla asialla tarkoitetaan asiaa, joka koskee:

- 1) omistusoikeutta kiinteään omaisuuteen;
- 2) panttioikeutta kiinteään omaisuuteen, saamisen hakemista yksinomaan tai henkilökohtaisen velkomuksen ohella kiinteästä omaisuudesta, joka on saamisesta kiinnitetty tai muuten saamisen panttina, taikka kiinteistösuoritetta;
- 3) kiinteään omaisuuteen kohdistuvaa maan- tai huoneenvuokraoikeutta taikka muuta vuokraoikeutta, hallintaoikeutta tai muuta käyttöoikeutta, irrottamisoikeutta, lunastusoikeutta, etuosto-oikeutta taikka muuta kiinteään omaisuuteen kohdistuvaa oikeutta;
- 4) korvausta kiinteälle omaisuudelle aiheutetusta vahingosta tai kiinteän omaisuuden luvattomasta käytöstä;
- 5) korvausta kiinteää omaisuutta koskevan kaupan purkamisesta tai pätemättömyydestä taikka vaatimusta kauppahinnan alentamisesta tai maksamattoman kauppahinnan suorittamisesta taikka muuta vastaavaa asiaa;

6) vaatimusta maan- tai huoneenvuokran, yhtiövastikkeen tai muun vastikkeen taikka muun sellaisen saamisen suorittamisesta.

9 § (13.3.2009/135)

Elatusapua koskeva vaatimus voidaan tutkia myös käräjäoikeudessa, jonka tuomiopiirissä elatusapua vaativalla tai saavalla on kotipaikka tai vakituinen asuinpaikka.

10 § (13.3.2009/135)

Kantajan samaa vastaajaa vastaan nostamat eri kanteet voidaan tutkia käräjäoikeudessa, jossa vastaaja on lain mukaan velvollinen vastaamaan johonkin niistä, jos kanteet nostetaan samanaikaisesti ja ne johtuvat olennaisesti samasta perusteesta.

Eri vastaajia vastaan nostetut kanteet voidaan kaikki tutkia käräjäoikeudessa, jossa joku vastaajista on lain mukaan velvollinen vastaamaan, jos kanteet on nostettu samanaikaisesti ja ne johtuvat olennaisesti samasta perusteesta.

Jos kanteen johdosta annettavalla tuomiolla useampi henkilö voi vain yhdessä tulla velvoitetuksi siihen, mitä vaaditaan, kanne voidaan tutkia käräjäoikeudessa, jossa joku heistä on lain mukaan velvollinen vastaamaan.

Jäljempänä 18 luvun 3 §:ssä tarkoitettu vastakanne sekä mainitun luvun 4 ja 5 §:ssä tarkoitettu kanne voidaan tutkia siinä käräjäoikeudessa, jossa alkuperäinen kanne on vireillä, myös silloin, kun kannetta mainitun luvun 7 §:n 2 momentista ilmenevästä syystä ei käsitellä samassa oikeudenkäynnissä alkuperäisen kanteen kanssa.

Ehdottomat oikeuspaikat

11 § (13.3.2009/135)

Avioeroa, yhteiselämän lopettamista tai avioliiton pätevyyttä taikka muuta kuin puolison kuoleman jälkeen toimitettavaa ositusta koskeva asia tutkitaan käräjäoikeudessa, jonka tuomiopiirissä jommallakummalla puolisoilla on kotipaikka tai vakituinen asuinpaikka.

11 a § (14.1.2011/29)

Avopuolisoiden yhteistalouden purkamisesta annetussa laissa (26/2011) tarkoitettua hyvitystä, omaisuuden erottelua tai erottelun taikka hyvitysratkaisun moitetta koskeva asia tutkitaan käräjäoikeudessa, jonka tuomiopiirissä jommallakummalla avopuolisolla on kotipaikka tai vakituinen asuinpaikka. Jos asia pannaan vireille avopuolison kuoleman jälkeen, sovelletaan kuitenkin tämän luvun 17 §:ää.

12 § (13.3.2009/135)

Isyyden vahvistamista koskeva asia tutkitaan käräjäoikeudessa, jonka tuomiopiirissä äidillä tai lapsella on kotipaikka tai vakituinen asuinpaikka.

Isyyden kumoamista koskeva asia tutkitaan käräjäoikeudessa, jonka tuomiopiirissä lapsella on kotipaikka tai vakituinen asuinpaikka.

13 § (13.3.2009/135)

Lapsen huoltoa tai tapaamisoikeutta koskeva asia tutkitaan käräjäoikeudessa, jonka tuomiopiirissä lapsella on kotipaikka tai vakituinen asuinpaikka.

14 § (13.3.2009/135)

Lapsen huoltoa ja tapaamisoikeutta koskevan päätöksen täytäntöönpanoa koskeva asia tutkitaan käräjäoikeudessa, jonka tuomiopiirissä lapsella tai hakijan vastapuolella on kotipaikka tai vakituinen asuinpaikka taikka jonka tuomiopiirissä jompikumpi oleskelee.

15 § (13.3.2009/135)

Edunvalvojan määräämistä tai vapauttamista taikka toimintakelpoisuuden rajoittamista tai rajoituksen poistamista tai muuttamista koskeva asia tutkitaan käräjäoikeudessa, jonka tuomiopiirissä sillä, jonka etua on valvottava, on kotipaikka tai vakituinen asuinpaikka.

16 § (13.3.2009/135)

Lapseksiottamisen vahvistamista koskeva asia tutkitaan käräjäoikeudessa, jonka tuomiopiirissä lapseksiottajalla on kotipaikka tai vakituinen asuinpaikka.

17 § (13.3.2009/135)

Jäämistöä tai kuolinpesää koskeva asia tutkitaan käräjäoikeudessa, jonka tuomiopiirissä vainajalla oli kotipaikka tai vakituinen asuinpaikka.

Jäämistöä koskevalla asialla tarkoitetaan asiaa, joka koskee:

- 1) oikeutta perintöön, perinnöstä luopumista tai muuta perintöä koskevaa oikeustoimea;
- 2) oikeutta lakiosaan, lakiosan täydennystä taikka oikeutta saada avustusta tai hyvitystä jäämistöstä;
- 3) eloonjääneen puolison oikeutta hallita jäämistöä tai siihen kuuluvaa omaisuutta taikka puolison kuoleman jälkeen toimitettavaa ositusta tai kuoleman jälkeen vireille pantua osituksen moitetta;
- 3 a) avopuolisoiden yhteistalouden purkamisesta annetussa laissa tarkoitettua hyvitystä, omaisuuden erottelua tai erottelun taikka hyvitysratkaisun moitetta, jos asia pannaan vireille avopuolison kuoleman jälkeen; (14.1.2011/29)
- 4) testamenttiin perustuvaa oikeutta, testamentin pätevyyttä, testamentin moitetta tai testamentin tulkintaa;
- 5) kuolinpesän hallintoa, pesänselvittäjän tai pesänjakajan määräämistä tai vapauttamista, perunkirjoitusta taikka pesänselvitystä;
- 6) perinnönjakoa tai perinnönjaon moitetta; (30.12.2015/1597)
- 7) omaisuuden palauttamista kuolinpesälle perinnönjaon taikka osituksen, omaisuuden erottelun tai hyvityksen oikaisua varten. (30.12.2015/1597)

Kuolinpesää koskevalla asialla tarkoitetaan asiaa, joka koskee kuolinpesän tai sen osakkaan taikka testamentinsaajan vastuuta vainajan tai pesän sitoumuksesta taikka muusta vastaavasta asiasta.

Toissijaiset oikeuspaikat

18 § (13.3.2009/135)

Jos ei muutoin ole tuomioistuinta, jossa asia voitaisiin tutkia:

- 1) asia, joka koskee luonnollista henkilöä vastaan esitettävää vaatimusta, voidaan tutkia käräjäoikeudessa, jonka tuomiopiirissä vastaaja oleskelee tai hänellä viimeksi on ollut kotipaikka tai vakituinen asuinpaikka;
- 2) asia, joka koskee vastaajan velvoittamista rahamääräiseen suoritukseen, voidaan tutkia käräjäoikeudessa, jonka tuomiopiirin alueella vastaajalla on ulosmittauskelpoista omaisuutta;
- 3) asia, joka koskee oikeutta irtaimeen omaisuuteen, voidaan tutkia käräjäoikeudessa, jonka tuomiopiirissä omaisuus on;
- 4) asia, joka koskee avioeroa, yhteiselämän lopettamista tai avioliiton pätevyyttä taikka muuta kuin puolison kuoleman jälkeen toimitettavaa ositusta, tutkitaan käräjäoikeudessa, jonka tuomiopiirissä jommallakummalla puolisoista on viimeksi ollut kotipaikka tai vakituinen asuinpaikka;
- 5) asia, joka koskee isyyden vahvistamista tai kumoamista, tutkitaan käräjäoikeudessa, jonka tuomiopiirissä vastaajana olevalla miehellä on kotipaikka tai vakituinen asuinpaikka taikka hänellä on viimeksi ollut kotipaikka tai vakituinen asuinpaikka; isyyden kumoamista koskeva asia voidaan tutkia lisäksi käräjäoikeudessa, jonka tuomiopiirissä äidillä on kotipaikka tai vakituinen asuinpaikka;
- 6) asia, joka koskee lapsen huoltoa tai tapaamisoikeutta, tutkitaan käräjäoikeudessa, jonka tuomiopiirissä lapsella on viimeksi ollut kotipaikka tai vakituinen asuinpaikka taikka, jos lapsella ei ole ollut Suomessa kotipaikkaa tai vakituista asuinpaikkaa, käräjäoikeudessa, jonka tuomiopiirissä lapsen jommallakummalla vanhemmista tai huoltajaksi esitetyllä henkilöllä on kotipaikka tai vakituinen asuinpaikka;
- 7) asia, joka koskee lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta annetun päätöksen täytäntöönpanoa, tutkitaan käräjäoikeudessa, jonka tuomiopiirissä hakijalla on kotipaikka tai vakituinen asuinpaikka;
- 8) asia, joka koskee edunvalvojan määräämistä tai vapauttamista taikka toimintakelpoisuuden rajoittamista tai muuttamista, tutkitaan käräjäoikeudessa, jonka tuomiopiirissä oleskelee se, jonka etua on valvottava; sekä
- 9) asia, joka koskee jäämistöä tai kuolinpesää, tutkitaan käräjäoikeudessa, jonka tuomiopiirissä kuolinpesän omaisuus tai pääosa omaisuudesta on.

Asia, johon eivät sovellu 1 momentin toimivaltaperusteet, tutkitaan Helsingin käräjäoikeudessa.

Oikeuspaikkasopimus

19 § (13.3.2009/135)

Osapuolilla on oikeus sopia, että 1–10 §:ssä tarkoitettu riita-asia voidaan tutkia tai on tutkittava muussa kuin laissa säädetyssä kärjäoikeudessa tai että asiaa ei saada tutkia jossain kärjäoikeudessa (*oikeuspaikkasopimus*). Oikeuspaikkasopimus on tehtävä kirjallisesti ja se voi koskea tiettyä riitakysymystä tai tietystä oikeussuhteesta vastaisuudessa syntyviä riitoja.

Kuluttajan, työntekijän taikka elatusapua vaativan tai saavan oikeutta saattaa asia tämän luvun osoittaman tuomioistuimen tutkittavaksi ei voida rajoittaa oikeuspaikkasopimuksin, paitsi jos sopimus on tehty riidan syntymisen jälkeen.

Oikeuspaikkasopimusta ei saa tehdä 11–17 §:ssä tarkoitettussa asiassa.

Toimivallan säilyminen

20 § (13.3.2009/135)

Tuomioistuimissa, jossa asia on pantu vireille, pysyy toimivaltaisena, vaikka toimivallan perustaneissa olosuhteissa tapahtuu muutoksia vireillepanon jälkeen.

Toimivallan tutkiminen ja asian siirtäminen toiseen tuomioistuimeen

21 § (13.3.2009/135)

Jos 1–10 §:ssä tarkoitettu asia on pantu vireille muussa kuin lain tai oikeuspaikkasopimuksen osoittamassa kärjäoikeudessa ja jos asianosainen tekee kärjäoikeuden puuttuvasta toimivallasta väitteen käyttäessään asiassa ensi kerran puhevaltaa tai ei anna häneltä pyydettyä vastausta taikka jää suoraan istuntoon haastettuna saapumatta kärjäoikeuteen, kärjäoikeuden on jätettävä asia tutkimatta, jollei kärjäoikeus siirrä asiaa 22 §:n nojalla toiseen kärjäoikeuteen.

Jos 11–17 §:ssä tarkoitettu asia on pantu vireille muussa kuin lain osoittamassa kärjäoikeudessa, kärjäoikeuden on omasta aloitteestaan jätettävä asia tutkimatta, jollei kärjäoikeus siirrä asiaa 22 §:n nojalla toiseen kärjäoikeuteen.

22 § (13.3.2009/135)

Jos kärjäoikeus katsoo, että se ei ole toimivaltainen tutkimaan asiaa, kärjäoikeuden on kantajan tai hakijan suostumuksella siirrettävä asia toimivaltaiseen kärjäoikeuteen. Kärjäoikeus saa kuitenkin jättää asian siirtämättä, jos toimivaltainen kärjäoikeus ei ole vaikeuksitta selvitettävissä.

Siirtävän kärjäoikeuden asiaan liittyvät päätökset ja muut toimenpiteet ovat voimassa, kunnes se kärjäoikeus, johon asia on siirretty, toisin päättää. Siirtämisestä koskevaan päätökseen ei saa hakea muutosta.

23 § (13.3.2009/135)

Hovioikeus ei saa muutoksenhaun yhteydessä tutkia, onko pääasia tutkittu ja ratkaistu alueellisesti toimivaltaisessa kärjäoikeudessa, jollei asianosainen tehnyt väitettä toimivallan puuttumisesta kärjäoikeudessa ja hakenut muutosta tästä kysymyksestä annettuun ratkaisuun.

Korkein oikeus saa tutkia alueellista toimivaltaa koskevan kysymyksen vain, jos hovioikeus on tutkinut kysymyksen ja sanotusta kysymyksestä annetusta ratkaisusta valitetaan.

24 § (13.3.2009/135)

Jos ylempi tuomioistuin katsoo, ettei alempi tuomioistuin ollut toimivaltainen tutkimaan asiaa, ylemmän tuomioistuimen on siirrettävä asia toimivaltaisen alemman tuomioistuimen käsiteltäväksi. Asiaa ei kuitenkaan siirretä, jos kaikki asianosaiset vastustavat siirtämistä.

Jos useampi tuomioistuin on lainvoimaisella päätöksellä jättänyt asian tutkimatta puuttuvan toimivallan perusteella, korkeimman oikeuden on, jos se katsoo jonkin ensiksi mainituista tuomioistuimista toimivaltaiseksi, hakemuksesta poistettava virheellinen päätös ja osoitettava asia asianomaisessa tuomioistuimessa edelleen käsiteltäväksi.

Kansainvälinen toimivalta

25 § (13.3.2009/135)

Suomen tuomioistuin on toimivaltainen tutkimaan kansainvälisluonteisen asian, jolla on 1–4, 6–9, 11–17 tai 19 §:ssä tarkoitettuun seikkaan perustuva liittymä Suomeen, paitsi jos asiassa annettavalla Suomen tuomioistuimen ratkaisulla ei selvästi voisi olla oikeudellista merkitystä asianosaisille.

Suomen tuomioistuin on toimivaltainen tutkimaan myös asian, jolla on tämän luvun 5, 10 tai 18 §:ssä tarkoitettuun taikka muuhun olennaiseen seikkaan perustuva liittymä Suomeen, paitsi jos:

- 1) asiassa annettavalla Suomen tuomioistuimen ratkaisulla ei tosiasiallisesti tulisi olemaan oikeudellista merkitystä asianosaisille; tai
- 2) asian tutkiminen toisen valtion tuomioistuimessa on selvästi tarkoituksenmukaisempaa ottaen huomioon liittymät eri valtioihin, asiassa esitettävä näyttö, asianosaisille aiheutuvat kustannukset ja muut olosuhteet.

Sen estämättä, mitä 2 momentin 2 kohdassa säädetään, Suomen tuomioistuin on kuitenkin toimivaltainen, jos vieraan valtion tuomioistuimessa noudatettava menettely tai sovellettava lainsäädäntö olisi ristiriidassa Suomen oikeusjärjestyksen perusteiden kanssa.

26 § (13.3.2009/135)

Suomen tuomioistuimen on omasta aloitteestaan tutkittava, onko se 25 §:n mukaisesti toimivaltainen tutkimaan kansainvälisluonteisen asian.

Jos kansainvälisluonteinen asia on laadultaan sellainen, josta voitaisiin tehdä vastaavassa kansallisessa asiassa 19 §:n 1 tai 2 momentin mukaan pätevä oikeuspaikkasopimus, Suomen tuomioistuin tutkii toimivaltansa vain, jos asianosainen tekee tuomioistuimen puuttuvasta toimivallasta väitteen käyttäessään asiassa ensi kerran puhevaltaa tai ei anna häneltä pyydettyä vastausta taikka jää suoraan istuntoon haastettuna saapumatta käräjäoikeuteen. Suomen tuomioistuimen on kuitenkin omasta aloitteestaan jätettävä asia tutkimatta, jos asiassa annettavalla Suomen tuomioistuimen ratkaisulla ei selvästi voisi olla oikeudellista merkitystä asianosaisille.

Luvun toissijaisuus

27 § (13.3.2009/135)

Tämän luvun säännöksiä noudatetaan, jollei muusta laista, Euroopan yhteisön lainsäädännöstä tai Suomea sitovasta kansainvälisestä sopimuksesta muuta johdu.

11 luku (22.7.1991/1056)

Tiedoksiannosta oikeudenkäynnissä (11.7.1997/690)

Tiedoksiannosta huolehtiminen (14.5.2010/362)

1 § (11.7.1997/690)

Tuomioistuin huolehtii tiedoksiannosta, jollei jäljempänä toisin säädetä.

Tuomioistuin voi huolehtia tiedoksiannosta antamalla sen tuomioistuimen henkilökuntaan kuuluvan tai haastemiehen tehtäväksi. Samalla tuomioistuimen on ilmoitettava, milloin tiedoksianto on viimeistään toimitettava, sekä annettava tarvittaessa tarkempia ohjeita tiedoksiannon toimittamisesta.

2 § (22.7.1991/1056)

Tuomioistuin voi asianosaisen suostumuksella antaa tiedoksiannosta huolehtimisen asianosaiselle, jos tuomioistuin katsoo siihen olevan aihetta. Samalla tuomioistuimen on määrättävä, milloin asiakirja on viimeistään annettava tiedoksi ja milloin todistus tiedoksiannosta on viimeistään toimitettava tuomioistuimelle. (14.5.2010/362)

Jos haasteen tiedoksiantaminen uskotaan kantajalle, hänelle on ilmoitettava, että mikäli hän ei ole siihen mennessä, kun tuomioistuin jatkaa asian käsittelyä, toimittanut todistusta haasteen tiedoksiantamisesta määrättyssä ajassa ja säädetyllä tavalla, asia voidaan jättää sillensä. Samalla on ilmoitettava, että kantaja voi pyytää määräajan pitennystä, uutta määräaikaa tai tuomioistuinta huolehtimaan tiedoksiannosta.

Tiedoksiantotavat (14.5.2010/362)

3 § (22.7.1991/1056)

Kun tuomioistuin tai syyttäjä huolehtii tiedoksiannosta, tiedoksianto toimitetaan lähettämällä asiakirja asianosaiselle:

- 1) postitse saantitodistusta vastaan; tai
- 2) kirjeellä, jos voidaan olettaa, että vastaanottaja saa tiedon asiakirjasta ja määräpäivään mennessä palauttaa todistuksen tiedoksiannon vastaanottamisesta.

(13.5.2011/440)

Postille on ilmoitettava, milloin tiedoksiannon saantitodistusta vastaan viimeistään on tapahduttava.

Edellä 1 momentin 2 kohdassa tarkoitetut asiakirjat voidaan lähettää myös sähköisenä viestinä vastaanottajan ilmoittamalla tavalla. (14.5.2010/362)

3 a § (28.6.1993/595)

Kun tuomioistuin huolehtii tiedoksiannosta, muun kuin haasteen tiedoksianto voidaan toimittaa myös lähettämällä asiakirja asianosaiselle postitse asianosaisen tuomioistuimelle ilmoittamaan osoitteeseen. (11.7.1997/690)

Asianosaisen katsotaan saaneen asiakirjasta tiedon seitsemäntenä päivänä sen jälkeen, kun asiakirja on annettu postin kuljetettavaksi. Asiakirjaan on merkittävä päivä, jona se on annettu postin kuljetettavaksi.

3 b § (14.5.2010/362)

Kun tuomioistuin huolehtii tiedoksiannosta, se voidaan toimittaa myös siten, että tiedoksi annettavan asiakirjan sisältö kerrotaan vastaanottajalle puhelimitse (*puhelintiedoksianto*). Puhelimitse ei kuitenkaan voida antaa tiedoksi haastetta muussa kuin 5 luvun 3 §:n 1 kohdassa tarkoitetussa asiassa.

Puhelintiedoksianto voidaan toimittaa, jos se soveltuu tiedoksiantoon asiakirjan laajuuteen ja laatuun nähden ja jos vastaanottaja epäilyksettä saa puhelimitse tiedon asiakirjasta ja ymmärtää tiedoksiannon merkityksen.

Puhelimitse vastaanottajalle on ilmoitettava asiakirjasta asia, vaatimus tai velvoite ja sen pääasiallinen peruste, määräaika ja uhka sekä muut vastaavat tarpeelliset seikat. Puhelimitse tiedoksi annettu asiakirja on lähetettävä viipymättä kirjeenä tai sähköisenä viestinä vastaanottajan ilmoittamaan osoitteeseen, jollei se ole erityisestä syystä ilmeisen tarpeetonta. Puhelintiedoksiannon toimittaa haastemies tai asianomaisen tuomioistuimen virkamies. Tiedoksiannosta on laadittava todistus noudattaen soveltuvin osin, mitä 17 §:n 1 momentissa säädetään, ja lähetettävä viipymättä vastaanottajalle siitä jäljennös kirjeenä tai sähköisenä viestinä vastaanottajan ilmoittamaan osoitteeseen.

4 § (14.5.2010/362)

Jos tiedoksiantoa ei ole saatu toimitetuksi tai voidaan pitää ilmeisenä, että sitä ei saada toimitetuksi 3 tai 3 b §:ssä tarkoitetulla tavalla, tai jos siihen on muu painava syy, tiedoksiannon toimittaa haastemies henkilökohtaisesti tiedoksiannon vastaanottajalle tai jollekin 7 §:ssä tarkoitetulle henkilölle.

Tiedoksiannosta huolehtivan tuomioistuimen tai syyttäjän on ilmoitettava haastemiehelle, milloin tiedoksianto viimeistään on toimitettava.

Kun tiedoksiannosta huolehtiminen on annettu asianosaiselle, tiedoksianto on toimitettava 1 momentissa tarkoitetulla tavalla. Jos asianosaista edustaa asianajaja tai julkinen oikeusavustaja, tiedoksianto voidaan toimittaa myös siten, että tämä antaa asiakirjan henkilökohtaisesti vastaanottajalle. Viimeksi mainittu tiedoksiantotapa edellyttää, että vastaanottaja allekirjoittaa todistuksen tiedoksiannon vastaanottamisesta. Rikosasiassa haastetta ei voida antaa vastaajalle tiedoksi mainitulla tavalla.

5 § (22.7.1991/1056)

Tiedoksi annettava asiakirja luovutetaan tiedoksiannon vastaanottajalle alkuperäisenä tai jäljennöksenä.

Jos muun tiedoksi annettavan asiakirjan kuin haastehakemuksen, vastauksen tai kirjallisen lausuman jäljentäminen on vaikeaa tai asiakirjan laajuuden vuoksi epätarkoituksenmukaista, tuomioistuin voi päättää, että aineisto pidetään asianosaisen nähtävänä tuomioistuimessa tai muussa tuomioistuimen määräämässä sopivassa paikassa. Ilmoitus tästä on liitettävä tiedoksi annettavaan asiakirjaan. (26.8.2005/666)

Tuomioistuin voi päättää, että vastaus, kirjallinen lausuma tai muutoksenhaku pidetään 2 momentissa tarkoitettulla tavalla asianosaisen nähtävänä, jos tiedoksi annettava asiakirja on erittäin laaja, asianosaisia on poikkeuksellisen paljon ja tällaista tiedoksiantoa voidaan pitää olosuhteet huomioon ottaen tarkoituksenmukaisena. Asianosaiselle annetaan tällöin tiedoksi ilmoitus siitä, missä asiakirja on nähtävillä. Ilmoituksessa on lyhyesti selostettava asiakirjan pääasiallinen sisältö tarpeellisin osin. (26.8.2005/666)

6 § (22.7.1991/1056)

Jos tiedoksi annettava määräys tai päätös on ilmoitettu tiedoksiannon vastaanottajalle tuomioistuimen kansliassa tai istunnossa, hänen katsotaan tuolloin saaneen siitä tiedon. Tuomioistuimen on kuitenkin pyynnöstä viipymättä annettava tai toimitettava hänelle asiakirja, johon määräys tai päätös sisältyy.

7 § (22.7.1991/1056)

Milloin haastemies on tiedoksiantoa varten etsinyt henkilöä, jonka asuinpaikka Suomessa on tiedossa, mutta ei ole tavannut häntä tai ketään, jolla on oikeus hänen puolestaan vastaanottaa tiedoksianto, ja ilmenneiden seikkojen perusteella voidaan olettaa hänen välttelevän tiedoksiantoa, haastemies voi toimittaa tiedoksiannon luovuttamalla asiakirjat jollekin samaan talouteen kuuluvalle 15 vuotta täyttäneelle tai, jos tiedoksiannon vastaanottaja harjoittaa liikettä, jollekin hänen liikkeensä palveluksessa olevalle. Jollei ketään edellä mainituista tavata, tiedoksianto voidaan toimittaa luovuttamalla asiakirjat paikalliselle poliisiviranomaiselle.

Milloin on menetelty 1 momentissa mainitulla tavalla, haastemiehen on lähetettävä siitä postin välityksellä ilmoitus tiedoksiannon vastaanottajalle hänen osoitteellaan.

Tiedoksiannon katsotaan tapahtuneen, kun 2 momentissa tarkoitettu ilmoitus on annettu postin kuljetettavaksi.

Rikosasiassa haastetta ei voida antaa vastaajalle tiedoksi tässä pykälässä tarkoitettulla tavalla. (11.7.1997/690)

8 § (11.4.2014/307)

Jos tiedoksiannon vastaanottaja oleskelee ulkomailla ja hänen osoitteensa on tiedossa, eikä tiedoksiantoa ole 2 §:n mukaan uskottu asianosaisen huolehdittavaksi, tuomioistuimen tulee huolehtia tiedoksi annettavien asiakirjojen lähettämisestä siten kuin siitä on erikseen säädetty tai asianomaisen vieraan valtion kanssa sovittu. Tuomioistuimen on ilmoitettava se päivä, jona tiedoksianto on viimeistään toimitettava tai jona todistus tiedoksiannon vastaanottamisesta on viimeistään palautettava tuomioistuimelle.

9 § (22.7.1991/1056)

Jollei tiedoksiannon vastaanottajan eikä hänen tiedoksiannon vastaanottamista varten valtuuttamansa olinpaikasta voida saada tietoa, tuomioistuin huolehtii tiedoksiannon toimittamisesta kuuluttamalla.

Rikosasiassa haastetta ei voida antaa vastaajalle tiedoksi kuuluttamalla. (11.7.1997/690)

10 § (22.7.1991/1056)

Edellä 9 §:ssä tarkoitettu tiedoksianto toimitetaan pitämällä asiakirja liitteineen nähtävillä tuomioistuimen kansliassa ja julkaisemalla ilmoitus asiakirjan pääasiallisesta sisällöstä sekä siitä, missä tiedoksi annettavat asiakirjat ovat nähtävillä, virallisessa lehdessä jonkin kuukauden ensimmäisessä numerossa. Tuomioistuin voi julkaista ilmoituksen myös sanomalehdessä. Ilmoitus on viipymättä pantava nähtäville myös tuomioistuimen ilmoitustaululle.

Ilmoitusta ei kuitenkaan tarvitse julkaista, jos tiedoksianto siinä asiassa on jo aikaisemmin toimitettu samalle tiedoksiannon vastaanottajalle 1 momentissa tarkoitettulla tavalla.

Tiedoksiannon katsotaan 1 momentissa tarkoitettussa tilanteessa tapahtuneen silloin, kun ilmoitus on julkaistu virallisessa lehdessä, ja 2 momentissa tarkoitettussa tilanteessa silloin, kun asiakirja on pantu nähtäville tuomioistuimen kansliassa.

Tiedoksiannon vastaanottaja (14.5.2010/362)

11 § (11.7.1997/690)

Riita-asiassa, joka koskee kahta tai useampaa asianosaista yhteisesti, asiakirja on annettava tiedoksi jokaiselle erikseen siten kuin 1–10 §:ssä säädetään. Jos asiakirja on annettava tiedoksi niin monelle, ettei tiedoksianto voida vaikeuksitta toimittaa kullekin erikseen, tuomioistuin voi päättää, että tiedoksianto toimitetaan jollekin heistä. Ilmoitus asiakirjan pääasiallisesta sisällöstä sekä siitä, kenelle tiedoksianto on toimitettu, ja siitä, missä tiedoksi annettavat asiakirjat ovat nähtävillä, on julkaistava siten kuin 10 §:ssä säädetään. Tiedoksiannon katsotaan tapahtuneen, kun ilmoitus on julkaistu virallisessa lehdessä.

12 § (22.12.2009/1386)

Tiedoksianto valtiolle on toimitettava aluehallintovirastolle tai sille viranomaiselle, joka käyttää asiassa valtion puhevaltaa. Kun tiedoksianto on toimitettu aluehallintovirastolle, sen tulee toimittaa jäljennös tiedoksi annetuista asiakirjoista sille viranomaiselle, joka käyttää asiassa valtion puhevaltaa.

13 § (22.7.1991/1056)

Tiedoksianto kunnalle on toimitettava kunnanjohtajalle tai, milloin kunnassa ei ole kunnanjohtajan virkaa, kunnanhallituksen puheenjohtajalle taikka niissä asioissa, joissa kunnallisella lautakunnalla lain mukaan on itsenäinen toimivalta, tämän lautakunnan puheenjohtajalle. Tiedoksianto voidaan toimittaa myös henkilölle, joka lain, asetuksen tai ohje- tai johtosäännön nojalla on asetettu kunnanjohtajan tai puheenjohtajan ohella hänen puolestaan vastaanottamaan tiedonantoja.

14 § (22.7.1991/1056)

Tiedoksianto muulle kuin 13 §:ssä tarkoitetulle yhdyskunnalle taikka yhtiölle, osuuskunnalle, yhdistykselle tai muulle yhteisölle tai yhtymälle taikka laitokselle tai säätiölle on, sikäli kuin jonkin tapauksen varalta ei toisin säädetä, toimitettava jollekin niistä, joilla on oikeus edustaa tiedoksiannon vastaanottajaa. Jollei edustajaa ole, tiedoksianto toimitetaan 10 §:ssä säädetyllä tavalla. Milloin tiedoksiannon vastaanottaja harjoittaa liikettä eikä sen edustajaa tavata, on tiedoksiannosta soveltuvin osin voimassa, mitä 7 §:ssä säädetään tiedoksiannon toimittamisesta sellaiselle henkilölle, joka harjoittaa liikettä.

Tiedoksianto kuolinpesälle toimitetaan kuolinpesän osakkaille. Jos pesänselvittäjä on määrätty pitämään huolta pesän hallinnosta, tiedoksianto toimitetaan hänelle. Tiedoksianto voidaan toimittaa myös sille, joka hoitaa pesän omaisuutta, vaikka kuolinpesä ei olisikaan pesän osakkaiden hallinnossa, tai sille, jolla muutoin on oikeus edustaa kuolinpesää ja käyttää puhevaltaa kuolinpesän puolesta. Tiedoksiannon vastaanottajan on viipymättä toimitettava kullekin osakkaalle ja, jos tiedoksiannon vastaanottaja on pesän osakas, sille, jonka hallinnossa pesä on, jäljennös saamista asiakirjoista.

15 § (22.7.1991/1056)

Tiedoksianto konkurssipesälle on toimitettava pesänhoitajalle.

16 § (22.7.1991/1056)

Haaste voidaan antaa tiedoksi myös vastaajan haasteen vastaanottamista varten valtuuttamalle asiamiehelle. Asianajajan tai julkisen oikeusavustajan tulee esittää valtakirja ainoastaan, jos tuomioistuimien määrää. (14.5.2010/362)

Jos asia koskee rikosta, josta on säädetty muu tai ankarampi rangaistus kuin sakko tai kuusi kuukautta vankeutta, haastetta ei voida antaa tiedoksi vastaajan haasteen vastaanottamista varten valtuuttamalle asiamiehelle. (11.7.1997/690)

Milloin sitä, jolle tiedoksianto on osoitettu, edustaa vireillä olevassa asiassa asiamies, saadaan tiedoksianto toimittaa asiamiehelle.

Asiakirja, jossa joku on määrätty henkilökohtaisesti saapumaan tuomioistuimeen tai muuten suorittamaan jotakin henkilökohtaisesti, on kuitenkin annettava tiedoksi hänelle itselleen. Tiedoksianto on toimitettava siten kuin 3, 3 b ja 4 §:ssä säädetään. (14.5.2010/362)

Erinäiset säännökset (14.5.2010/362)

17 § (22.7.1991/1056)

Tiedoksiannosta on laadittava kirjallinen todistus, jossa on mainittava tiedoksiannon päivämäärä ja paikkakunta sekä kenelle tiedoksianto on toimitettu. Jos tiedoksianto on toimitettu 7 §:ssä säädetyllä tavalla, todistuksessa on lisäksi mainittava syy siihen, sekä päivä, jona ilmoitus on annettu postin kuljetettavaksi. Todistuksesta on annettava jäljennös tiedoksisajalle. Tiedoksiannon toimittajan on allekirjoitettava todistus.

Jos tiedoksianto toimitetaan 3 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitetulla tavalla, tiedoksiannon vastaanottajan on täytettävä hänelle tiedoksiannon vastaanottamista varten toimitettu todistus siten, että siitä hänen allekirjoituksensa lisäksi ilmenevät 1 momentissa tarkoitetut tiedot.

Saantitodistuksesta säädetään erikseen.

18 § (22.7.1991/1056)

Jollei tiedoksianto ole toimitettu määrätyssä ajassa tai jos se on toimitettu virheellisesti, ja asianosainen jää tuomioistuimeen saapumatta tai ei anna häneltä pyydettyä kirjallista vastausta tai lausumaa, tiedoksianto on toimitettava uudelleen, jollei uutta tiedoksianto virheen vähäisyyden vuoksi ole pidettävä tarpeettomana.

Jos asianosainen tekee väitteen siitä, että tiedoksianto ei ole toimitettu määrätyssä ajassa tai että se on toimitettu virheellisesti, asian käsittelyä on lykättävä tai kirjallisen vastauksen tai lausuman antamiselle on asetettava uusi määräaika, jollei sitä tiedoksiannossa tapahtuneen virheen vähäisyyden vuoksi ole pidettävä tarpeettomana. Jos asianosainen ei ole saanut tiedoksi annettavia asiakirjoja, ne on annettava hänelle ilmoitettaessa käsittelyn lykkäämisestä tai uudesta määräajasta. Jos tämä ei ole mahdollista, asiakirjat on välittömästi toimitettava hänen ilmoittamaansa osoitteeseen. Väite siitä, ettei tiedoksianto ole toimitettu määrätyssä ajassa tai säädetyllä tavalla, on tehtävä vastauksessa tai lausumassa.

19 § (22.7.1991/1056)

Jos kantaja, jonka huolehdittavaksi haasteen tiedoksiantaminen on annettu, ei ole siihen mennessä, kun tuomioistuin jatkaa asian käsittelyä, toimittanut tuomioistuimelle todistusta haasteen tiedoksiantamisesta määrätyssä ajassa ja säädetyllä tavalla, asia jätetään sillensä.

Asiaa ei kuitenkaan jätetä sillensä, jos vastaaja on väitettä tekemättä vastannut pääasiaan taikka jos tuomioistuin kantajan pätevistä syistä esittämän pyynnön johdosta on pitentänyt määräaikaa tai asettanut uuden määräajan taikka päättänyt itse huolehtia tiedoksiannosta.

Jos asianosainen ei ole määräajassa toimittanut tuomioistuimelle todistusta muun asiakirjan kuin haasteen tiedoksiannosta, tuomioistuimen on viivytyksettä huolehdittava tiedoksiannosta.

20–24 §

20–24 § on kumottu L:lla 11.7.1997/690.

25 § (22.7.1991/1056)

Haastemiehen antamalla kirjallisella todistuksella on katsottava toteen näytetyksi, että tiedoksianto on niin toimitettu kuin todistus osoittaa.

26 § (22.7.1991/1056)

Tässä luvussa tarkoitetaan haastemiehellä myös haastemieslain (505/86) 6 §:n mukaan tiedoksiantoon oikeutettua ja Ahvenanmaan maakunnan maakunnanvoudinvirastosta annetun lain (898/79) mukaista haastemiestä.

L Ahvenanmaan maakunnan maakunnanvoudinvirastosta 898/1979 on kumottu L:lla 619/2012, ks. L Ahvenanmaan maakunnan maakunnanvoudinvirastosta 619/2012 2 §.

27 § (22.7.1991/1056)

Tämän luvun säännöksiä tiedoksiannosta ei sovelleta, kun siitä muualla laissa säädetään toisin.

12 luku (14.1.1972/21)

Asianosaisista

Asianosaisen läsnäolo riita-asiassa (11.7.1997/690)

1 § (1.4.1999/444)

Kun vajaavaltainen on asianosaisena riitaasiassa tai asianomistajana rikosasiassa, vajaavaltaisen puhevaltaa käyttää edunvalvoja tai muu laillinen edustaja. Alaikäisen henkilöä koskevassa asiassa vajaavaltaisen puhevaltaa käyttää kuitenkin huoltaja tai muu laillinen edustaja.

Vajaavaltainen käyttää itse yksin puhevaltaansa, jos hänellä on oikeus vallita sitä, mikä on riidan kohteena tai mihin rikos on kohdistunut, taikka jos riita koskee oikeustointa, jonka tekemiseen hänellä on kelpoisuus. Vajaavaltainen käyttää itse yksin puhevaltaansa henkilöään koskevassa asiassa, jos hän on täyttänyt 18 vuotta ja kykenee ymmärtämään asian merkityksen. Alaikäinen käyttää huoltajan tai muun laillisen edustajan ohella itsenäisesti puhevaltaansa henkilöään koskevassa asiassa, jos hän on täyttänyt 15 vuotta.

1 a § (1.4.1999/444)

Edunvalvoja, joka on määrätty täysivaltaiselle, käyttää päämiehensä ohella itsenäisesti puhevaltaa asioissa, jotka kuuluvat hänen tehtäviinsä. Jos edunvalvoja ja hänen päämiehensä ovat puhevaltaa käyttäessään eri mieltä, päämiehen kanta on ratkaiseva, jos hän kykenee ymmärtämään asian merkityksen.

Jos päämiehen toimintakelpoisuutta on rajoitettu muulla tavoin kuin vajaavaltaiseksi julistamalla, edunvalvoja käyttää yksin päämiehen puhevaltaa asiassa, josta päämiehellä ei ole oikeutta päättää. Edunvalvoja ja hänen päämiehensä käyttävät kuitenkin yhdessä puhevaltaa asiassa, josta heidän tulee yhdessä päättää.

2 § (1.4.1999/444)

Vajaavaltainen käyttää vastaajana rikosasiassa itse puhevaltaansa, jos hän on syyntakeinen. Alaikäisen vastaajan edunvalvoja, huoltaja tai muu laillinen edustaja käyttää kuitenkin itsenäisesti alaikäisen ohella puhevaltaa. Jos vajaavaltainen, joka on täyttänyt 18 vuotta, ei ole syyntakeinen, puhevaltaa käyttää edunvalvoja tai muu laillinen edustaja.

3 § (1.4.1999/444)

Tuomioistuin voi kuulla vajaavaltaisen edunvalvojaa, huoltajaa tai muuta laillista edustajaa asiassa, jossa vajaavaltaisella on oikeus itse yksin käyttää puhevaltaansa, jos kuuleminen vajaavaltaisen edun kannalta katsotaan tarpeelliseksi.

4 § (14.1.1972/21)

Ulkomaalainen, jolla kotimaansa lain mukaan ei ole kelpoisuutta käyttää puhevaltaa oikeudenkäynnissä, saa kuitenkin itse käyttää puhevaltaa Suomen tuomioistuimessa, jos hän Suomen lain mukaan on siihen kelpoinen.

4 a § (25.5.2007/650)

Jos asianosainen sairauden, henkisen toiminnan häiriintymisen, heikentyneen terveydentilan tai muun vastaavan syyn vuoksi on kykenemätön valvomaan etuaan oikeudenkäynnissä tai jos asianosaisen edunvalvoja on esteellisyyden vuoksi tai muusta syystä estynyt käyttämästä siinä puhevaltaa, tuomioistuimissa, jossa oikeudenkäynti on vireillä, voi viran puolesta määrätä asianosaiselle edunvalvojan oikeudenkäyntiä varten. Edunvalvojaan sovelletaan holhoustoimesta annetun lain (442/1999) säännöksiä.

Jollei tuomioistuimissa toisin päätä, edunvalvojan määräys on voimassa myös yleisessä oikeusasteessa, jossa asia tulee vireille muutoksenhaun johdosta.

5 § (1.4.1999/444)

Asianosainen ja tämän edunvalvoja, huoltaja tai muu laillinen edustaja on velvollinen esittämään selvityksen oikeudestaan käyttää puhevaltaa, jos tuomioistuimissa katsoo sen tarpeelliseksi.

5 a § (26.11.1993/1013)

Jos kantaja oikeudenkäynnin aikana luovuttaa oikeutensa riidan kohteeseen toiselle, luovutuksensaaja voi haastetta ottamatta jatkaa kanteen ajamista siinä muodossa kuin se oli luovutushetkellä.

Jos vastaaja oikeudenkäynnin aikana luovuttaa oikeutensa riidan kohteeseen toiselle, luovutuksensaaja voi tulla vastaajan tilalle oikeudenkäyntiin, jos kantaja suostuu siihen.

Asianosainen, jonka vastapuoli on oikeudenkäynnin aikana luovuttanut riidan kohteen toiselle, voi pyytää, että sanottu luovutuksensaaja kutsutaan asianosaiseksi oikeudenkäyntiin.

Asianosaisen läsnäolo

6 § (11.7.1997/690)

Asianosainen määrätään saapumaan kärjäoikeudessa pidettävään pääkäsittelyyn henkilökohtaisesti sakon uhalla, jollei katsota, että hänen henkilökohtainen läsnäolonsa asian selvittämiseksi ei ole tarpeen.

Kärjäoikeuden suullisen valmistelun istuntoon asianosainen määrätään saapumaan henkilökohtaisesti sakon uhalla, jos hänen henkilökohtaisen läsnäolonsa katsotaan edistävän asian valmistelua.

Hovioikeudessa ja korkeimmassa oikeudessa toimitettavaan suulliseen käsittelyyn asianosainen määrätään saapumaan henkilökohtaisesti sakon uhalla, jos se katsotaan asian selvittämiseksi tarpeelliseksi.

Riita-asiassa, jossa sovinto ei ole sallittu, vastaajaa on aina kehotettava saapumaan tuomioistuimeen sakon uhalla.

7 § (14.1.1972/21)

Edellä 6 §:ssä säädetty koskee soveltuvin osin riita-asian asianosaisen laillista edustajaa. (11.7.1997/690)

Jos asianosaisella on useita edustajia, tuomioistuimella on valta määrätä, kenen tai keiden heistä on saavuttava henkilökohtaisesti. Tuomioistuin voi myös määrätä, että vajaavaltaisen, jolla ei ole oikeutta itse käyttää puhevaltaansa, on saavuttava henkilökohtaisesti asiassa kuultavaksi.

8 § (11.7.1997/690)

8 § on kumottu L:lla 11.7.1997/690.

Asianosaiselle asetetun velvoitteen laiminlyönti riita-asiassa (22.7.1991/1052)

9 § (22.7.1991/1052)

Jos molemmat asianosaiset ovat poissa tuomioistuimen istunnosta, asia jätetään sillensä.

Asianosaisten tai jommankumman asianosaisen laiminlyönti noudattaa tuomioistuimen kehotusta antaa kirjallinen lausuma oikeudenkäyntiä koskevasta kysymyksestä tai poissaolo sellaisesta tuomioistuimen istunnosta, joka pidetään ainoastaan tällaisen kysymyksen käsittelyä varten, ei kuitenkaan estä oikeudenkäyntiä koskevan kysymyksen ratkaisemista.

10 § (22.7.1991/1052)

Asiassa, jossa sovinto on sallittu, on asianosaisen vaatimuksesta, jollei tämän luvun 12 tai 13 §:stä muuta johdu, annettava yksipuolinen tuomio, jos vastapuoli

1) on jäänyt pois istunnosta tai

2) ei ole antanut häneltä pyydettyä kirjallista lausumaa, josta ilmenee hänen kantansa pyynnössä esitettyihin kysymyksiin.

Asianosaiselta, jolla 1 momentin nojalla on oikeus yksipuoliseen tuomioon, on tiedusteltava, vaatiiko hän yksipuolista tuomiota. Jos asianosainen ei vaadi yksipuolista tuomiota tai 11 §:n nojalla asian ratkaisemista tuomiolla, asia on jätettävä sillensä.

Yksipuolisen tuomion antamisesta silloin, kun vastaaja ei ole antanut häneltä pyydettyä kirjallista vastausta, säädetään 5 luvun 13 ja 14 §:ssä.

11 § (22.7.1991/1052)

Sen jälkeen kun vastaaja on vastannut kanteeseen, asianosaisella, jolla 10 §:n 1 momentin nojalla on oikeus yksipuoliseen tuomioon, on oikeus yksipuolisen tuomion asemesta saada asia ratkaistuksi tuomiolla ja esittää sitä varten tarvittava selvitys.

12 § (22.7.1991/1052)

Jos yksipuolinen tuomio on annettava kantajaa vastaan, kanne on hylättävä. Yksipuolista tuomiota ei saa antaa siltä osin kuin kanne on selvästi perusteltu tai jos vastaaja on myöntänyt kanteen. Kanne on näiltä osin tuomiolla hyväksyttävä.

13 § (22.7.1991/1052)

Jos yksipuolinen tuomio on annettava vastaajaa vastaan, kanne on hyväksyttävä. Yksipuolista tuomiota ei saa antaa siltä osin kuin kantaja on luopunut kanteesta tai se on selvästi perusteeton. Kanne on näiltä osin hylättävä tuomiolla.

14 § (22.7.1991/1052)

Sen asianosaisen asiana, jonka vaatimuksesta yksipuolinen tuomio on annettu, on huolehtia siitä, että vastapuoli saa tiedon yksipuolisesta tuomiosta.

Tuomioistuimen on kuitenkin huolehdittava yksipuolisen tuomion tiedoksiantamisesta, jos:

- 1) saaminen on määrätty maksettavaksi sen vakuutena olevasta kiinteästä omaisuudesta; tai
- 2) se, jota vastaan yksipuolinen tuomio on annettu, on siinä velvoitettu suorittamaan valtiolle korvausta oikeusapulain (257/2002) nojalla.

(5.4.2002/259)

15 § (22.7.1991/1052)

Asianosaisella, jota vastaan on annettu yksipuolinen tuomio, on oikeus hakea takaisinsaantia siinä tuomioistuimessa, joka on antanut yksipuolisen tuomion. Takaisinsaantia on haettava kirjallisesti 30 päivän kuluessa siitä lukien, kun takaisinsaannin hakija hänen läsnäollessaan toimitetussa ulosmittauksessa taikka muulla tavoin todisteellisesti on saanut tiedon yksipuolisesta tuomiosta.

Jos yksipuolinen tuomio on annettu siitä syystä, että asianosainen ei ole noudattanut kehotusta antaa kirjallinen vastaus tai saapua tuomioistuimeen, hakemuksessa on mainittava sellainen syy tuomion muuttamiselle, jolla olisi voinut olla merkitystä asiaa ratkaistaessa. Jos yksipuolinen tuomio on annettu sen vuoksi, että asianosainen ei ole antanut kirjallista lausumaa, jossa ilmenee hänen kantansa pyynnössä esitettyihin kysymyksiin, hänen kantansa on ilmettävä takaisinsaantia koskevasta hakemuksesta.

Jos hakija ei ole noudattanut, mitä 2 momentissa on säädetty, tuomioistuimen on kehotettava häntä korjaamaan puute määräajassa uhalla, että hakemus muuten jätetään tutkimatta. Hakijalle on samalla ilmoitettava, millä tavoin hakemus on puutteellinen.

16 § (22.7.1991/1052)

Asianosainen, jota vastaan on annettu yksipuolinen tuomio, ei saa valittaa siitä. Yksipuolisessa tuomiossa on tästä ilmoitettava ja samalla annettava ohjeet, minkä ajan kuluessa ja missä tuomioistuimessa takaisinsaantia on haettava. (24.6.2010/650)

Jos takaisinsaantia haetaan asiassa, jossa se, jonka hyväksi yksipuolinen tuomio on annettu, on valittanut, alioikeuden on heti ilmoitettava siitä hovioikeudelle tai, jos asia on saatettu korkeimman oikeuden tutkittavaksi, korkeimmalle oikeudelle. Asia on palautettava alioikeuteen takaisinsaantiasian yhteydessä käsiteltäväksi.

17 § (22.7.1991/1052)

Jos takaisinsaantia koskeva hakemus otetaan tutkittavaksi, asiassa ei voida ottaa huomioon sellaista, mitä 5 luvun 22 §:n ja 6 luvun 9 §:n nojalla ei olisi voitu ottaa huomioon siinä käsittelytilaisuudessa, missä yksipuolinen tuomio annettiin.

Asianosaisella, jota vastaan asiassa on annettu toistamiseen yksipuolinen tuomio, ei enää ole oikeutta takaisinsaantiin.

18 § (22.7.1991/1052)

Jos asiassa, jossa sovinto ei ole sallittu, kantaja on jäänyt saapumatta tuomioistuimeen, asia on jätettävä sillensä.

19 § (22.7.1991/1052)

Jos asianosainen tai hänen laillinen edustajansa ei noudata hänelle annettua kehotusta sakon uhalla saapua tuomioistuimeen henkilökohtaisesti, tuomioistuimen on, jos se edelleen pitää asianomaisen henkilökohtaista läsnäoloa välttämättömänä, asetettava korkeampi uhkasakko tai määrättävä hänet tai hänen laillisen edustajansa tuotavaksi samaan tai myöhempään istuntoon.

Jos vastaaja asiassa, jossa sovinto ei ole sallittu, jää saapumatta tuomioistuimeen, johon häntä on sakon uhalla kehotettu saapumaan, tuomioistuin saa asettaa hänelle korkeamman uhkasakon tai määrätä hänet tuotavaksi samaan tai myöhempään istuntoon silloinkin, kun häntä ei ole kehotettu saapumaan henkilökohtaisesti.

20 § (22.7.1991/1052)

Jos suulliseen valmisteluun sakon uhalla saapumaan kehotettu tai tuotavaksi määrätty asianosainen tai hänen laillinen edustajansa jää pois tai häntä ei saada tuoduksi, saadaan istunto tämän estämättä pitää, jos se edistää asian valmistelua, jollei asiaa ole ratkaistava tai jätettävä 18 §:n nojalla sillensä.

21 § (22.7.1991/1052)

Jos vastaaja jää pois pääkäsittelystä taikka pääkäsittelyyn tuotavaksi määrättyä vastaajaa ei saada tuoduksi, asia, jossa sovinto ei ole sallittu, saadaan ratkaista, jos kantaja vaatii asian ratkaisemista ja asia saadaan riittävästi selvitettyksi vastaajan poissaolosta huolimatta. Jollei kantaja vaadi asian ratkaisemista, asia on jätettävä sillensä.

22 § (22.7.1991/1052)

Jos asia on kantajan poissaolon tai muun laiminlyönnin vuoksi jätetty sillensä, mutta hänellä on ollut laillinen este, jota hän ei ole voinut ajoissa ilmoittaa, kantajalla on oikeus saattaa asia saman hakemuksen nojalla käsiteltäväksi ilmoittamalla siitä tuomioistuimelle 30 päivän kuluessa asian sillensä jättämisestä. Jollei kantaja näytä toteen laillista estettä, asiaa ei oteta tutkittavaksi.

23 § (22.7.1991/1052)

Mitä edellä tässä luvussa on säädetty poissaolosta istunnosta, sovelletaan myös silloin kun asianosainen luvatta poistuu kesken käsittelyn.

24–27 §

24–27 § on kumottu L:lla 11.7.1997/690.

Täydentäviä säännöksiä (22.7.1991/1052)

28 § (22.7.1991/1052)

Laillinen este on sillä, joka sairauden tai yleisen liikenteen keskeytymisen vuoksi on estynyt noudattamasta kehotusta saapua tuomioistuimeen tai antaa kirjallinen vastaus taikka lausuma taikka suorittamasta hänelle oikeudenkäynnissä kuuluvaa muuta tehtävää. Jos ilmoitetaan tai muutoin tiedetään muu este, tuomioistuimen asiana on tutkia, voidaanko este hyväksyä lailliseksi.

Jos asianosaisen oikeudenkäyntiasiamiehellä on laillinen este eikä toista asiamiestä ole voitu ajoissa hänen sijaansa saada, katsotaan asianosaisen kehotuksen noudattamatta jättämisen johtuneen laillisesta esteestä.

29 § (22.7.1991/1052)

Asianosainen, joka huolimatta siitä, että hänet on määrätty saapumaan henkilökohtaisesti tuomioistuimeen, käyttää asiamiestä sijastaan, vaikka hänellä ei ole laillista estettä, katsotaan poisjääneeksi.

30 § (11.7.1997/690)

Jos asianosaisen poissaolon tai muun laiminlyönnin esitetään tai tiedetään aiheutuneen laillisesta esteestä tai jos on aihetta otaksua hänellä olevan sellaisen esteen, käsittely on peruutettava ja sille on määrättävä uusi käsittelypäivä tai asianosaiselle on varattava uusi tilaisuus kehotuksen noudattamiseen. Asianosaista ei tällöin saa tuomita hänelle laiminlyönnin varalta asetettuun seuraamukseen, ellei ennen pääasian ratkaisemista käy selville, ettei asianosaisella ollutkaan laillista estettä.

31 § (11.7.1997/690)

Milloin asianosainen tai hänen laillinen edustajansa, joka asetetusta uhkasakosta huolimatta on jäänyt saapumatta tuomioistuimeen, saadaan tuoduksi samaan oikeudenkäyntitilaisuuteen, häntä ei tuomita uhkasakkoon poissaolosta. Uhkasakkoa ei myöskään tuomita, jos kysymys asianosaisen tai hänen laillisen edustajansa kuulemisesta raukeaa.

32 § (22.7.1991/1052)

Kustannukset tuomioistuimeen tuomisesta maksetaan valtion varoista. Päätäessään asian tuomioistuimen on velvoitettava tuotu korvaamaan valtiolle mainitut kustannukset. Jos korvausvelvollisuus katsotaan kohtuuttomaksi, korvausta voidaan alentaa tai määrätä, että kustannukset jäävät valtion vahingoksi. Kustannusten ja korvausten määräämisestä, suorittamisesta ja tilittämisestä sekä muutoksenhausta niitä koskevaan päätökseen on voimassa, mitä todistajille valtion varoista maksettavista korvauksista on säädetty.

33 § (31.3.2006/244)

Tuomioistuimeen tuotavaksi määrätty asianosainen tai kuultava saadaan ottaa säilöön. Vapaudenmenetys saa kuljetusaikoiheen kestää enintään viisi vuorokautta. Vapaudenmenetys ei saa kuitenkaan kestää pitempään kuin oikeudenkäynnin järjestämisen turvaamiseksi on välttämätöntä.

Todistajan säilöön ottamisesta säädetään 17 luvun 36 §:ssä.

34 § (5.1.1994/8)

34 § on kumottu L:lla 5.1.1994/8.

35 § (11.7.1997/690)

Valitus päätöksestä, jolla asianosainen on tuomittu poissaolon vuoksi uhkasakkoon ennen pääasian ratkaisemista, on tehtävä erikseen. Jos uhkasakko tuomitaan pääasian ratkaisun yhteydessä tai asianosainen jätetään uhkasakkoon tuomitsematta, saa siihen tyytymätön hakea muutosta siinä ajassa ja samassa järjestyksessä kuin pääasian ratkaisuun haetaan muutosta.

36 § (22.7.1991/1052)

Kun asia asianosaisen poissaolon vuoksi jätetään sillensä, voidaan pois jäänyt asianosainen saapuville tulleen vastapuolen vaatimuksesta velvoittaa korvaamaan tämän oikeudenkäyntikulut.

37 § (22.7.1991/1052)

Milloin muualla laissa on asianosaisen poissaoloa koskeva erityinen säännös, on sitä noudatettava.

13 luku (1.6.2001/441)

Tuomarin esteellisyydestä

1 § (1.6.2001/441)

Tuomari ei saa käsitellä asiaa, jos hän on tässä luvussa tarkoitettu tavoin esteellinen.

Tuomari saa kuitenkin 1 momentin estämättä ratkaista kiireellisen kysymyksen, joka ei vaikuta pääasiassa tehtävään ratkaisuun, jollei esteetöntä tuomaria ole viivytyksettä saatavissa.

2 § (1.6.2001/441)

Tämän luvun tuomaria koskevia säännöksiä sovelletaan myös tuomioistuimen muuhun jäseneseen, esittelijään, pöytäkirjanpitäjään ja siihen, joka tuomioistuimessa ratkaisee asian tai voi olla läsnä asiaa ratkaistaessa.

Mitä tässä luvussa säädetään asianosaisesta, koskee myös asianomistajaa, väliintulijaa ja asianosaiseen rinnastettavaa kuultavaa. Todistajalla tarkoitetaan myös muuta todistelutarkoituksessa kuultavaa henkilöä.

3 § (1.6.2001/441)

Läheisellä tarkoitetaan tässä luvussa:

- 1) tuomarin puolisoa sekä tuomarin lasta, lapsenlasta, sisarusta, vanhempaa, isovanhempaa ja tuomarille muuten erityisen läheistä henkilöä samoin kuin tällaisen henkilön puolisoa;
- 2) tuomarin vanhempien sisarusta sekä hänen puolisoaan, tuomarin sisarusten lapsia ja tuomarin entistä puolisoa; sekä
- 3) tuomarin puolison lasta, lapsenlasta, sisarusta, vanhempaa ja isovanhempaa samoin kuin tällaisen henkilön puolisoa sekä tuomarin puolison sisarusten lapsia.

Puolisoilla tarkoitetaan aviopuolisoita ja avioliitonomaisissa olosuhteissa eläviä henkilöitä. Edellä 1 momentissa tarkoitettuna läheisenä pidetään myös vastaavaa puolisuokulaista.

4 § (1.6.2001/441)

Tuomari on esteellinen asiassa, jossa:

- 1) tuomari tai hänen läheisensä on asianosainen;
- 2) tuomari tai hänen läheisensä toimii tai on toiminut asianosaisen edustajana, avustajana tai asiamiehenä;
- 3) tuomari on tai on ollut todistajana tai asiantuntijana;
- 4) tuomarin läheinen on todistajana tai asiantuntijana tai jossa läheistä on käsittelyn aikaisemmassa vaiheessa kuultu tällaisessa ominaisuudessa ja asian ratkaisu voi osaltaan riippua tästä kuulemisesta; tai
- 5) asian ratkaisusta on odotettavissa erityistä hyötyä tai vahinkoa tuomarille, hänen 3 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettulle läheiselleen tai sille, jota tuomari tai hänen läheisensä edustaa.

Edustajalla tarkoitetaan 1 momentin 2 ja 5 kohdassa luonnollisen henkilön huoltajaa, edunvalvojaa tai muuta niihin rinnastettavaa edustajaa.

5 § (1.6.2001/441)

Tuomari on esteellinen, jos hän tai hänen 3 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettu läheisensä toimii:

- 1) hallituksen, hallintoneuvoston tai niihin rinnastettavan toimielimen jäsenenä taikka toimitusjohtajana tai sitä vastaavassa asemassa yhteisössä, säätiössä tai julkisoikeudellisessa laitoksessa tai liikelaitoksessa; tai
- 2) asemassa, jossa hän päättää valtion, kunnan tai muun julkisyhteisön puhevallan käyttämisestä asiassa, ja

edellä 1 tai 2 kohdassa tarkoitettu taho on asiassa asianosainen tai asian ratkaisusta on sille odotettavissa erityistä hyötyä tai vahinkoa.

6 § (1.6.2001/441)

Tuomari on esteellinen, jos:

- 1) asianosainen on tuomarin tai hänen 3 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitetun läheisensä vastapuoli muussa oikeudenkäynnissä tai viranomaisen käsiteltävänä olevassa asiassa; tai
- 2) tuomarilla on palvelussuhteen perusteella tai muuten asianosaiseen sellainen suhde, että se, erityisesti käsiteltävänä olevan asian laatu huomioon ottaen, antaa perustellun aiheen epäillä tuomarin puolueettomuutta asiassa.

Esteellisyyttä ei 1 momentin nojalla aiheudu yksin sen vuoksi, että asianosaisena on valtio, kunta tai muu julkisyhteisö, eikä myöskään, jos vastapuoli on pannut 1 momentin 1 kohdassa tarkoitetun asian vireille aiheuttaakseen esteellisyyden tai muuten selvästi perusteetta.

Tavanomaisena pidettävään asiakkuuteen, omistukseen tai niihin verrattavaan seikkaan perustuva suhde asianosaiseen ei aiheuta 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettua esteellisyyttä.

7 § (1.6.2001/441)

Tuomari on esteellinen, jos hän tai hänen 3 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettu läheisensä on käsitellyt samaa asiaa toisessa tuomioistuimessa, muussa viranomaisessa tai välimiehenä. Tuomari on esteellinen myös, jos hän on asianosaisena samanlaisessa asiassa ja tämän asian laatu tai käsiteltävänä olevan asian ratkaisun vaikutus tuomarin asiaan antaa perustellun aiheen epäillä tuomarin puolueettomuutta asiassa.

Tuomari on esteellinen käsittelemään samaa asiaa tai sen osaa uudelleen samassa tuomioistuimessa, jos on perusteltua aihetta epäillä hänellä olevan asiaan ennakoasenne hänen asiassa aikaisemmin tekemänsä ratkaisun tai muun erityisen syyn vuoksi.

Tuomari on esteellinen myös, jos jokin muu tässä luvussa tarkoitettuun seikkaan rinnastettava seikka antaa perustellun aiheen epäillä tuomarin puolueettomuutta asiassa.

8 § (1.6.2001/441)

Asianosaisen tulee tehdä väite tuomarin esteellisyydestä heti ryhtyessään käyttämään asiassa puhevaltaa ja saatuaan tiedon asian käsittelyyn osallistuvista tuomareista. Jos asianosainen saa myöhemmin tiedon seikasta, jolla saattaa olla merkitystä esteellisyyttä arvioitaessa, siihen perustuva väite on esitettävä viipymättä. Asianosaisen on perusteltava väite ja samalla ilmoitettava, milloin peruste siihen tuli hänen tietoonsa. Asianosainen ei voi vedota tiedossaan olleeseen, esteellisyyden arvioinnin kannalta harkinnanvaraiseen seikkaan enää sen jälkeen, kun tuomari on ratkaissut asian, paitsi jos asianosainen osoittaa, että hänellä oli pätevä syy olla tekemättä väitettä aikaisemmin.

9 § (1.6.2001/441)

Väite tuomarin esteellisyydestä ratkaistaan siinä tuomioistuimessa, jossa pääasia on käsiteltävänä. Väite voidaan ratkaista myös kirjallisessa menettelyssä. Tuomioistuin voi myös omasta aloitteestaan ottaa ratkaistavakseen kysymyksen esteellisyydestä.

Käräjäoikeus on päätösvaltainen tuomarin esteellisyyttä koskevassa asiassa, kun siinä on yksi lainoppinut jäsen. Hovioikeuden ja korkeimman oikeuden päätösvaltaisuudesta säädetään erikseen.

Esteelliseksi väitetty tuomari saa itse ratkaista väitteen esteellisyydestään vain, jos tuomioistuim ei ole ilman häntä päätösvaltainen eikä hänen tilalleen ole ilman huomattavaa viivytystä saatavissa esteetöntä tuomaria. Esteelliseksi väitetty tuomari saa myös ratkaista väitteen, joka on selvästi perusteeton.

14 luku (12.8.1960/362)

Asian käsittelystä oikeudessa

1 § (12.6.2015/732)

Riita-asiassa asianosaisen on pysyttävä totuudessa tehdessään selkoa niistä seikoista, joihin hän vetoaa asiassa, ja lausuaan vastapuolen esittämistä seikoista.

2 § (22.7.1991/1052)

Kannetta riita-asiassa ei saa oikeudenkäynnin aikana muuttaa. Kantajalla on kuitenkin oikeus

- 1) vaatia muuta kuin kanteessa tarkoitettua suoritusta, milloin vaatimus perustuu oikeudenkäynnin aikana tapahtuneeseen olosuhteiden muutokseen tai vasta silloin kantajan tietoon tulleeseen seikkaan;
- 2) vaatia vahvistettavaksi sellainen oikeussuhde, joka asianosaisten välisessä oikeudenkäynnissä on riitainen ja jonka selvittämistä asian muun osan ratkaiseminen edellyttää, sekä
- 3) vaatia korkoa tai tehdä muu sivuvaatimus taikka uusikin vaatimus, mikäli se johtuu olennaisesti samasta perusteesta.

Jos 1 momentin 2 tai 3 kohdassa tarkoitettu vaatimus tehdään vasta pääkäsittelyssä, vaatimus on jätettävä tutkimatta, jos sen tutkiminen viivyyttää asian käsittelyä. Sellaista vaatimusta ei voida tehdä ylemmässä tuomioistuimessa.

Kanteen muuttamiseksi ei ole katsottava sitä, että kanteen tueksi esitetään uusia seikkoja, ellei asia sen johdosta muutu toiseksi.

Jos vastaaja riita-asiassa ei ole antanut kirjallista vastausta tai lausumaa taikka on jäänyt tuomioistuimeen saapumatta ja kantaja haluaa asian ratkaistavaksi, tuomiossa annetaan ratkaisu ainoastaan haastehakemuksessa esitettyihin sekä niihin 1 momentissa tarkoitettuihin vaatimuksiin, joista vastaaja on oikeudenkäynnin aikana saanut tiedon. Kanteen muuttamisena pidetään tällöin myös edellä 3 momentissa mainittujen seikkojen esittämistä vastaajan saamatta niistä tietoa.

3 § (11.7.1997/690)

3 § on kumottu L:lla 11.7.1997/690.

4 § (11.7.1997/690)

Jos asian ratkaisemisen kannalta on tärkeätä, että toisessa oikeudenkäynnissä tai muussa menettelyssä käsiteltävänä oleva kysymys ratkaistaan ensin, tai jos asian käsittelylle on muu pitkäaikainen este, tuomioistuin voi määrätä, että asian käsittelyä jatketaan vasta esteen poistuttua.

5 § (22.7.1991/1052)

Jos kantaja peruuttaa kanteensa sen jälkeen, kun vastaaja on vastannut, on asia, jossa sovinto on sallittu, vastaajan vaatimuksesta kuitenkin ratkaistava.

6 § (31.3.2006/244)

Tuomioistuimen puheenjohtaja on velvollinen valvomaan järjestyksen noudattamista istunnossa ja antamaan tätä varten tarvittavat määräykset. Puheenjohtaja voi määrätä istuntosalista poistettavaksi sen, joka häiritsee käsittelyä tai käyttäytyy muutoin sopimattomasti.

7 § (31.3.2006/244)

Joka

- 1) ei noudata puheenjohtajan 6 §:n nojalla antamia määräyksiä,
- 2) käyttää istunnossa tai tuomioistuimeen annetussa kirjoituksessa tuomioistuimen arvoa loukkaavaa tai muutoin sopimatonta puhe- tai kirjoitustapaa taikka
- 3) muutoin häiritsee käsittelyä tai käyttäytyy sopimattomasti,

voidaan tuomita maksamaan enintään 1 000 euron suuruinen järjestyssakko.

Jos 1 momentissa tarkoitettussa tapauksessa järjestyssakko ei ole riittävä toimenpide häiriön poistamiseksi, tuomioistuin voi määrätä siellä henkilökohtaisesti läsnä olevan otettavaksi välittömästi säilöön ja pidettäväksi säilössä enintään 24 tunnin ajan. Säilöön otettu henkilö on laskettava vapaaksi heti, kun hänen säilössä pitämisensä ei enää ole välttämätöntä oikeudenkäynnin häiriöttömän kulun turvaamiseksi. Jos asianosainen otetaan säilöön, tuomioistuimen on harkittava, voidaanko asian käsittelyä asianosaisen poissaolosta huolimatta jatkaa.

Tuomioistuin määrää 1 ja 2 momentissa tarkoitetut seuraamukset omasta aloitteestaan. Seuraamuksen määrääminen ei estä nostamista syytettä samasta teosta, jos siitä on muualla laissa säädetty rangaistus. Järjestyssakkoa ja säilöön ottamista koskevaan päätökseen saa hakea muutosta valittamalla.

7 a–9 §

7 a–9 § on kumottu L:lla 11.7.1997/690.

10 § (22.7.1991/1052)

10 § on kumottu L:lla 22.7.1991/1052.

11 § (11.7.1997/690)

11 § on kumottu L:lla 11.7.1997/690.

15 luku

Oikeudenkäyntiasiamiehestä (11.4.1958/150)

1 § (14.1.1972/21)

Asianosainen, jota ei ole määrätty saapumaan henkilökohtaisesti tuomioistuimeen, saa oikeudenkäynnissä käyttää oikeudenkäyntiasiamiestä.

Syyttäjän puhevaltaa ei saa käyttää asiamiehen välityksellä.

Henkilökohtaisesti tuomioistuimeen saapuneella asianosaisella saa olla oikeudenkäyntiavustaja. Hänen itsensä vastattavaksi voidaan osoittaa kysymyksiä, jos tuomioistuin katsoo sen tarpeelliseksi.

Muun hakijan kuin viranomaisen on käytettävä oikeudenkäyntiasiamiestä tai -avustajaa 31 luvussa tarkoitettussa tuomiovirhekantelua tai tuomion purkamista koskevassa asiassa korkeimmassa oikeudessa. (17.6.2011/718)

2 § (17.6.2011/718)

Jollei tässä tai muussa laissa toisin säädetä, oikeudenkäyntiasiamiehenä tai -avustajana saa toimia asianajaja, julkinen oikeusavustaja tai luvan saaneista oikeudenkäyntiavustajista annetussa laissa (715/2011) tarkoitettu luvan saanut oikeudenkäyntiavustaja.

Sen estämättä, mitä 1 momentissa säädetään, oikeudenkäyntiasiamiehenä tai -avustajana saa toimia asianosaiseen työ- tai virkasuhteessa oleva, oikeustieteen muun ylemmän korkeakoulututkinnon kuin kansainvälisen ja vertailevan oikeustieteen maisterin tutkinnon suorittanut, rehellinen ja muutoin kyseiseen tehtävään sopiva ja kykenevä henkilö, joka ei ole konkurssissa ja jonka toimintakelpoisuutta ei ole rajoitettu. Lisäksi palvelussuhdetta koskevassa tai siihen asiallisesti liittyvässä asiassa sekä työtuomioistuimessa asianosaisen oikeudenkäyntiasiamiehenä tai -avustajana saa toimia työmarkkinajärjestön palveluksessa oleva oikeustieteen muun ylemmän korkeakoulututkinnon kuin kansainvälisen ja vertailevan oikeustieteen maisterin tutkinnon suorittanut, rehellinen ja muutoin kyseiseen tehtävään sopiva ja kykenevä henkilö, joka ei ole konkurssissa ja jonka toimintakelpoisuutta ei ole rajoitettu.

Sen estämättä, mitä 1 momentissa säädetään, oikeudenkäyntiasiamiehenä tai -avustajana saa toimia viranomaisen, jonka laissa säädettyihin tehtäviin kuuluu avustaminen oikeudenkäynnissä. Lisäksi oikeudenkäyntiasiamiehenä tai -avustajana saa toimia mainitun viranomaisen palveluksessa oleva oikeustieteen muun ylemmän korkeakoulututkinnon kuin kansainvälisen ja vertailevan oikeustieteen maisterin tutkinnon suorittanut henkilö, joka on tehtävään sopiva ja kykenevä ja joka ei ole konkurssissa ja jonka toimintakelpoisuutta ei ole rajoitettu.

Myös muu kuin 1 momentissa mainittu, rehellinen ja muutoin kyseiseen tehtävään sopiva ja kykenevä täysi-ikäinen henkilö, joka ei ole konkurssissa ja jonka toimintakelpoisuutta ei ole rajoitettu, voi toimia oikeudenkäyntiasiamiehenä tai -avustajana:

1) 5 luvun 3 §:ssä tarkoitettussa asiassa;

2) hakemusasiassa, joka ei ole riitainen;

3) maa- ja metsätalouden asiassa.

Mitä tässä laissa tai muualla laissa säädetään asianajajan oikeudesta toimia oikeudenkäyntiasiamiehenä tai -avustajana, sovelletaan myös henkilöön, joka saa harjoittaa asianajajan tointa jossakin Euroopan talousalueeseen kuuluvassa valtiossa tai muussa valtiossa, jonka kanssa Euroopan unioni ja sen jäsenvaltiot ovat tehneet sopimuksen asianajajan ammattipätevyyden vastavuoroisesta tunnustamisesta.

3 § (12.12.1958/497)

Virkamies älköön olko asiamiehenä tai avustajana oikeudenkäynnissä, jos se on vastoin hänen virkavelvollisuuttaan.

Yleisen tuomioistuimen lainoppinut jäsen ei saa olla oikeudenkäynnissä asiamiehenä tai avustaa asianosaista, ellei hänellä ole asiassa osaa taikka hän puhu puolisonsa tai sen puolesta, joka on hänen suoraan etenevässä tai takenevassa polvessa oleva sukulaisensa tai hänen veljensä tai sisarensa tai jonka edunvalvoja hän on. Siinä tuomioistuimessa, jonka jäsen hän on, hän ei myöskään saa, ellei hänellä ole asiassa osaa, hoitaa muiden kuin edellä mainittujen henkilöiden puolesta hakemusia. (24.7.2009/578)

Se, joka on asiaa käsittelevään oikeuden jäsenen sellaisessa suhteessa kuin 13 luvun 3 §:ssä tarkoitetaan, ei saa avustaa asianosaista tai toimia tämän asiamiehenä asiassa. Asiamiehenä tai avustajana ei saa myöskään toimia se, joka on osallistunut asian käsittelyyn tuomioistuimen jäsenenä, esittelijänä tai pöytäkirjanpitäjänä taikka ollut siinä vastapuolen asiamiehenä tai avustajana. (1.6.2001/441)

4 § (11.4.1958/150)

Oikeudenkäyntiasiamiehen on, jollei päämies ole häntä tuomioistuimessa asiamieheksi suullisesti valtuuttanut, esitettävä päämiehen omakätisesti allekirjoittama valtakirja, jos tuomioistuin niin määrää. (17.6.2011/718)

Jos päämiehenä on valtio, kunta tai muu yhdyskunta tahi julkinen laitos, käyköön valtakirjasta myös asianmukaisessa järjestyksessä annettu kirjallinen määräys tai pöytäkirjanote ja, milloin päämiehenä on yhtiö, osuuskunta, säätiö, yhdistys tai muu asellinen yhteisö, oikeaksi todistettu ote valtuuttamiseen oikeutetun elimen siinä kokouksessa pidetystä pöytäkirjasta, jossa valtuutus on annettu.

Milloin oikeudenkäyntiasiamieheksi ilmoittautunut, jota ei ole 1 momentin mukaisesti suullisesti valtuutettu, ei voi heti esittää edellä tarkoitettua kirjallista valtuutusta taikka jos tuomioistuin asianosaisen huomautuksen johdosta tai muuten katsoo tarpeelliseksi saada näyttöä siitä, että selvitys valtuutuksesta on oikea, on asiamieheksi ilmoittautuneelle varattava tilaisuus selvityksen esittämiseen. Tuomioistuin voi, milloin syytä on, jatkaa asian käsittelyä sitä kuitenkaan lopullisesti ratkaisematta. Jos valtuutus sittemmin esitetään, katsotaan asiamiehen ilmoittautumisestaan lähtien toimineen valtuutuksen nojalla. Jos kysymys on tyytymättömyyden ilmoittamisesta, selvitys valtuutuksesta on esitettävä tuomioistuimen kansliassa viimeistään seitsemäntenä päivänä tyytymättömyyden ilmoittamiselle säädetyn määräajan päättymisestä. (31.8.1978/661)

4 a § (1.4.1938/137)

Valtakirjasta käyköön Suomessa olevasta lennätintoimipaikasta lähetetty sähkösanoma, joka sisältää jäljennöksen sellaisesta 4 §:n mukaisesti laaditusta valtakirjasta, joka on asetettu määrätylle henkilölle oikeudella tai oikeudetta asettaa toinen sijaansa. Joka toimipaikassa lähetettäväksi vastaanottaa tällaisen sähkösanoman, kirjoittakoon alkuperäiselle valtakirjalle, joka on samalla hänelle näytettävä, todistuksen sen näyttämisestä ja merkitköön sähkösanomaan, että siihen jäljennetty valtakirja sanottuine todistuksineen on yhtäpitävä pääkirjan kanssa. Sähkösanoman lähettämisessä saa käyttää myös puhelinta. Saapunut sähkösanoma on verrattava ja todistus siitä kirjoitettava asiamiehelle annettavaan sähkösanomaan. Kuitenkin on alkuperäinen valtakirja, jos asianosainen sitä vaatii tai oikeus muuten pitää sitä tarpeellisena, oikeuden määräämässä ajassa oikeudelle näytettävä, uhalla ettei sähkösanoma muutoin käy valtakirjasta.

5 §

Jos kruunulla on jossakin riidassa osa, määrätköön kuninkaan käskynhaltija jonkun alioikeudessa kruunun oikeutta puolustamaan. Hovioikeudessa puhukoon sellaisissa asioissa kuninkaan asiamies. Maariidassa ottakoon perintötilallinen itse valtuusmiehen; antakoon kuitenkin veronsaajalle asiasta tiedon, jotta tämä voi, jos tarvitaan, olla perintötilallisella apuna.

6 §

Jos joku, jolla on asiassa osa, tahtoo toistenkin puolesta puhua, ottakoon heiltä siihen valtakirjan.

7 § (11.4.1958/150)

Asiamies saa sopia asian, jollei valtuutuksessa nimenomaisesti ole määrätty, ettei hänellä ole siihen lupaa. Valtuutusta, joka on annettu nimetylle henkilölle, ei asiamies ilman lupaa saa siirtää toiselle.

Valtuutuksen nojalla saa asiamies edustaa päämiestä vain siinä oikeudessa, jossa suullinen valtuutus on annettu tai valtakirja on esitetty. Asiamiehellä samoin kuin oikeudenkäyntiavustajalla on kuitenkin aina valta ilmoittaa tyytymättömyyttä sen oikeuden päätökseen, jossa hän on esiintynyt asiamiehenä tai oikeudenkäyntiavustajana, tai säilyttää vedolla päämiehensä oikeus.

Päämiehen henkilökohtaisen esiintymisen oikeudessa ei yksinään ole katsottava osoittavan, että valtuutus on peruutettu.

8 §

Jos päämies oikeudenkäynnin kestäessä kuolee, ilmoittakoon asiamies sen Oikeudelle, ja ne, jotka sitten asianomistajiksi tulevat, antakoot uuden valtakirjan.

9 § (6.5.1955/213)

Milloin oikeudella tai sen puheenjohtajalla, sen mukaan kuin siitä on erikseen säädetty, on valta määrätä asianosaiselle avustaja tai asiamies, on henkilö, joka siinä oikeudessa yleisesti toimittaa asianajotehtäviä, velvollinen määräyksestä ryhtymään avustajaksi tai asiamieheksi.

10 §

Asiamies ajakoon rehellisesti ja kaikella ahkeruudella hänelle uskottua asiaa ja allekirjoittakoon kaikki kirjat, jotka hän Oikeuteen antaa. Älköön mitään tuomittako sellaisen riitakirjan perustuksella, jonka alle sen tekijä ei ole pannut nimeänsä, jos havaitaan, ettei asianomistaja ole kyennyt sitä laatimaan.

10 a § (12.12.1958/497)

Jos oikeudenkäyntiasiamies tai -avustaja osoittautuu epärehelliseksi, ymmärtämättömäksi tai taitamattomaksi taikka jos hänet havaitaan toimeensa muutoin sopimattomaksi, saa tuomioistuin kieltää häntä esiintymästä kyseisessä asiassa. Tuomioistuin voi myös, jos siihen on syytä, kieltää häneltä oikeuden toimia siinä tuomioistuimessa oikeudenkäyntiasiamiehenä tai -avustajana enintään kolmen vuoden ajaksi. Kun päätös koskee asianajajaa, julkista oikeusavustajaa tai luvan saanutta oikeudenkäyntiavustajaa, tuomioistuimen on ilmoitettava päätöksestä asianajajista annetun lain (496/1958) 6 a §:n 1 momentissa tarkoitetulle valvontalautakunnalle. Jos asianajaja, julkinen oikeusavustaja tai luvan saanut oikeudenkäyntiavustaja menettelee muutoin velvollisuuksiensa vastaisesti, tuomioistuin voi ilmoittaa menettelyn valvontalautakunnan käsiteltäväksi. (17.6.2011/718)

Milloin asiamieheltä tai avustajalta on evätty oikeus esiintymiseen, on hänen päämiehelleen, jollei tämä ole oikeudessa saapuvilla ja tahdo itse asiaansa ajaa, varattava tilaisuus hankkia kelpoisuusvaatimukset täyttävä asiamies.

Edellä 1 momentissa tarkoitettuun päätökseen saa asiamies tai avustaja hakea muutosta valittamalla, mutta on päätöstä valituksesta huolimatta heti noudatettava.

11 §

Valtuusmiehen älköön olko lupa Oikeudessa luopua asiasta, jonka hän on siinä alottanut, ellei Oikeus katso hänellä olevan siihen syytä.

12 § (13.3.2009/135)

12 § on kumottu L:lla 13.3.2009/135.

13 §

Jos valtuusmies laiminlyö päämiehensä oikeuden, niin tällä olkoon valta tehdä laillinen kanne häntä vastaan ja hakea vahinkonsa korvausta.

14–16 §

14–16 § on kumottu L:lla 31.3.2006/244.

17 § (12.6.2015/732)

Oikeudenkäyntiasiamies tai -avustaja tai hänen apulaisensa tai tulkki ei saa luvattomasti ilmaista yksityisen tai perheen salaisuutta tai liike- tai ammattisalaisuutta, jonka hän on saanut tietää:

1) hoitaessaan oikeudenkäyntiin liittyvää tehtävää;

2) antaessaan oikeudellista neuvontaa päämiehen oikeudellisesta asemasta esitutkinnassa tai muussa oikeudenkäyntiä edeltävässä käsittelyvaiheessa;

3) antaessaan oikeudellista neuvontaa oikeudenkäynnin käynnistämiseksi tai sen välttämiseksi.

Rangaistus 1 momentissa säädetyn salassapitovelvollisuuden rikkomisesta tuomitaan rikoslain (39/1889) 38 luvun 1 tai 2 §:n mukaan, jollei teko ole rangaistava rikoslain 40 luvun 5 §:n mukaan tai siitä muualla laissa säädetä ankarampaa rangaistusta.

16 luku (12.8.1960/362)

Oikeudenkäyntiväitteistä (11.7.1997/690)

1 § (12.8.1960/362)

Oikeudenkäyntiväite on tehtävä silloin, kun vastaaja ensimmäisen kerran käyttää asiassa puhevaltaa, ja kaikki väitteet, mikäli mahdollista, yhdellä kertaa. (22.7.1991/1052)

Jos oikeudenkäyntiväite tehdään myöhemmin, älköön sitä otettako tutkittavaksi, ellei se koske seikkaa, jonka oikeus on velvollinen ottamaan huomioon omasta aloitteestaan.

2 § (12.8.1960/362)

Oikeudenkäyntiväitteistä antakoon oikeus eri päätöksen, milloin asian laatu sitä vaatii.

3 § (23.5.2003/381)

Ratkaisuun, jolla asia oikeudenkäyntiväitteen johdosta jätetään tutkimatta, haetaan muutosta 25 luvun 1 §:n 2 momentin mukaisesti valittamalla.

Ratkaisuun, jolla tuomari on todettu esteelliseksi käsittelemään asiaa, ei saa hakea muutosta.

Oikeudenkäyntiväitteen hylkäävään ratkaisuun haetaan muutosta samassa yhteydessä kuin käräjäoikeuden tuomioon tai lopulliseen päätökseen, jollei tuomioistuin määrää, että muutosta haetaan erikseen. Jos asianosainen on hakenut muutosta oikeuden lopulliseen päätökseen, saa vastapuoli muutoksenhakemukseen antamassaan vastauksessa myös hakea muutosta päätökseen, jolla hänen tekemänsä oikeudenkäyntiväite on hylätty.

4–10 §

4–10 § on kumottu L:lla 11.7.1997/690.

17 luku (12.6.2015/732)

Todistelusta

Yleiset säännökset (12.6.2015/732)

1 § (12.6.2015/732)

Asianosaisella on oikeus esittää haluamansa näyttö asian tutkivalle tuomioistuimelle sekä lausua jokaisesta tuomioistuimessa esitetystä todisteesta, jollei laissa toisin säädetä.

Tuomioistuimen on esitettyjä todisteita ja muita asian käsittelyssä esiin tulleita seikkoja harkittuaan päätettävä, mitä asiassa on näytetty tai jäänyt näyttämättä. Tuomioistuimen on perusteellisesti ja tasapuolisesti arvioitava todisteiden ja muiden seikkojen näyttöarvo vapaalla todistusharkinnalla, jollei laissa toisin säädetä.

2 § (12.6.2015/732)

Riita-asiassa asianosaisen on näytettävä ne seikat, joihin hänen vaatimuksensa tai vastustamisensa perustuu.

Seikan asettaminen tuomion perustaksi edellyttää, että asianosainen on esittänyt siitä uskottavan näytön.

Jos yksityisoikeudellisen saatavan määrästä ei ole saatavissa uskottavaa näyttöä taikka se olisi saatavissa vain vaikeuksin tai asian laatuun nähden kohtuuttomilla kustannuksilla tai kohtuuttomalla vaivalla, tuomioistuin arvioi määrän.

Mitä 1 ja 2 momentissa säädetään, noudatetaan, jollei todistustaakasta tai näytöltä vaadittavasta vahvuudesta laissa toisin säädetä tai asian laadusta muuta johdu. Mitä 3 momentissa säädetään, noudatetaan, jollei laissa toisin säädetä.

3 § (12.6.2015/732)

Rikosasiassa kantajan on näytettävä ne seikat, joihin hänen rangaistusvaatimuksensa perustuu.

Tuomion, jossa vastaaja tuomitaan syylliseksi, edellytyksenä on, ettei vastaajan syyllisyydestä jää varteenotettavaa epäilyä.

4 § (12.6.2015/732)

Tuomioistuin soveltaa lakia viran puolesta. Asianosainen saa antaa tuomioistuimelle kirjallisen selvityksen siitä, miten lakia olisi sovellettava. Selvityksen laatijaa tai muuta henkilöä voidaan kuulla henkilökohtaisesti tuomioistuimessa, jos tuomioistuin katsoo sen tarpeelliseksi.

Jos asiassa olisi sovellettava vieraan valtion lakia eikä tuomioistuin tunne sen sisältöä, tuomioistuimen tulee kehottaa asianosaista esittämään siitä selvitystä. Tuomioistuimen velvollisuudesta hankkia viran puolesta selvitystä vieraan valtion lain sisällöstä säädetään erikseen.

Suomen lakia sovelletaan, jos vieraan valtion lain sisällöstä ei ole selvitystä. Selvityksen puuttuminen ei kuitenkaan saa koitua rikosasian vastaajan vahingoksi.

5 § (12.6.2015/732)

Yleisesti tunnetusta seikasta näyttö ei ole tarpeen.

Riita-asiassa, jossa sovinto on sallittu, näyttö ei myöskään ole tarpeen asianosaisen tunnustamasta seikasta tai seikasta, josta asianosaiset ovat yksimielisiä.

Jos tunnustus on annettu riita-asiassa, jossa sovinto ei ole sallittu, tai rikosasiassa taikka jos asianosainen peruuttaa 2 momentissa tarkoitetun tunnustuksensa, tuomioistuin harkitsee, mikä vaikutus tunnustuksella tai tunnustuksen peruuttamisella on todisteena.

6 § (12.6.2015/732)

Tuomioistuin harkitsee, mikä vaikutus asianosaisen menettelyllä on todisteena, jos hän ilman hyväksyttävää syytä:

- 1) kutsusta huolimatta ei saavu oikeudenkäyntiin tai poistuu luvatta;
- 2) tuomioistuimen kehotuksesta huolimatta ei lausu vastapuolen vaatimuksesta tai sen perusteista;
- 3) todistelutarkoituksessa kuultuna ei anna kertomusta tai vastaa kysymykseen;
- 4) ei noudata tuomioistuimen kehotusta täydentää tai selventää esitystään taikka muuta kehotusta.

Rikosasian vastaajan 1 momentissa tarkoitettu menettely saadaan ottaa huomioon hänen vahingokseen vain siinä määrin kuin se ei loukkaa hänen oikeuttaan olla myötävaikuttamatta syyllisyytensä selvittämiseen.

7 § (12.6.2015/732)

Asianosaisten on hankittava asiassa tarpeelliset todisteet. Tuomioistuin saa omasta aloitteestaan päättää hankittavaksi todisteita riita-asiassa, jossa sovinto ei ole sallittu. Rikosasiassa tuomioistuin saa hankkia näyttöä, jos se todennäköisesti ei tue syytettä. Tuomioistuimella on kuitenkin asian laadusta riippumatta oikeus hankkia omasta aloitteestaan asiantuntijalausunto.

8 § (12.6.2015/732)

Tuomioistuimen on evättävä näyttö, joka:

- 1) koskee asiaan vaikuttamatonta seikkaa;
- 2) on muuten tarpeeton;
- 3) voidaan korvata olennaisesti vähemmällä kustannuksella tai vaivalla saatavissa olevalla todisteella;
- 4) voidaan korvata olennaisesti luotettavammalla todisteella; tai
- 5) on asianmukaisista toimenpiteistä huolimatta jäänyt tavoittamattomiin, eikä asian ratkaisemista tule enää viivyttää.

9 § (12.6.2015/732)

Jokaisella on velvollisuus saapua tuomioistuimeen kuultavaksi todistelutarkoituksessa sekä luovuttaa esine tai asiakirja tuomioistuimelle todisteeksi taikka sallia katselmuksen toimittaminen, jollei laissa toisin säädetä. Velvollisuudesta toimia asiantuntijana säädetään erikseen.

Sillä, jolla on tuomioistuimessa kuulusteltaessa asianosaisena todistelutarkoituksessa, todistajana tai asiantuntijana velvollisuus tai oikeus kieltäytyä todistamasta, ei ole velvollisuutta luovuttaa esinettä tai asiakirjaa käytettäväksi todisteena taikka sallia katselmuksen toimittamista näytön

hankkimiseksi salassa pidettävästä tai vaitiolo-oikeuden alaisesta tiedosta. Rikosasian vastaaja ja häneen 17 §:n 1 momentissa tarkoitettu suhteessa oleva henkilö on kuitenkin velvollinen sallimaan katselmuksen toimittamisen.

Jäljempänä tässä luvussa säädetty velvollisuus tai oikeus kieltäytyä todistamasta ei koske tietoa, jonka oikeudettomasta hankkimisesta, paljastamisesta tai käyttämisestä syyttäjä ajaa syytettä.

Velvollisuus tai oikeus kieltäytyä todistamasta (12.6.2015/732)

10 § (12.6.2015/732)

Sellaisista tiedoista ei saa todistaa, jotka ovat salassa pidettäviä valtion turvallisuuden takia tai sen takia, että ne koskevat Suomen suhteita toiseen valtioon tai kansainväliseen järjestöön.

11 § (12.6.2015/732)

Tuomioistuimen päätösneuvottelun sisällöstä ei saa todistaa.

Riita-asioiden sovittelusta ja sovinnon vahvistamisesta yleisissä tuomioistuimissa annetussa laissa (394/2011) tarkoitettu sovittelija ei saa riita-asiassa todistaa siitä, mitä hän tehtävässään on saanut tietää soviteltavasta asiasta, elleivät erittäin tärkeät syyt ottaen huomioon asian laatu, todisteen merkitys asian ratkaisemisen kannalta ja seuraukset sen esittämisestä sekä muut olosuhteet vaadi todistamista tai se, jonka hyväksi vaitiolo-velvollisuus on säädetty, todistamiseen suostu.

Rikosasioiden ja eräiden riita-asioiden sovittelusta annetussa laissa (1015/2005) tarkoitettu sovittelija ei saa todistaa siitä, mitä hän tehtävässään on saanut tietää soviteltavasta asiasta, elleivät erittäin tärkeät syyt ottaen huomioon asian laatu, todisteen merkitys asian ratkaisemisen kannalta ja seuraukset sen esittämisestä sekä muut olosuhteet vaadi todistamista tai se, jonka hyväksi vaitiolo-velvollisuus on säädetty, todistamiseen suostu.

12 § (12.6.2015/732)

Virkamies tai julkisyhteisön työntekijä taikka julkista valtaa käyttävä tai julkista luottamustehtävää hoitava taikka muu, joka on viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain (621/1999) 23 §:n nojalla vaitiolo-velvollinen, ei saa todistaa siitä, mitä sisältyy mainitun lain 11 §:n 2 momentin tai oikeudenkäynnin julkisuudesta yleisissä tuomioistuimissa annetun lain (370/2007) 12 §:n 2 momentin nojalla asianosaiselta salassa pidettävään asiakirjaan tai oikeudenkäyntiasiakirjaan, eikä myöskään siitä, mikä olisi asiakirjaan merkittynä pidettävä jommankumman lainkohdan nojalla asianosaiselta salassa, ellei se, jonka hyväksi salassapitovelvollisuus on säädetty, suostu todistamiseen tai ellei lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta annetun lain (361/1983) 16 §:n 3 momentista tai sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista annetun lain (812/2000) 18 §:n 1 momentista taikka muusta vastaavasta lainkohdasta muuta johdu.

Todistaa ei saa tiedosta, jota asianosainen ei olisi oikeutettu saamaan esitutkintalain (805/2011) 4 luvun 15 §:n tai pakkokeinolain (806/2011) 10 luvun 60 tai 62 §:n taikka poliisilain (872/2011) 5 luvun 58 tai 60 §:n nojalla, ellei se, jonka hyväksi salassapitovelvollisuus on säädetty, suostu todistamiseen.

Syyttäjälaitoksesta annetun lain (439/2011) 25 a §:n 1 momentissa tarkoitettulla henkilöllä sekä poliisiin tai muun rikostorjunnasta huolehtivan viranomaisen henkilöstöön kuuluvalla on

velvollisuus kieltäytyä todistamasta poliisilain 7 luvun 1 §:n 1 momentissa tarkoitettua tiedosta. Syyttäjälaitoksesta annetun lain 25 a §:n 2 momentissa tarkoitettulla syyttäjällä sekä poliisin tai muun rikostorjunnasta huolehtivan viranomaisen henkilöstöön kuuluvalla on oikeus kieltäytyä todistamasta poliisilain 7 luvun 3 §:n 1 momentissa tarkoitettua tiedosta.

Rikosseuraamuslaitoksen virkamiehellä on oikeus kieltäytyä todistamasta vankeuslain (767/2005) 19 luvun 10 §:n 1 momentissa tarkoitettua tiedosta. Tuomioistuin voi kuitenkin velvoittaa henkilön todistamaan, jos:

1) syyttäjä ajaa syytettä rikoksesta, josta säädetty ankarin rangaistus on vähintään kuusi vuotta vankeutta;

2) tiedon ilmoittamatta jättäminen voisi loukata asianosaisen oikeutta puolustautua asianmukaisesti tai muuten asianmukaisesti valvoa oikeuttaan oikeudenkäynnissä; ja

3) luottamuksellisesti tietoja tai vihjetietoja antaneen henkilön taikka valeostajana tai peitetoiminnassa toimineen henkilöllisyyden ilmaiseminen ei ilmeisesti aiheuta vakavaa vaaraa hänen tai hänen läheistensä turvallisuudelle.

Todistaa ei saa viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain 24 §:n 1 momentin 28 kohdassa tarkoitetuista todistajansuojeluohjelmaa koskevaan rekisteriin tallennetuista tiedoista eikä muista todistajansuojeluohjelmaa koskevista tiedoista. Tiedoista saa kuitenkin todistaa, jos ajetaan syytettä todistajansuojeluohjelmalla suojeltavaan henkilöön kohdistuneesta rikoksesta.

Turvallisuustutkintalaissa (525/2011) tarkoitettu Onnettomuustutkintakeskuksen virkamies, tutkintaryhmän jäsen tai muu turvallisuustutkintaan osallistuva ei saa todistaa siitä, mitä hän on tehtävässään saanut tietää onnettomuudesta. Tuomioistuin voi kuitenkin velvoittaa edellä tarkoitettua henkilön todistamaan, jos erittäin tärkeät syyt ottaen huomioon asian laatu, todisteen merkitys asian ratkaisemisen kannalta ja seuraukset sen esittämisestä sekä muut olosuhteet sitä vaativat.

13 § (12.6.2015/732)

Oikeudenkäyntiasiamies tai -avustaja taikka tulkki ei saa luvattomasti todistaa siitä, mitä hän on saanut tietää:

1) hoitaessaan oikeudenkäyntiin liittyvää tehtävää;

2) antaessaan oikeudellista neuvontaa päämiehen oikeudellisesta asemasta esitutkinnassa tai muussa oikeudenkäyntiä edeltävässä käsittelyvaiheessa;

3) antaessaan oikeudellista neuvontaa oikeudenkäynnin käynnistämiseksi tai sen välttämiseksi.

Tuomioistuin voi velvoittaa muun 1 momentissa tarkoitettua henkilön kuin rikosasian vastaajan oikeudenkäyntiasiamiehen tai -avustajan tai tulkin todistamaan, jos syyttäjä ajaa syytettä rikoksesta, josta säädetty ankarin rangaistus on vähintään kuusi vuotta vankeutta.

Asianajaja tai luvan saaneista oikeudenkäyntiavustajista annetussa laissa tarkoitettu oikeudenkäyntiavustaja taikka julkinen oikeusavustaja ei saa luvattomasti todistaa yksityisen tai perheen salaisuudesta tai liike- tai ammatillisalaisuudesta, josta hän on muussa kuin 1 momentissa tarkoitettussa tehtävässään saanut tiedon. Tuomioistuin voi kuitenkin velvoittaa henkilön todistamaan, jos syyttäjä ajaa syytettä rikoksesta, josta säädetty ankarin rangaistus on vähintään

kuusi vuotta vankeutta, tai jos erittäin tärkeät syyt ottaen huomioon asian laatu, todisteen merkitys asian ratkaisemisen kannalta ja seuraukset sen esittämisestä sekä muut olosuhteet sitä vaativat.

14 § (12.6.2015/732)

Lääkäri tai muu terveydenhuollon ammattihenkilöistä annetussa laissa (559/1994) tai sen nojalla annetussa asetuksessa tarkoitettu terveydenhuollon ammattihenkilö ei saa todistaa henkilön tai hänen perheensä terveydentilaa koskevasta arkaluonteisesta tiedosta tai muusta henkilön tai perheen salaisuudesta, josta hän asemansa tai tehtävänsä perusteella on saanut tiedon, ellei se, jonka hyväksi salassapitovelvollisuus on säädetty, suostu todistamiseen.

Tuomioistuin voi velvoittaa 1 momentissa tarkoitettun henkilön todistamaan, jos syyttäjä ajaa syytettä rikoksesta, josta säädetty ankarin rangaistus on vähintään kuusi vuotta vankeutta.

15 § (12.6.2015/732)

Sen estämättä, mitä 11 §:n 2 ja 3 momentissa, 12 §:n 1 momentissa taikka 13 tai 14 §:ssä säädetään, tuomioistuin voi velvoittaa lainkohdassa tarkoitettun henkilön todistamaan, jos se, jonka hyväksi salassapitovelvollisuus on säädetty, on kuollut ja jos erittäin tärkeät syyt ottaen huomioon asian laatu, todisteen merkitys asian ratkaisemisen kannalta ja seuraukset sen esittämisestä sekä muut olosuhteet sitä vaativat.

Sen estämättä, mitä edellä 13 tai 14 §:ssä säädetään, mainituissa pykälissä tarkoitettu henkilö saa todistaa siltä osin kuin tiedon ilmaiseminen on välttämätöntä puolustuksen järjestämiseksi häntä tai häneen 22 §:n 2 momentissa tarkoitettussa suhteessa olevaa henkilöä vastaan esitetyn rangaistusvaatimuksen tai muun rikokseen perustuvan vaatimuksen vuoksi taikka hänelle tai häneen 22 §:n 2 momentissa tarkoitettussa suhteessa olevalle henkilölle asianomistajana kuuluvien oikeuksien käyttämiseksi.

16 § (12.6.2015/732)

Uskonnonvapauslaissa (453/2003) tarkoitettun rekisteröidyn uskonnollisen yhdyskunnan pappi tai muu vastaavassa asemassa oleva henkilö ei saa todistaa siitä, mitä hän on ripissä tai yksityisessä sielunhoidossa saanut tietää, ellei se, jonka hyväksi salassapitovelvollisuus on säädetty, suostu todistamiseen.

Vaitiolo-velvollisuudesta Suomen evankelis-luterilaisessa kirkossa ja Suomen ortodoksisessa kirkossa säädetään kuitenkin erikseen.

17 § (12.6.2015/732)

Asianosaisen nykyinen tai entinen aviopuoliso taikka nykyinen avopuoliso, sisarus, sukulainen suoraan ylenevässä tai alenevässä polvessa taikka se, jolla on vastaavanlainen parisuhteeseen tai sukulaisuuteen rinnastuva läheinen suhde asianosaiseen, saa kieltäytyä todistamasta.

Jos 1 momentissa tarkoitettu henkilö suostuu todistamaan tuomioistuimessa, suostumusta ei voida peruuttaa, ellei muusta tässä luvussa säädetystä salassapitovelvollisuudesta tai vaitiolo-oikeudesta muuta johdu.

18 § (12.6.2015/732)

Jokaisella on oikeus kieltäytyä todistamasta siltä osin kuin todistaminen saattaisi hänet tai häneen 17 §:n 1 momentissa tarkoitetussa suhteessa olevan henkilön syytteen vaaraan tai myötävaikuttaisi hänen tai häneen mainitussa suhteessa olevan henkilön syyllisyyden selvittämiseen.

Sen estämättä, mitä 17 §:ssä ja edellä tässä pykälässä säädetään asianosaiseen 17 §:n 1 momentissa tarkoitetussa suhteessa olevan henkilön vaitiolo-oikeudesta, tuomioistuin voi rikosasiassa päättää, ettei todistajana kuultavalla asianomistajalla, jolla ei ole vaatimuksia, ole vaitiolo-oikeutta, jos on syytä epäillä, ettei hän ole itse päättänyt vaitiolo-oikeuden käyttämisestä.

19 § (12.6.2015/732)

Liike- tai ammattisalaisuudesta saa kieltäytyä todistamasta, jolleivät erittäin tärkeät syyt ottaen huomioon asian laatu, todisteen merkitys asian ratkaisemisen kannalta ja seuraukset sen esittämisestä sekä muut olosuhteet vaadi todistamista.

20 § (12.6.2015/732)

Sananvapauden käyttämisestä joukkoviestinnässä annetussa laissa (460/2003) tarkoitettu yleisön saataville toimitetun viestin laatija taikka julkaisija tai ohjelmatoiminnan harjoittaja saa kieltäytyä todistamasta siitä, kuka on antanut viestin perusteena olevat tiedot tai laatinut yleisön saataville toimitetun viestin.

Tuomioistuin voi velvoittaa 1 momentissa tarkoitetun henkilön todistamaan, jos syyttäjä ajaa syytettä rikoksesta, josta säädetty ankarin rangaistus on vähintään kuusi vuotta vankeutta tai joka koskee salassapitovelvollisuuden rikkomista rangaistavaksi säädetyllä tavalla.

21 § (12.6.2015/732)

Jäljempänä 33 §:ssä tarkoitettu anonyymi todistaja saa kieltäytyä todistamasta siltä osin kuin todistaminen saattaisi paljastaa hänen henkilöllisyytensä tai yhteystietonsa.

Jokaisella muulla kuin anonyymillä todistajalla on velvollisuus kieltäytyä todistamasta siltä osin kuin todistaminen saattaisi paljastaa anonyymien todistajan henkilöllisyyden tai hänen yhteystietonsa.

Anonyymien todistajan henkilöllisyyden paljastamisesta tuomioistuimen päätöksellä säädetään oikeudenkäynnistä rikosasioissa annetun lain 7 luvun 5 a §:ssä.

22 § (12.6.2015/732)

Edellä 11 §:n 2 tai 3 momentissa, 12 §:ssä, 13 §:n 1 tai 3 momentissa, 14 §:n 1 momentissa taikka 16 §:ssä tai 20 §:n 1 momentissa tarkoitettu velvollisuus tai oikeus kieltäytyä todistamasta säilyy, vaikkei asianomainen henkilö enää ole siinä asemassa, jossa hän on saanut tiedon todistettavasta seikasta.

Sillä, joka on saanut 11 §:n 2 tai 3 momentissa, 13 §:n 1 tai 3 momentissa, 14 §:n 1 momentissa taikka 20 §:n 1 momentissa tarkoitetun tiedon toimiessaan lainkohdassa tarkoitetun henkilön palveluksessa tai muuten hänen apunaan, on vastaava velvollisuus tai oikeus kieltäytyä todistamasta kuin vastaavassa lainkohdassa tarkoitettulla henkilöllä. Palveluksessa tai apuna

toiminut henkilö voidaan kuitenkin määrätä todistamaan 15 §:n 1 momentissa säädetyillä edellytyksillä. Palveluksessa tai apuna toiminut henkilö saa myös todistaa 15 §:n 2 momentissa säädetyillä edellytyksillä 13 tai 14 §:ssä tarkoitetun henkilön ja muun hänen palveluksessaan tai apunaan toimineen henkilön asiassa.

Sovellettaessa 12 §:n 3 momenttia, 13 §:n 2 momenttia, 14 §:n 2 momenttia tai 20 §:n 2 momenttia vähimmäisrangaistuksesta ei oteta huomioon, mitä rikoslain 6 luvun 8 §:ssä säädetään lievennetystä rangaistusasteikosta.

23 § (12.6.2015/732)

Jos henkilö kieltäytyy todistamasta, hänen on ilmoitettava kieltäytymisensä peruste ja saatettava todennäköiseksi sitä tukevat seikat.

Jos henkilö kuitenkin kieltäytyy todistamasta 18 tai 21 §:ssä tarkoitetulla perusteella, kieltäytyminen hyväksytään, jollei hän ole selvästi erehtynyt kieltäytymistä koskevan oikeuden tai velvollisuuden sisällöstä tai kieltäytyminen ole muutoin selvästi perusteeton.

Kirjallisen kertomuksen käyttökielto sekä todisteen hyödyntämiskielto (12.6.2015/732)

24 § (12.6.2015/732)

Tuomioistuimessa ei saa käyttää todisteena kirjallista yksityisluonteista kertomusta, joka on annettu vireillä olevan tai alkavan oikeudenkäynnin varalta, paitsi jos:

- 1) riita-asiassa, jossa sovinto on sallittu, asianosaiset suostuvat sen käyttämiseen todisteena;
- 2) vastaaja toimittaa sen tuomioistuimelle kiistäessään 5 luvun 14 §:ssä tarkoitetun juoksevaan velkakirjaan, vekseliin tai shekkiin perustuvan vaatimuksen vastauksensa yhteydessä kiistämisensä todennäköisten syiden tueksi;
- 3) muualla laissa toisin säädetään;
- 4) tuomioistuin sen erityisestä syystä sallii.

Tuomioistuimessa ei saa käyttää todisteena esitutkintapöytäkirjaan tai muulle asiakirjalle merkittyä tai muulla tavalla tallennettua lausumaa, ellei laissa toisin säädetä, paitsi jos lausuman antajaa ei voida kuulustella pääkäsittelyssä tai pääkäsittelyn ulkopuolella taikka hän on jäänyt asianmukaisista toimenpiteistä huolimatta tavoittamatta, eikä asian ratkaisemista tulisi enää viivyttää.

Seuraavien esitutkinnassa videotallenteeseen tai siihen rinnastettavaan muuhun kuva- ja äänitallenteeseen tallennettua kuulustelua voidaan kuitenkin käyttää todisteena, jos syytetylle on varattu asianmukainen mahdollisuus esittää kuulusteltavalle kysymyksiä:

- 1) henkilö, joka ei ole täyttänyt 15 vuotta tai jonka henkinen toiminta on häiriintynyt;
- 2) 15–17-vuotias asianomistaja, joka on erityisen suojelun tarpeessa ottaen huomioon etenkin hänen henkilökohtaiset olosuhteensa ja rikoksen laatu;
- 3) rikoslain 20 luvun 1, 2, 4, 5, 6 tai 7 §:ssä tarkoitetun seksuaalirikoksen 15–17-vuotias asianomistaja, joka ei halua tulla oikeudenkäyntiin kuultavaksi;

4) rikoslain 20 luvun 1, 2, 4, 5, 6 tai 7 §:ssä tarkoitetun seksuaalirikoksen 18 vuotta täyttänyt asianomistaja, jos kuuleminen oikeudenkäynnissä vaarantaisi hänen terveytensä tai aiheuttaisi muuta vastaavaa merkittävää haittaa.

25 § (12.6.2015/732)

Tuomioistuin ei saa hyödyntää todistetta, joka on saatu kiduttamalla.

Tuomioistuin ei saa rikosasiassa hyödyntää 18 §:ssä säädetyn vaitiolo-oikeuden vastaisesti hankittua todistetta. Hyödyntämiskiello koskee myös todistetta, joka on hankittu muussa menettelyssä kuin esitutkinnassa tai rikosasian oikeudenkäynnissä henkilöltä pakkokeinon käyttämisen uhalla tai muutoin vastoin hänen tahtoaan, jos hän oli tällöin epäiltynä tai vastaajana rikoksesta taikka esitutkinta tai oikeudenkäynti oli vireillä rikoksesta, josta häntä syytetään, ja jos todisteen hankkiminen rikosasiassa olisi ollut vastoin 18 §:ää. Jos kuitenkin henkilö on muussa menettelyssä kuin rikosasian käsittelyssä tai siihen rinnastuvassa menettelyssä antanut lakisääteisen velvollisuutensa täyttämisen yhteydessä totuudenvastaisen lausuman taikka väärän tai sisällöltään totuuden vastaisen asiakirjan taikka väärän tai väärennetyn esineen, sitä saadaan hyödyntää todisteena velvollisuuden vastaista menettelyä koskevassa rikosasiassa.

Muussa tapauksessa tuomioistuin saa hyödyntää myös lainvastaisesti hankittua todistetta, jollei hyödyntäminen vaaranna oikeudenmukaisen oikeudenkäynnin toteutumista ottaen huomioon asian laatu, todisteen hankkimistapaan liittyvä oikeudenloukkauksen vakavuus, hankkimistavan merkitys todisteen luotettavuudelle, todisteen merkitys asian ratkaisemisen kannalta ja muut olosuhteet.

Asianosaisen kuulustelu (12.6.2015/732)

26 § (12.6.2015/732)

Asianosaista voidaan kuulustella todistelutarkoituksessa. Riita-asian asianosaisen on pysyttävä totuudessa antaessaan kertomuksensa ja vastatessaan tehtyihin kysymyksiin. Rikosasian asianomistajan on pysyttävä totuudessa tehdessään selkoa asiasta ja vastatessaan tehtyihin kysymyksiin.

27 § (12.6.2015/732)

Asianosaista, joka ei ole täyttänyt 15 vuotta tai jonka henkinen toiminta on häiriintynyt, voidaan kuulustella todistelutarkoituksessa, jos tuomioistuin harkitsee tämän soveliaaksi ja jos:

- 1) henkilökohtaisella kuulemisella on asian selvittämiseksi keskeinen merkitys; ja
- 2) kuuleminen ei todennäköisesti aiheuta kuultavalle sellaista kärsimystä tai muuta haittaa, joka voi vahingoittaa häntä tai hänen kehitystään.

Tuomioistuimen on tarvittaessa määrättävä kuultavalle tukihenkilö. Tukihenkilöön sovelletaan, mitä oikeudenkäynnistä rikosasioissa annetun lain 2 luvussa säädetään asianomistajalle määrättävästä tukihenkilöstä.

28 § (12.6.2015/732)

Asianosaisen laillisen edustajan kuulustelussa noudatetaan, mitä asianosaisen kuulustelusta säädetään.

Todistajat (12.6.2015/732)

29 § (12.6.2015/732)

Jokaista muuta kuin asianosaista voidaan kuulustella todistajana.

Asianomistajaa, jolla ei ole vaatimuksia, kuulustellaan rikosasiassa todistajana. Häneen ei kuitenkaan sovelleta, mitä 44 §:ssä säädetään todistajan vakuutuksesta ja 63 §:ssä pakkokeinoista todistajan kieltäytyessä todistamasta.

Mitä 2 momentissa säädetään, sovelletaan rikosasiassa myös:

1) siihen, jota on syytetty samasta teosta tai teosta, jolla on välitön yhteys siihen tekoon, jota syyte koskee;

2) siihen, jolle on annettu sakkomääräys, rangaistusmääräys tai rikesakkomääräys 1 kohdassa tarkoitettusta teosta; (18.11.2016/987)

3) siihen, jonka teko esitutkintalain 3 luvun 9 §:n nojalla on päätetty jättää saattamatta syyttäjän harkittavaksi taikka jonka teosta syyttäjä on päättänyt jättää oikeudenkäynnistä rikosasioissa annetun lain 1 luvun 7 tai 8 §:n taikka muun vastaavan toimenpiteistä luopumista tarkoittavan lainkohdan nojalla syytteen nostamatta.

30 § (12.6.2015/732)

Todistajaan, joka ei ole täyttänyt 15 vuotta tai jonka henkinen toiminta on häiriintynyt, sovelletaan, mitä 27 §:ssä säädetään todistelutarkoituksessa kuultavasta asianosaisesta.

31 § (12.6.2015/732)

Jos käsiteltävän asian tuomari tai muu 13 luvun 2 §:n 1 momentissa tarkoitettu henkilö nimetään todistajaksi, kysymys hänen kuulemisensa tarpeellisuudesta ratkaistaan noudattaen, mitä 13 luvun 9 §:ssä säädetään esteellisyysväitteen ratkaisemista.

Jos käsiteltävän asian syyttäjä tai asianosaisen oikeudenkäyntiavustaja tai -asiamies nimetään todistajaksi, tuomioistuimen on harkittava, onko hänen kuulemisensa tarpeen. Jos syyttäjä tai asianosaisen oikeudenkäyntiavustaja tai -asiamies velvoitetaan todistamaan, hänen on luovuttava tehtävästään. Tällöin tuomioistuimen on varattava asianomaiselle henkilölle tai hänen päämiehelleen tilaisuus hankkia toinen henkilö tehtävästään luopuneen sijaan.

32 § (12.6.2015/732)

Tasavallan presidenttiä ei kutsuta kuultavaksi todistajana.

33 § (12.6.2015/732)

Todistajaa voidaan kuulla rikosasiassa siten, ettei hänen henkilöllisyytensä eivätkä yhteystietonsa paljastu (*anonyymi todistaja*), jos:

- 1) häntä on oikeudenkäynnistä rikosasioissa annetun lain 5 luvun 11 a–11 e §:n perusteella tehdyn päätöksen mukaan päätetty kuulla anonyymisti;
- 2) päätös on lainvoimainen tai sitä on mainitun luvun 11 e §:n 3 momentin mukaan noudatettava;
- 3) pääkäsittelyssä tutkitaan syytettä siitä rikoksesta, jonka selvittämiseksi hänelle on myönnetty anonyymiteetti; ja
- 4) hän vaatii, että häntä kuulustellaan siten, ettei hänen henkilöllisyytensä paljastu.

Asiantuntijat (12.6.2015/732)

34 § (12.6.2015/732)

Asiantuntijaa kuullaan erityisiä tietoja vaativista kokemussäännöistä sekä niiden soveltamisesta asiassa ilmenneisiin seikkoihin.

35 § (12.6.2015/732)

Asiantuntijan on oltava rehelliseksi ja alallaan taitavaksi tunnettu.

Asiantuntijana ei saa toimia se, joka on asiaan tai asianosaiseen sellaisessa suhteessa, että hänen puolueettomuutensa vaarantuu.

36 § (12.6.2015/732)

Asiantuntija antaa lausuntonsa kirjallisesti.

Asiantuntijaa on kuultava tuomioistuimessa suullisesti, jos:

- 1) se on tarpeen asiantuntijan lausunnon epäselvyyksien, puutteellisuuksien tai ristiriitaisuuksien poistamiseksi;
- 2) tuomioistuin katsoo sen muusta syystä tarpeelliseksi; tai
- 3) asianosainen sitä pyytää eikä kuuleminen ole ilmeisesti merkityksetöntä.

37 § (12.6.2015/732)

Tuomioistuin voi määrätä rikosasian vastaajan mielentilan tutkittavaksi, jos:

- 1) tuomioistuin on oikeudenkäynnistä rikosasioissa annetun lain 11 luvun 5 a §:n mukaisessa välituomiossaan todennut rikosasian vastaajan menetelleen syytteessä kuvatulla rangaistavaksi säädetyllä tavalla;
- 2) vastaajan mielentilan tutkiminen on perusteltua; ja

3) vastaaja suostuu mielentilatutkimukseen tai hän on vangittuna tai häntä syytetään rikoksesta, josta voi seurata ankarampi rangaistus kuin vuosi vankeutta.

Tuomioistuin voi syyttäjän taikka rikoksesta epäillyn tai tämän edunvalvojan esityksestä määrätä 1 momentin 2 ja 3 kohdassa säädetyin edellytyksin epäillyn mielentilan tutkittavaksi jo esitutkinnan aikana tai ennen pääkäsittelyä, jos rikoksesta epäilty on tunnustanut syyllistyneensä rangaistavaksi säädettyyn tekoon tai jos mielentilatutkimuksen tarve on muutoin selvä. Tuomioistuimen päätösvaltaisuudesta ja istunnon pitämisestä tässä momentissa tarkoitettua päätöstä tehtäessä säädetään pakkokeinolain 3 luvun 1 §:n 2 momentissa.

Ennen kuin tehdään rikoslain 2 c luvun 11 §:ssä tarkoitettu päätös koko rangaistusajan suorittamisesta vankilassa, syytetyn mielentila on määrättävä tutkittavaksi. Tuomioistuimen on samalla pyydettävä lausunto siitä, onko syytettyä pidettävä erittäin vaarallisena toisen hengelle, terveydelle tai vapaudelle.

Rikoslain 2 c luvun 12 §:ssä tarkoitettua koko rangaistusajan vankilassa suorittamisen uutta käsittelyä varten on Helsingin hovioikeuden pyydettävä lausunto siitä, onko koko rangaistusaikaa suorittavaa enää pidettävä erittäin vaarallisena toisen hengelle, terveydelle tai vapaudelle.

Mielentilan tutkimisesta ja sitä varten sairaalaan ottamisesta säädetään erikseen.

Asiakirjat ja katselmuskohteet (12.6.2015/732)

38 § (12.6.2015/732)

Näyttönä tuomioistuimelle voidaan esittää esine tai asiakirja. Tuomioistuin voi näytön hankkimiseksi toimittaa sellaisen esineen, jota ei voida hankaluudetta tuoda tuomioistuimeen, tai kiinteän omaisuuden tai paikan taikka muun kohteen katselmuksen.

Edellä 1 momentissa tarkoitettua näyttöä voidaan esittää tai hankkia siitä huolimatta, että asiakirjasta taikka esineestä tai muusta katselmuskohteesta ilmenee salassa pidettävää tai vaitiolo-oikeuden alaista tietoa, jos todistetta voidaan ilman kohtuutonta haittaa käsitellä niin, ettei tällainen tieto tule ilmi.

39 § (12.6.2015/732)

Asiakirjasta saadaan esittää jäljennös, jollei tuomioistuin määrää, että asiakirja on esitettävä alkuperäisenä.

40 § (12.6.2015/732)

Tuomioistuin voi määrätä esineen tai asiakirjan tuotavaksi tuomioistuimeen taikka katselmuksen toimitettavaksi, jos esineellä tai asiakirjalla voi olla merkitystä näyttönä tai jos katselmuksen toimittamisella voi olla merkitystä näytön saamiseksi.

Ennen 1 momentissa tarkoitettua määräyksen antamista asianomaiselle henkilölle on varattava tilaisuus tulla kuulluksi. Tarvittaessa häntä voidaan kuulustella siten kuin asianosaisen tai todistajan kuulustelemisesta säädetään sekä ottaa vastaan myös muita todisteita.

Tuomioistuin voi tarvittaessa määrätä asianomaisen henkilön täyttämään velvollisuutensa sakon uhalla. Tuomioistuin voi myös määrätä, että ulosottomies noutaa asiakirjan tai esineen

tuomioistuimeen, jolloin noudatetaan ulosottokaaren 3 lukua. Tuomioistuimella on oikeus saada poliisilta virka-apua katselmuksen toimittamisen turvaamiseksi.

Kutsut (12.6.2015/732)

41 § (12.6.2015/732)

Jos todistelutarkoituksessa kuultava asianosainen taikka todistajaksi tai asiantuntijaksi nimetty on tuomioistuimessa läsnä, häntä voidaan kuulla heti.

Tarvittaessa tuomioistuin huolehtii todistajan ja asiantuntijan kutsumisesta, jollei sitä 11 luvun 2 §:ssä mainitulla perusteella ole annettu asianosaisten huolehdittavaksi tai jollei oikeudenkäynnistä rikosasioissa annetun lain 5 luvun 19 §:stä muuta johdu. Kuultava on kutsuttava tuomioistuimen asettaman sakon uhalla ja kutsu on annettava henkilökohtaisesti tiedoksi siten kuin 11 luvun 3, 3 b tai 4 §:ssä säädetään.

Kutsussa on ilmoitettava, minä päivänä ja kellonaikana sekä missä istunto pidetään. Kutsussa on myös mainittava tarpeelliset tiedot asianosaisista ja asiasta. Lisäksi kutsussa on ilmoitettava 62 tai 64 §:ssä sekä 65 §:n 3 momentissa tarkoitetut tiedot.

Jos 52 §:ssä tai 56 §:n 2 momentissa tarkoitettu kuulustelu toimitetaan viranomaisen luona, kuulusteluun voidaan soveltaa, mitä todistelutarkoituksessa kuultavan asianosaisen taikka todistajan ja asiantuntijan poissaolon seuraamuksista ja heihin kohdistettavista pakkokeinoista säädetään. Kutsussa on ilmoitettava 3 momentissa säädettyjen tietojen lisäksi, millä tavoin kuulustelu toimitetaan.

Edellä 1 momentissa tarkoitetun henkilön kutsusta katselmukseen noudatetaan, mitä edellä tässä pykälässä ja muualla säädetään kutsusta istuntoon.

42 § (12.6.2015/732)

Jollei muusta laista, Euroopan unionin lainsäädännöstä tai Suomea sitovasta kansainvälisestä sopimuksesta muuta johdu, tuomioistuin huolehtii kutsumisesta, jos kutsu todistajalle tai asiantuntijalle on annettava tiedoksi maan ulkopuolella. Tuomioistuimen on lähetettävä kutsu tiedoksi antoa varten sen maan viranomaiselle, missä todistaja tai asiantuntija oleskelee. Kutsussa on ilmoitettava päivä, jona se on viimeistään annettava tiedoksi.

Todistajaan tai asiantuntijaan, joka oikeusapupyynnön mukaisesti vieraassa valtiossa tiedoksi annetusta kutsusta huolimatta jää saapumatta Suomeen, ei sovelleta, mitä 62 §:ssä säädetään esteettömän poissaolon seuraamuksista, ellei kutsuttu tämän jälkeen ole vapaaehtoisesti saapunut Suomeen ja jättänyt noudattamatta Suomessa tiedoksi annetun kutsun saapua kuultavaksi tuomioistuimeen.

Todistajan ja asianosaisen velvollisuudesta saapua toisesta Pohjoismaasta kuultavaksi Suomen tuomioistuimessa säädetään velvollisuudesta saapua toisen pohjoismaan tuomioistuimeen eräissä tapauksissa annetussa laissa (349/1975).

Todistelumenettely pääkäsitelyssä (12.6.2015/732)

43 § (12.6.2015/732)

Ennen todistajan tai asiantuntijan kuulemista tuomioistuimen puheenjohtajan on kysyttävä kuultavalta hänen nimeään ja tarvittaessa varmistauduttava hänen henkilöllisyydestään. Tarvittaessa puheenjohtajan on tiedusteltava, onko estettä antaa vakuutusta ja onko kuultavalla velvollisuus tai oikeus kieltäytyä todistamasta. Puheenjohtajan on tarvittaessa tiedusteltava kuultavan uskottavuuteen vaikuttavia seikkoja.

Jos todistajalla tai asiantuntijalla on oikeus kieltäytyä todistamasta, puheenjohtajan on ilmoitettava se kuultavalle ja kerrottava, että jollei hän tahdo käyttää hyväkseen tätä etua, hänellä on sama totuusvelvollisuus kuin muillakin todistajilla tai asiantuntijoilla. Puheenjohtajan on lisäksi tarvittaessa muutoinkin selostettava kuultavaa koskevan vaitiolo-velvollisuuden tai vaitiolo-oikeuden sisältö.

Anonyymillä todistajalla ei ole velvollisuutta ilmoittaa henkilöllisyyttään.

44 § (12.6.2015/732)

Todistajan on ennen kuulustelua annettava seuraava vakuutus: Minä N. N. lupaan ja vakuutan kunniani ja omantuntoni kautta, että minä todistan ja kerron kaiken totuuden tässä asiassa siitä mitään salaamatta tai siihen mitään lisäämättä taikka sitä muuttamatta.

Vakuutusta ei anna:

- 1) se, joka ei ole täyttänyt 15 vuotta;
- 2) se, jonka henkinen toiminta on häiriintynyt niin, ettei hän ilmeisesti ymmärrä vakuutuksen merkitystä;
- 3) rikosasiassa:
  - a) asianomistaja, jolla ei ole asiassa vaatimuksia;
  - b) se, jota on syytetty samasta teosta tai teosta, jolla on välitön yhteys siihen tekoon, jota syyte koskee;
  - c) se, jolle on annettu sakkomääräys, rangaistusmääräys tai rikesakkomääräys b alakohdassa tarkoitetusta teosta; (18.11.2016/987)
  - d) se, jonka teko esitutkintalain 3 luvun 9 §:n nojalla on päätetty jättää saattamatta syyttäjän harkittavaksi taikka jonka teosta syyttäjä on päättänyt jättää oikeudenkäynnistä rikosasioissa annetun lain 1 luvun 7 tai 8 §:n taikka muun vastaavan toimenpiteistä luopumista tarkoittavan lainkohdan nojalla syytteen nostamatta;
- 4) anonyymi todistaja.

45 § (12.6.2015/732)

Asiantuntijan on ennen kuulustelua annettava seuraava vakuutus: Minä N. N. lupaan ja vakuutan kunniani ja omantuntoni kautta, että täytän parhaan ymmärrykseni mukaan minulle annetun asiantuntijatehtävän.

46 § (12.6.2015/732)

Ennen kuin todistaja tai asiantuntija esittää kertomuksensa, tuomioistuimen puheenjohtajan on muistutettava häntä totuusvelvollisuudesta ja, jos vakuutus on annettu, sen tärkeydestä.

47 § (12.6.2015/732)

Todistelutarkoituksessa kuultavan asianosaisen ja todistajan tulee esittää kertomuksensa suullisesti viittaamatta kirjalliseen kertomukseen. Kuultava saa kuitenkin käyttää muistinsa tukemiseksi kirjallista muistiinpanoa.

Jos kuultava suullisessa kertomuksessaan poikkeaa siitä, mitä hän on aikaisemmin tuomioistuimelle, syyttäjälle tai esitutkintaviranomaiselle kertonut, tai ei anna kertomusta, kuultavan aikaisempaa kertomusta saadaan käyttää todisteena siltä osin kuin suullinen kertomus poikkeaa aikaisemmasta kertomuksesta tai kuultava ei ole antanut kertomusta.

48 § (12.6.2015/732)

Riita-asiassa kuulustellaan ennen muun suullisen todistelun vastaanottamista asianosaisia ja rikosasiassa asianomistajaa ja vastaajaa, jollei tuomioistuin erityisestä syystä päätä toisin. Kuulustelu toimitetaan siten kuin jäljempänä tässä pykälässä säädetään. Tarvittaessa voidaan kuitenkin poiketa 2–4 momentissa säädetystä.

Riita-asiassa asianosaisen pääkuulustelun toimittaa hänen avustajansa. Rikosasiassa vastaajan pääkuulustelun toimittaa hänen avustajansa. Asianomistajan pääkuulustelun toimittaa hänen avustajansa tai syyttäjä. Jollei asianosaisella riita-asiassa tai vastaajalla rikosasiassa ole avustajaa, pääkuulustelun toimittaa tuomioistuin tai rikosasiassa myös syyttäjä. Pääkuulustelussa kuultavan tulee oma-aloitteisesti ja tarvittaessa hänelle esitettyjen kysymysten avulla esittää kertomuksensa yhtäjaksoisesti.

Vastakuulustelun toimittaa pääkuulustelun toimittaneen asianosaisen vastapuoli. Asianomistajan, jolla ei ole asiassa vaatimuksia, vastakuulustelun toimittaa syyttäjän vastapuoli. Jos vastapuoli ei ole saapuvilla, vastakuulustelun toimittaa tuomioistuin tai rikosasiassa myös syyttäjä.

Vastakuulustelun jälkeen tuomioistuimella ja asianosaisilla on oikeus tehdä kuultavalle kysymyksiä. Pääkuulustelusta huolehtineelle osapuolelle tulee varata ensimmäiseksi tilaisuus kysymysten tekemiseen.

Tuomioistuin kuulustelee kuultavan, joka ei ole täyttänyt 15 vuotta tai jonka henkinen toiminta on häiriintynyt, jollei tuomioistuin katso olevan erityistä aihetta uskoa kuulustelemista asianosaisen tehtäväksi. Asianosaisille on varattava tilaisuus esittää kysymyksiä kuultavalle tuomioistuimen välityksellä tai, jos tuomioistuin katsoo sen soveliaaksi, suoraan kuultavalle. Kuuleminen voi tapahtua tarvittaessa muussa tilassa kuin tuomioistuimen istuntosalissa.

Pääkuulustelussa ei saa esittää kysymyksiä, jotka sisältönsä, muotonsa tai esittämistapansa puolesta johtavat määrätynlaiseen vastaukseen. Vastakuulustelussa ja täydentäviä kysymyksiä

esitetäessä tällaiset kysymykset ovat sallittuja, kun pyritään selvittämään sitä, missä määrin todistajan kertomus vastaa todellista tapahtumien kulkua. Tuomioistuimen tulee evätä asiaan kuulumattomat taikka eksyttävät tai muuten sopimattomat kysymykset.

49 § (12.6.2015/732)

Todistajan ja asiantuntijan kuulustelu toimitetaan siten kuin 2 momentissa sekä 48 §:n 3–6 momentissa säädetään. Tarvittaessa voidaan kuitenkin poiketa 2 momentissa ja 48 §:n 3 ja 4 momentissa säädetystä. Asianomistajaa, jolla ei ole asiassa vaatimuksia, kuullaan kuitenkin 48 §:n mukaisesti.

Pääkuulustelusta huolehtii se osapuoli, joka on nimennyt kuultavan. Jos kuultavan on nimennyt tuomioistuin tai jos kuultava on molemman osapuolen nimeämä, tuomioistuin päättää, kumpi osapuolista huolehtii pääkuulustelusta, jollei soveliaimmaksi ole katsottava, että tuomioistuin huolehtii siitä.

50 § (12.6.2015/732)

Jos asiassa kuullaan useita henkilöitä todistelutarkoituksessa, kuulustellaan heidät kukin erikseen. Heidä saadaan kuitenkin kuulustella vastakkain, jos kertomukset tai lausunnot ovat epäselvät tai ristiriitaiset taikka se on muuten tarpeen.

Henkilö, joka on nimetty todistajaksi tai asiantuntijaksi, ei saa olla läsnä asian käsittelyssä enempää kuin hänen kuulustelemisensa vaatii. Tuomioistuin voi kuitenkin tarvittaessa sallia, että asiantuntija on läsnä asian käsittelyn muissa osissa. Tuomioistuin voi tarvittaessa myös sallia, että asianomistaja, jolla ei ole asiassa vaatimuksia, on läsnä asian käsittelyssä ennen kuin häntä kuullaan todistelutarkoituksessa. Tällainen asianomistaja saa olla läsnä kuulustelunsa jälkeen.

51 § (12.6.2015/732)

Todistelutarkoituksessa kuultavaa asianosaista sekä todistajaa ja asiantuntijaa voidaan kuulla pääkäsittelyssä näkösuojan takaa taikka asianosaisen tai muun henkilön läsnä olematta, jos tuomioistuin harkitsee tämän soveliaaksi ja menettely on tarpeen:

- 1) kuultavan taikka tällaiseen henkilöön 17 §:n 1 momentissa tarkoitettussa suhteessa olevan henkilön suojaamiseksi henkeen tai terveyteen kohdistuvalta uhalta;
- 2) jos kuultava muuten jättäisi ilmaisematta, mitä asiasta tietää;
- 3) jos henkilö häiritsee tai koettaa eksyttää kuultavaa tämän puhuessa; tai
- 4) jos rikosasiassa kuultava on muusta kuin 1 kohdassa tarkoitettusta syystä erityisen suojelun tarpeessa ottaen huomioon etenkin hänen henkilökohtaiset olosuhteensa ja rikoksen laatu.

(8.1.2016/11)

Asianosaisille on varattava tilaisuus esittää kuultavalle kysymyksiä.

Kuultavan kuulemisesta yleisön läsnä olematta säädetään oikeudenkäynnin julkisuudesta yleisissä tuomioistuimissa annetussa laissa.

52 § (12.6.2015/732)

Todistelutarkoituksessa kuultavaa asianosaista sekä todistajaa ja asiantuntijaa voidaan kuulla pääkäsittelyssä hänen henkilökohtaisesti läsnä olematta käyttäen videoneuvottelua tai muuta soveltuva teknistä tiedonvälitystapaa, jossa istuntoon osallistuvilla on puhe- ja näköyhteys keskenään, jos tuomioistuin harkitsee tämän soveliaaksi ja jos:

- 1) kuultava ei sairauden tai muun syyn vuoksi voi saapua henkilökohtaisesti pääkäsittelyyn;
- 2) kuultavan henkilökohtaisesta saapumisesta pääkäsittelyyn aiheutuu todisteen merkitykseen verrattuna huomattavia kustannuksia tai huomattavaa haittaa;
- 3) kuultavan kertomuksen uskottavuutta voidaan luotettavasti arvioida ilman hänen henkilökohtaista läsnäoloaan pääkäsittelyssä;
- 4) menettely on tarpeen kuultavan taikka tällaiseen henkilöön 17 §:n 1 momentissa tarkoitettussa suhteessa olevan henkilön suojaamiseksi henkeen tai terveyteen kohdistuvalta uhalta;
- 5) kuultava ei ole täyttänyt 15 vuotta tai hänen henkinen toimintansa on häiriintynyt; tai
- 6) rikosasiassa kuultava on muusta kuin 4 kohdassa tarkoitettusta syystä erityisen suojelun tarpeessa ottaen huomioon etenkin hänen henkilökohtaiset olosuhteensa ja rikoksen laatu.

(8.1.2016/11)

Edellä 1 momentin 1–3 kohdassa tarkoitetuissa tapauksissa voidaan kuulemisessa kuitenkin käyttää myös puhelinta.

Asianosaisille on varattava tilaisuus esittää kuultavalle kysymyksiä.

53 § (12.6.2015/732)

Tuomioistuin voi rikosasiassa päättää, jos se on anonyymien todistajan henkilöllisyyden salaamiseksi välttämätöntä, että häntä kuullaan pääkäsittelyssä näkösuojan takaa tai vastaajan läsnä olematta taikka hänen henkilökohtaisesti läsnä olematta käyttäen puhelin- tai videoyhteyttä taikka muuta soveltuva teknistä tiedonvälitystapaa. Todistajan ääni voidaan kuulemisessa myös muuntaa siten, ettei anonyymiä todistajaa voi siitä tunnistaa.

Asianosaisille on varattava tilaisuus esittää anonyymille todistajalle kysymyksiä.

Sen estämättä, mitä 51 §:n 3 momentissa säädetään, anonyymiä todistajaa kuullaan yleisön läsnä olematta, jos se on anonyymien todistajan henkilöllisyyden salaamiseksi välttämätöntä.

54 § (12.6.2015/732)

Asiantuntijalausunto, asiakirja, katselmuskohde sekä 24 §:ssä tai 47 §:n 2 momentissa tarkoitettu kertomus tai lausuma on pääkäsittelyssä esiteltävä tarpeellisilta osiltaan.

55 § (12.6.2015/732)

Pääkäsittelyssä, joka on aloitettu 6 luvun 7 §:n tai oikeudenkäynnistä rikosasioissa annetun lain 6 luvun 3 §:n 2 momentin nojalla, voidaan asianosaisen poissa ollessa kuulla

todistelutarkoituksessa toista asianosaista taikka todistajaa tai asiantuntijaa, jos asianosaiselle on ilmoitettu kutsussa, että todistelu voidaan ottaa vastaan hänen poissaolostaan huolimatta. Asiaa saadaan käsitellä myös muilta osin.

Jatkettaessa pääkäsittelyä lykkäyksen jälkeen tuomioistuimen on tehtävä asianosaiselle selko asiassa hänen poissa ollessaan kertyneestä oikeudenkäyntiaineistosta.

Todistelua ei asianosaisen saapuvilla ollessa oteta vastaan uudelleen. Todistelu on kuitenkin otettava vastaan uudelleen, jos asianosainen sitä pyytää ja hänen poissaolonsa on aiheutunut laillisesta esteestä, jota hän ei ole voinut ajoissa ilmoittaa, tai jos tuomioistuin harkitsee todistelun uudelleen vastaanottamisen erityisestä syystä tarpeelliseksi. Jos pääkäsittelyssä on 1 momentin nojalla esitetty todistelua, josta asianosaiselle ei kutsussa ole ilmoitettu, se on asianosaisen pyynnöstä otettava uudelleen vastaan.

Todistelumenettely pääkäsittelyn ulkopuolella (12.6.2015/732)

56 § (12.6.2015/732)

Todiste voidaan ottaa vastaan pääkäsittelyn ulkopuolella, jos:

- 1) pääkäsittely peruutetaan ja voidaan olettaa, että todistajaa, asiantuntijaa taikka riita-asian asianosaista tai rikosasiassa todistelutarkoituksessa kuultavaa asianomistajaa ei tarvitse tai voida kuulla uudelleen pääkäsittelyssä taikka kuultavan saapumisesta pääkäsittelyyn aiheutuu todistelun merkitykseen verrattuna huomattavia kustannuksia tai huomattavaa haittaa;
- 2) todistelutarkoituksessa kuultava asianosainen taikka todistaja tai asiantuntija ei sairauden tai muun syyn vuoksi voi saapua pääkäsittelyyn taikka hänen saapumisesta pääkäsittelyyn aiheutuu todisteen merkitykseen verrattuna huomattavia kustannuksia tai huomattavaa haittaa;
- 3) asiakirjaa ei voida esittää tai katselmusta toimittaa pääkäsittelyssä taikka asiakirjan esittäminen tai katselmuksen toimittaminen pääkäsittelyssä todisteen merkitykseen verrattuna aiheuttaisi huomattavia kustannuksia tai huomattavaa haittaa;
- 4) ennen pääkäsittelyä on tarpeen kuulla asianosaista tai muuta henkilöä tai ottaa vastaan muuta selvitystä sellaisen seikan selvittämiseksi, josta asiantuntijaa kuullaan.

Jos todiste otetaan vastaan 1 momentin 2 tai 4 kohdan nojalla, kuultavaa voidaan kuulla hänen henkilökohtaisesti läsnä olematta käyttäen videoneuvottelua tai muuta soveltuvaa teknistä tiedonvälitystapaa, jossa istuntoon osallistuvilla on puhe- ja näköyhteys keskenään, jos tuomioistuin harkitsee tämän soveliaaksi.

Asiaa saadaan käsitellä pääkäsittelyn ulkopuolella myös muilta osin, jos se on asian selvittämiseksi erityisen tärkeää.

57 § (12.6.2015/732)

Tuomioistuimen on kutsuttava asianosaiset 56 §:n 1 momentin 2–4 kohdassa tarkoitettuun pääkäsittelyn ulkopuolella pidettävään todisteiden vastaanottamista varten toimitettavaan käsittelyyn. Kutsussa on mainittava, että käsittely voidaan toimittaa asianosaisen poissaolosta huolimatta.

58 § (12.6.2015/732)

Jos todiste otetaan vastaan pääkäsittelyn ulkopuolella 56 §:n 1 momentin 2–4 kohdan nojalla tai jos pääkäsittelyä ei pidetä, todiste voidaan ottaa vastaan myös toisessa tuomioistuimessa.

Jos tuomioistuin päättää, että todiste on otettava vastaan toisessa tuomioistuimessa, tuomioistuimen on tehtävä tälle todisteen vastaanottamista koskeva esitys ja samalla lyhyesti selostettava asia ja se, mitä todisteella halutaan näyttää toteen. Tuomioistuimen on samalla toimitettava todisteen vastaanottavalle tuomioistuimelle ne asian käsittelystä kertyneet asiakirjat, jotka ovat tarpeen todisteen vastaanottamiseksi.

Tuomioistuin, joka toisen tuomioistuimen esityksestä ottaa vastaan todisteen, määrää, milloin todisteen vastaanottaminen tapahtuu.

Todisteen vastaanottaneen tuomioistuimen on toimitettava todisteen vastaanottamisesta kertynyt oikeudenkäyntiaineisto sille tuomioistuimelle, jossa pääasiaa koskeva oikeudenkäynti on vireillä.

59 § (12.6.2015/732)

Pääkäsittelyn ulkopuolella vastaanotettua todistetta ei oteta uudelleen vastaan pääkäsittelyssä. Todistelu on kuitenkin otettava vastaan uudelleen, jos asianosainen on ollut poissa ja hän sitä pyytää ja hänen poissaolonsa on aiheutunut laillisesta esteestä, jota hän ei ole voinut ajoissa ilmoittaa, tai tuomioistuin harkitsee todistelun uudelleen vastaanottamisen erityisestä syystä tarpeelliseksi.

Tuomioistuimen on tarvittaessa tehtävä pääkäsittelyssä selkoa pääkäsittelyn ulkopuolella todistelun vastaanottamisesta kertyneestä oikeudenkäyntiaineistosta.

60 § (12.6.2015/732)

Todisteen vastaanottamisesta ulkomailla säädetään erikseen.

Todistelu vastaisuuden varalta (12.6.2015/732)

61 § (12.6.2015/732)

Asianomaisen henkilön hakemuksesta käräjäoikeudessa kuullaan todistajaa tai asiantuntijaa taikka esitetään asiakirja tai esine taikka toimitetaan katselmus riita-asiassa, josta oikeudenkäynti ei vielä ole vireillä, jos hakijan oikeus saattaa olla todisteen vastaanottamisen tai katselmuksen toimittamisen varassa. Edellytyksenä on lisäksi vaara, että todistajaa tai asiantuntijaa voidaan vain vaikeuksin kuulla myöhemmin tai että muu todiste häviää tai että se voidaan vain vaikeuksin esittää myöhemmin taikka että katselmus voidaan vain vaikeuksin toimittaa myöhemmin.

Jos toisen henkilön oikeus on todistelun varassa, voidaan hänet tarvittaessa kutsua käsittelyyn.

Todiste otetaan vastaan kuultavan taikka asiakirjan tai esineen haltijan yleisessä oikeuspaikassa taikka siinä käräjäoikeudessa, johon mainittu henkilö suostuu saapumaan.

Hakija vastaa tässä pykälässä tarkoitetusta todistelusta aiheutuvista kuluista.

Pakkokeinot (12.6.2015/732)

62 § (12.6.2015/732)

Jos todistaja jää pois ilman laillista estettä tai poistuu luvatta, todistaja tuomitaan asetettuun uhkasakkoon ja tuomioistuimien voi määrätä todistajan noudettavaksi heti tuomioistuimeen, jolle asian käsittelyä päätetään jatkaa myöhemmin. Jos asian käsittelyä päätetään jatkaa toisessa istunnossa, on asetettava korkeampi uhkasakko tai tarvittaessa määrättävä todistaja noudettavaksi. Noudettavaksi määrätty todistaja saadaan ottaa säilöön. Vapaudenmenetys saa kuljetusaikoinen kestää enintään viisi vuorokautta. Vapaudenmenetys ei saa kuitenkaan kestää pidempään kuin oikeudenkäynnin järjestämisen turvaamiseksi on välttämätöntä.

Jos todistajan tai muun todistelutarkoituksessa henkilökohtaisesti kuultavan käyttäytymisen perusteella on aihetta olettaa, ettei hän tule noudattamaan kutsua saapua tuomioistuimeen, tuomioistuimien voi määrätä hänet noudettavaksi istuntoon.

Jos 1 tai 2 momentissa tarkoitettu henkilö on noudettu tuomioistuimeen, asetettua uhkasakkoa ei saa tuomita.

Oikeuteen tämän pykälän nojalla noudettavaksi määrätty henkilö vastaa noudosta aiheutuneista kustannuksista.

63 § (12.6.2015/732)

Jos todistaja oikeudettomasti kieltäytyy todistamasta, tuomioistuimien velvoittaa hänet täyttämään velvollisuutensa sakon uhalla. Jos todistaja kieltäytyy noudattamasta tuomioistuimen määräystä, tuomioistuimien tuomitsee uhkasakon maksettavaksi. Jos todistaja edelleen kieltäytyy noudattamasta tuomioistuimen määräystä, tuomioistuimien voi, ottaen huomioon asian laatu, todistajankertomuksen merkitys asian ratkaisemisen kannalta, todistajan henkilökohtaiset olot ja muut olosuhteet, määrätä todistajan painostusvankeudella täyttämään velvollisuutensa.

Todistajaa ei saa pitää painostusvankeudessa kauempaa kuin on välttämätöntä todistamisvelvollisuuden täyttämiseksi eikä kauempaa kuin enintään kuusi kuukautta. Painostusvankeus ei saa kuitenkaan kestää pidempään kuin asia on asianomaisessa tuomioistuimessa vireillä. Jos todistaja suostuu todistamaan, asian käsittelyä on jatkettava niin pian kuin se on mahdollista.

Tuomioistuimen on vähintään kahden viikon välein käsiteltävä uudelleen kysymys painostusvankeuden jatkamisesta. Vapautensa menettänyttä on kuultava henkilökohtaisesti siitä, suostuuko hän todistamaan. Asian käsittelyssä noudatetaan muutoin soveltuvin osin, mitä pakkokeinolain 3 luvussa säädetään.

Painostusvankeuteen määrättyyn todistajaan sovelletaan, mitä poliisin säilyttämien henkilöiden kohtelusta annetussa laissa (841/2006) säädetään ottaen huomioon vapaudenmenetyksen peruste.

64 § (12.6.2015/732)

Todistajaan, joka ei ole täyttänyt 15 vuotta tai jonka henkinen toiminta on häiriintynyt, ei sovelleta 62 ja 63 §:ää. Hänet saadaan kuitenkin noutaa tuomioistuimeen. Painostusvankeuteen ei saa määrätä alle 18-vuotiasta todistajaa. Edellä 29 §:n 2 ja 3 momentissa tarkoitettuun todistajaan ei sovelleta 63 §:ää.

Asiantuntijaan sovelletaan 62 §:ää. Asiantuntijaa ei kuitenkaan saa määrätä noudettavaksi tuomioistuimeen.

Jos se, joka on nimennyt todistajan tai asiantuntijan, luopuu hänen kuulustelemisestaan, tai sitä koskeva kysymys muuten raukeaa, todistajalle 62 tai 63 §:n nojalla tai asiantuntijalle 62 §:n nojalla asetettua uhkasakkoa ei saa tuomita eikä todistajaa vastaan saa käyttää painostusvankeutta. Todistaja vastaa kuitenkin noutokustannuksista, jos määräys siitä on annettu ennen luopumista tai raukeamista.

Korvaukset ja palkkiot (12.6.2015/732)

65 § (12.6.2015/732)

Todistajalla on oikeus saada kohtuullinen korvaus tarpeellisista matka- ja toimeentulokustannuksista sekä taloudellisesta menetyksestä.

Todistajan nimennyt yksityinen asianosainen vastaa todistajalle tulevasta korvauksesta. Jos todistajan on nimennyt useampi asianosainen, he vastaavat korvauksesta yhteisvastuullisesti. Jos tuomioistuin on omasta aloitteestaan kutsunut todistajan, yksityisten asianosaisten on yhteisvastuullisesti suoritettava hänelle korvaus. Valtion varoista todistajalle maksettavasta korvauksesta säädetään erikseen.

Yksityisen asianosaisen nimeämällä todistajalla on oikeus saada ennakolta korvaus matka- ja toimeentulokustannuksistaan. Ennakko on sen suoritettava, jonka 2 momentin mukaan on maksettava todistajalle korvaus. Kutsumisen yhteydessä on annettava tieto oikeudesta ennakkoon. Ennakon riittävyyden harkitsee tuomioistuin.

Jos ennakon maksamiseen velvollinen asianosainen pyydettyä ei suorita todistajalle ennakkoa, ei tämä ole velvollinen saapumaan tuomioistuimeen. Asianosaisella ei myöskään sen jälkeen ole oikeutta vaatia todistajaa kuulusteltavaksi, jos siitä aiheutuisi asiassa viivytystä.

66 § (12.6.2015/732)

Asiantuntijalla on oikeus saada kohtuullinen palkkio työstään ja ajanhukasta sekä korvaus tarpeellisista kuluistaan. Jos lausunnon on antanut viranomainen taikka julkisen viran tai toimen haltija taikka se, joka on määrätty antamaan lausuntoja kysymyksessä olevalta alalta, palkkio ja korvaus suoritetaan ainoastaan, jos siitä on erikseen säädetty.

Asiantuntijan nimennyt yksityinen asianosainen vastaa asiantuntijan palkkiosta ja korvauksesta. Jos asiantuntijan on nimennyt useampi asianosainen, he vastaavat asiantuntijan palkkiosta ja korvauksesta yhteisvastuullisesti. Jos tuomioistuin on omasta aloitteestaan nimennyt asiantuntijan, yksityisten asianosaisten on yhteisvastuullisesti suoritettava hänelle palkkio ja korvaus. Muissa tapauksissa palkkio ja korvaus suoritetaan valtion varoista.

Asiantuntijalla on oikeus saada ennakolta korvaus tarpeellisista kuluistaan. Ennakko on sen suoritettava, jonka 2 momentin mukaan on maksettava asiantuntijalle korvaus. Ennakon riittävyyden harkitsee tuomioistuin.

Valtion varoista etukäteen suoritettujen korvausten maksamisesta takaisin valtiolle säädetään 21 luvun 13 §:ssä ja oikeudenkäynnistä rikosasioissa annetun lain 9 luvun 1 §:ssä.

Mitä tässä pykälässä säädetään, sovelletaan myös katselmuksen toimittamisesta aiheutuneisiin kustannuksiin.

67 § (12.6.2015/732)

Jos muu kuin asianosainen on velvoitettu tuomaan tuomioistuimeen 38 §:ssä tarkoitettu esine tai asiakirja, hänellä on oikeus saada kohtuullinen korvaus kuluistaan.

Korvauksesta vastaa asiakirjan tai katselmusesineen todisteeksi nimennyt yksityinen asianosainen. Jos asiakirjan tai katselmusesineen on nimennyt todisteeksi useampi asianosainen, he vastaavat korvauksesta yhteisvastuullisesti. Jos tuomioistuin on omasta aloitteestaan nimennyt asiakirjan tai katselmusesineen todisteeksi, yksityiset asianosaiset vastaavat korvauksesta yhteisvastuullisesti. Muissa tapauksissa korvaus suoritetaan valtion varoista.

Valtion varoista suoritettujen korvauksien maksamisessa takaisin valtiolle sovelletaan 21 luvun 13 §:ää ja oikeudenkäynnistä rikosasioissa annetun lain 9 luvun 1 §:ää.

Muutoksenhaku (12.6.2015/732)

68 § (12.6.2015/732)

Todistelua koskevaan päätökseen haetaan muutosta pääasian yhteydessä. Päätökseen haetaan kuitenkin muutosta erikseen, jos päätös koskee:

- 1) uhkasakkoon tuomitsemista;
- 2) noutokustannuksiin tuomitsemista;
- 3) todistajan tai asiantuntijan palkkiota ja korvausta;
- 4) asiakirjan tai esineen tuomioistuimeen tuoneen korvausta.

Päätöstä on noudatettava muutoksenhausta huolimatta, jollei päätöksen tehnyt tuomioistuin tai muutoksenhakutuomioistuin toisin määrää.

Sen estämättä, mitä 1 momentissa säädetään, tuomioistuin voi määrätä, että päätökseen haetaan muutosta erikseen, jos päätöksen sisältö huomioon ottaen muutoksenhaku pääasian yhteydessä olisi hyödytöntä ja asianomaisen henkilön oikeusturva edellyttää erillistä muutoksenhakuoikeutta tai jos siihen on muuten erittäin painavat syyt. Muutoksenhakemus on käsiteltävä kiireellisenä.

69 § (12.6.2015/732)

Mielentilan tutkimista taikka painostusvankeutta tai noutomääräystä koskevaan päätökseen ei saa hakea erikseen muutosta. Mielentilatutkimukseen määrätty taikka painostusvankeuteen määrätty tai noudettavaksi määrätty todistaja saa kannella päätöksestä. Kantelulle ei ole määräaika. Kantelu on käsiteltävä kiireellisenä.

18 luku (22.7.1991/1052)

Samassa oikeudenkäynnissä käsiteltävistä kanteista ja väliintulosta riita-asiassa

1 § (22.7.1991/1052)

Kantajan samaa vastaajaa vastaan samanaikaisesti nostamat useat kanteet on käsiteltävä samassa oikeudenkäynnissä, jos ne johtuvat olennaisesti samasta perusteesta.

2 § (22.7.1991/1052)

Kantajan useita vastaajia vastaan tai usean kantajan yhtä tai useampaa vastaajaa vastaan samanaikaisesti nostamat kanteet on käsiteltävä samassa oikeudenkäynnissä, jos ne johtuvat olennaisesti samasta perusteesta.

3 § (22.7.1991/1052)

Jos vastaaja nostaa kantajaa vastaan kanteen, joka koskee samaa tai samaan yhteyteen kuuluvaa asiaa kuin alkuperäinen kanne taikka sellaista saatavaa, jota voidaan käyttää kuittaukseen (*vastakanne*), kanteet on käsiteltävä samassa oikeudenkäynnissä.

4 § (22.7.1991/1052)

Jos joku, joka ei ole asianosaisena oikeudenkäynnissä, nostaa kanteen toista tai kumpaakin asianosaista vastaan siitä, mitä riita koskee, kanne on hänen vaatimuksestaan käsiteltävä samassa oikeudenkäynnissä alkuperäisen kanteen kanssa.

5 § (22.7.1991/1052)

Jos asianosainen sen varalta, että hän häviää asian, haluaa esittää kolmatta vastaan takautumisvaatimuksen tai vahingonkorvausvaatimuksen tai siihen rinnastettavan muun vaatimuksen, hän saa nostaa tällaista vaatimusta koskevan kanteen käsiteltäväksi samassa oikeudenkäynnissä tuon asian kanssa.

Jos joku sen johdosta, minkä lopputuloksen asia voi saada asianosaisten välillä, haluaa nostaa 1 momentissa tarkoitettua vaatimusta koskevan kanteen toista tai molempia asianosaisia vastaan, hän saa nostaa kanteen käsiteltäväksi samassa oikeudenkäynnissä tuon asian kanssa.

6 § (22.7.1991/1052)

Samojen tai eri asianosaisten väliset asiat voidaan myös muissa kuin edellä mainituissa tapauksissa käsitellä samassa oikeudenkäynnissä, jos se edistää asioiden selvittämistä.

Tuomioistuimien voi, milloin syytä on, erottaa 1 momentissa tarkoitettujen asioiden käsiteltäviksi erillisinä asioina.

7 § (22.7.1991/1052)

Kanteiden käsitteleminen samassa oikeudenkäynnissä 1–6 §:ssä säädetyin tavoin edellyttää, että kanteet on nostettu samassa tuomioistuimessa, että tuomioistuin on toimivaltainen käsittelemään yhdistettävät kanteet ja että kanteet voidaan käsitellä samanlaisessa oikeudenkäyntimenettelyssä.

Jos 3–5 §:ssä tarkoitettu kante nostetaan sen jälkeen, kun valmistelun on 5 luvun 28 §:n 1 momentin mukaisesti todettu päättyneen, tuomioistuin voi käsitellä kanteet erikseen, jos niiden samassa oikeudenkäynnissä käsitteleminen ei käy haitatta päinsä. Samalla tavoin voidaan menetellä myös silloin, kun asianosainen nostaa 3 §:ssä tai 5 §:n 1 momentissa tarkoitettun kanteen sen jälkeen, kun hänelle 5 luvun 22 §:n mukaan asetettu määräaika on kulunut umpeen.

8 § (22.7.1991/1052)

Jos joku, joka ei ole asianosaisena oikeudenkäynnissä, väittää, että asia koskee hänen oikeuttaan, ja esittää todennäköisiä syitä väitteensä tueksi, hän saa osallistua väliintulijana jommankumman asianosaisen puolella oikeudenkäyntiin.

9 § (22.7.1991/1052)

Jos joku haluaa osallistua väliintulijana oikeudenkäyntiin, hänen on tehtävä sitä koskeva hakemus tuomioistuimelle. Asianosaisille on varattava tilaisuus tulla kuulluksi hakemuksen johdosta.

Asian käsittelyn aikana tehtyyn päätökseen, jolla väliintulovaatimus on hylätty, saa hakea erikseen muutosta.

10 § (22.7.1991/1052)

Väliintulijalla on oikeus toimia oikeudenkäynnissä asianosaisen tavoin. Hän ei kuitenkaan saa muuttaa kannetta eikä ryhtyä muuhun toimeen, joka on ristiriidassa asianosaisen suorittaman toimen kanssa, eikä muutoin kuin asianosaisen ohella hakea muutosta tuomioon tai päätökseen.

Jos tuomio on voimassa väliintulijan hyväksi tai häntä vastaan samalla tavoin kuin jos se olisi annettu oikeudenkäynnissä, jossa hän itse olisi ollut asianosaisena, hänellä on kuitenkin asianosaisen asema oikeudenkäynnissä.

19 luku (29.5.2009/363)

Asian kiireelliseksi määrääminen

1 § (29.5.2009/363)

Käräjäoikeus voi asianosaisen vaatimuksesta päättää, että asia määrätään kiireelliseksi, jos asian käsittelemiselle ennen muita asioita on erityisen painava syy ottaen huomioon oikeudenkäynnin kesto, asian laatu ja merkitys asianosaiselle sekä muut perusteet kiireelliseksi määräämiselle.

2 § (29.5.2009/363)

Asianosaisen, joka vaatii asiansa käsittelyä kiireellisenä, on tehtävä siitä kirjallinen hakemus pääasiaa käsittelevälle käräjäoikeudelle. Hakemuksen tulee sisältää vaatimus kiireelliseksi määräämisestä ja seikat, joihin vaatimus perustuu.

Ennen kiireelliseksi määräämistä koskevan vaatimuksen ratkaisemista käräjäoikeuden on tarvittaessa varattava muille asianosaisille tilaisuus tulla soveltuvalla tavalla kuulluiksi.

3 § (29.5.2009/363)

Kiireelliseksi määräämistä koskeva hakemus ratkaistaan kärjäoikeudessa yhden tuomarin kokoonpanossa. Pääasiaa käsittelevä tuomari saa itse tehdä ratkaisun vain, jos toista tuomaria ei ole ilman viivytystä saatavissa ratkaisemaan asiaa tai jos vaatimus on selvästi perusteeton.

Kiireelliseksi määräämistä koskeva ratkaisu voidaan tehdä kirjallisessa menettelyssä. Ratkaisu on tehtävä viipymättä.

4 § (29.5.2009/363)

Kiireelliseksi määrätty asia on käsiteltävä kärjäoikeudessa ilman aiheetonta viivytystä ennen muita asioita.

Kiireelliseksi määrääminen on voimassa kunnes pääasia on ratkaistu kärjäoikeudessa.

5 § (29.5.2009/363)

Asian kiireelliseksi määräämistä koskevaan ratkaisuun ei saa hakea erikseen muutosta.

20 luku

Sovinnosta (26.8.2005/664)

1 § (26.8.2005/664)

Vireillä olevassa oikeudenkäynnissä voidaan vahvistaa ratkaisuksi sovinto sen mukaan kuin tässä luvussa säädetään.

2 § (26.8.2005/664)

Sovinto voi koskea asiaa tai sen osaa, jossa sovinto on sallittu.

3 § (26.8.2005/664)

Sovinto vahvistetaan asianosaisten pyynnöstä. Sovintoa ei saa vahvistaa, jos se on lain vastainen tai selvästi kohtuuton taikka jos se loukkaa sivullisen oikeutta.

Tuomioistuin vahvistaa sovinnon kirjallisesti. Ratkaisusta on käytävä ilmi sovinnon kohteena oleva asia ja sovinnon sisältö.

4 § (26.8.2005/664)

Jos sovinto koskee kaikkia asiassa esitettyjä vaatimuksia, asian käsittely päättyy sovinnon vahvistamiseen.

Jos sovinto koskee asian osaa, oikeudenkäyntiä jatketaan asian muilta osilta.

5 § (26.8.2005/664)

Tuomioistuimen ratkaisuun sovinnon vahvistamista koskevassa asiassa saa hakea muutosta noudattaen, mitä muutoksen hakemisesta asianomaisen tuomioistuimen tuomioon säädetään.

21 luku (26.11.1993/1013)

Oikeudenkäyntikuluista

1 § (19.3.1999/368)

Asianosainen, joka häviää asian, on velvollinen korvaamaan kaikki vastapuolensa tarpeellisista toimenpiteistä johtuvat kohtuulliset oikeudenkäyntikulut, jollei muualla laissa toisin säädetä.

2 § (19.3.1999/368)

Asiassa, jossa sovinto ei ole sallittu, asianosaiset vastaavat itse oikeudenkäyntikuluistaan, jollei ole erityistä syytä velvoittaa asianosaista korvaamaan osaksi tai kokonaan vastapuolensa oikeudenkäyntikulut.

3 § (26.11.1993/1013)

Jos samassa asiassa on esitetty useita vaatimuksia, joista osa ratkaistaan toisen ja osa toisen hyväksi, he saavat pitää oikeudenkäyntikulunsa vahinkonaan, jollei ole syytä velvoittaa asianosaista korvaamaan niitä osaksi vastapuolelle. Jos sillä, minkä asianosainen on hävinnyt, on vain vähäinen merkitys asiassa, hänen tulee saada täysi korvaus kuluistaan.

Mitä 1 momentissa säädetään, on vastaavasti sovellettava, milloin asianosaisen vaatimus hyväksytään ainoastaan osaksi. Tällöin voidaan asianosaiselle kuitenkin tuomita täysi korvaus kuluistaan myös siinä tapauksessa, että hänen vaatimuksensa hyväksymättä jäänyt osa koskee ainoastaan harkinnanvaraista seikkaa, jolla ei ole sanottavaa vaikutusta asianosaisten oikeudenkäyntikulujen määrään.

4 § (26.11.1993/1013)

Jos voittanut asianosainen on aloittanut oikeudenkäynnin ilman, että vastapuoli on antanut siihen aiheutta, taikka muutoin tahallisesti tai huolimattomuudesta aiheuttanut tarpeettoman oikeudenkäynnin, hän on velvollinen korvaamaan vastapuolensa oikeudenkäyntikulut, jollei asiassa ilmenneisiin seikkoihin nähden ole aiheutta määrätä, että kumpikin asianosainen saa pitää oikeudenkäyntikulunsa vahinkonaan.

Jos seikka, josta asian lopputulos aiheutui, ei ennen oikeudenkäyntiä ollut hävinneen asianosaisen tiedossa eikä hänen olisi pitänytään olla siitä tietoinen, tuomioistuimien voi määrätä, että asianosaisten on pidettävä oikeudenkäyntikulunsa vahinkonaan.

5 § (26.11.1993/1013)

Jos asianosainen on jäämällä pois tuomioistuimesta, jättämällä noudattamatta tuomioistuimen antamia määräyksiä tai esittämällä väitteen, jonka hän on tiennyt tai hänen olisi pitänyt tietää aiheettomaksi, taikka muutoin oikeudenkäyntiä pitkittämällä velvollisuuden vastaisella menettelyllään tahallisesti tai huolimattomuudesta aiheuttanut toiselle asianosaiselle kustannuksia, hän on velvollinen korvaamaan sellaiset kustannukset riippumatta siitä, kuinka oikeudenkäyntikulut muutoin on korvattava.

6 § (26.11.1993/1013)

Asianosaisen edustaja, asiamies tai avustaja, joka 4 tai 5 §:ssä tarkoitetulla tavalla tahallisesti tai huolimattomuudesta on aiheuttanut toiselle asianosaiselle tässä luvussa tarkoitettuja oikeudenkäyntikuluja, voidaan velvoittaa, sen jälkeen kun hänelle on varattu tilaisuus tulla kuulluksi, yhteisvastuullisesti asianosaisen kanssa korvaamaan kyseiset kulut.

7 § (26.11.1993/1013)

Asianosaisen, jonka kanne jätetään tutkimatta, katsotaan hävinneen asian.

Jos asian käsittely jätetään sillensä sen vuoksi, että asianosainen on peruuttanut kanteensa tai jäänyt saapumatta tuomioistuimeen, hänen on korvattava vastapuolensa kulut, jollei ole erityistä syytä määrätä korvausvelvollisuudesta toisin.

8 § (26.11.1993/1013)

Korvattavia oikeudenkäyntikuluja ovat oikeudenkäynnin valmistelusta ja asian tuomioistuimessa ajamisesta sekä asiamiehen tai avustajan palkkiosta aiheutuneet kustannukset. Korvausta suoritetaan myös oikeudenkäynnin asianosaiselle aiheuttamasta työstä ja oikeudenkäyntiin välittömästi liittyvästä menetyksestä. (19.3.1999/368)

Oikeudenkäyntikulujen korvaukselle on vaadittaessa määrättävä vuotuista viivästyskorkoa korkolain 4 §:n 3 momentissa tarkoitetun korkokannan mukaan siitä lähtien, kun kuukausi on kulunut korvauksen tuomitsemispäivästä. (3.3.1995/285)

8 a § (19.3.1999/368)

Jos asia on ollut oikeudellisesti niin epäselvä, että hävinneellä asianosaisella on ollut perusteltu syy oikeudenkäyntiin, tuomioistuin voi määrätä, että asianosaiset osaksi tai kokonaan vastaavat itse oikeudenkäyntikuluista.

8 b § (19.3.1999/368)

Jos asianosaisen velvoittaminen korvaamaan vastapuolen oikeudenkäyntikulut huomioon ottaen oikeudenkäyntiin johtaneet seikat, asianosaisten asema ja asian merkitys olisi kokonaisuutena arvioiden ilmeisen kohtuutonta, tuomioistuin voi viran puolesta alentaa asianosaisen maksettavaksi tuomittavien oikeudenkäyntikulujen määrää.

8 c § (19.3.1999/368)

Velkomusta tai häätöä koskevassa asiassa, joka ratkaistaan 5 luvun 13 tai 14 §:n nojalla valmistelua jatkamatta yksipuolisella tuomiolla, tuomioistuimen tulee viran puolesta arvioida vastapuolen maksettavaksi tuomittavien oikeudenkäyntikulujen määrä ottaen huomioon haastehakemuksen edellyttämä tarpeellisen työn määrä, saatavan suuruus ja välttämättömät kulut.

Oikeusministeriö antaa tarkempia määräyksiä tämän pykälän mukaan tuomittavien oikeudenkäyntikulujen määrien perusteista.

8 d § (12.7.2002/601)

Asuinhuoneistoa koskevassa huoneenvuokra-asiassa oikeudenkäyntikulut tuomitaan tämän luvun 8 c §:n mukaisesti. Jos siihen on painavia syitä eikä asiaa ratkaista 5 luvun 13 tai 14 §:n nojalla valmistelua jatkamatta yksipuolisella tuomiolla, asianosainen voidaan velvoittaa suorittamaan vastapuolen oikeudenkäyntikuluja 8 c §:ssä säädettyä enemmän.

9 § (26.11.1993/1013)

Milloin useampi kuin yksi asianosainen on vastuussa samoista oikeudenkäyntikuluista, he vastaavat niiden korvaamisesta yhteisvastuullisesti.

Kustannukset, jotka liittyvät ainoastaan jotakin asianosaista koskevaan asian osaan, taikka jotka asianosainen on aiheuttanut 5 §:ssä tarkoitetulla tavalla, hänen on korvattava yksin.

10 § (26.11.1993/1013)

Joka 12 luvun 5 a §:n mukaan on jatkanut kanteen ajamista, vastaa alkuperäisen kantajan kanssa yhteisvastuullisesti niistä oikeudenkäyntikuluista, jotka ovat syntyneet ennen kuin hän otti kanteen ajaakseen. Sen jälkeen syntyneistä kuluista uusi kantaja vastaa yksin.

Vastaajan tilalle tullut vastaa yksin oikeudenkäyntikuluista.

11 § (26.11.1993/1013)

Tuomioistuimen on, jos joku yhteisvastuullisista korvausvelvollisista sitä vaatii, määrättävä, kuinka kulut heidän välillään on jaettava vai onko jonkun heistä korvattava kaikki kulut.

12 § (26.11.1993/1013)

Edellä 18 luvun 8 §:ssä tarkoitetun väliintulijan velvollisuudesta korvata oikeudenkäyntikulut ja hänen oikeudestaan korvaukseen sellaisista kuluista on vastaavasti voimassa, mitä tässä luvussa säädetään asianosaisesta. Hänen on kuitenkin vastattava ainoastaan puhevallan käyttämisestä aiheutuneista erityisistä kuluista. Asianosaista, jonka puolella väliintulija on esiintynyt, ei saa velvoittaa korvaamaan tässä pykälässä tarkoitettuja kuluja.

Väliintulijan edustajan, asiamiehen tai avustajan velvollisuudesta korvata oikeudenkäyntikulut on vastaavasti voimassa, mitä tässä luvussa säädetään asianosaisen edustajasta, asiamiehestä tai avustajasta.

13 § (26.11.1993/1013)

Jos todistelusta tai muusta toimenpiteestä aiheutuneet kustannukset on suoritettava valtion varoista tai asianosaisten on yhteisvastuullisesti korvattava ne, velvollisuudesta korvata sellaiset kustannukset on voimassa, mitä tässä luvussa säädetään oikeudenkäyntikuluista. Jos asianosaisten tulee pitää oikeudenkäyntikulunsa vahinkonaan, voidaan määrätä, että kustannukset on jaettava tasan.

Tuomioistuin voi määrätä, että 1 momentissa tarkoitettu valtion varoista maksettu kustannus jää kokonaan tai osaksi valtion vahingoksi.

14 § (26.11.1993/1013)

Oikeudenkäyntikulujen korvaamista koskeva vaatimus on tehtävä ennen käsittelyn päättymistä. Vaatimuksessa on eriteltävä oikeudenkäyntikulujen määrä ja niiden perusteet. (19.3.1999/368)

Ratkaisu oikeudenkäyntikuluista on annettava samalla kun tuomioistuimien ratkaisee asian. Ratkaisussa on ilmoitettava erikseen korvattavat kulut ja palkkiot. Jos pääasia ratkaistaan valmistelussa, voidaan samalla antaa ratkaisu oikeudenkäyntikuluista silloinkin, kun ne ovat jääneet riitaisiksi, jollei kulujen määrän selvittämisen katsota vaativan pääkäsittelyä suullisen todistelun vastaanottamiseksi. (19.3.1999/368)

Kun tuomioistuin siirtää asian toiseen tuomioistuimeen, kysymys siirtävässä tuomioistuimessa syntyneiden oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta on ratkaistava siinä tuomioistuimessa, johon asia on siirretty.

15 § (19.3.1999/368)

15 § on kumottu L:lla 19.3.1999/368.

16 § (26.11.1993/1013)

Jos alemman tuomioistuimen päätökseen haetaan muutosta, velvollisuus korvata oikeudenkäyntikulut ylemmässä tuomioistuimessa on määrättävä sen mukaisesti, mitä muutoksenhakumenettelyssä on tapahtunut ja onko asianosainen voittanut vai hävinnyt muutoksenhaun.

Jos asia palautetaan, kysymys kuluista ylemmässä tuomioistuimessa on tutkittava alemmassa oikeudessa palautetun asian yhteydessä.

Ylimääräistä muutoksenhakua koskevassa asiassa velvollisuus korvata oikeudenkäyntikulut on määrättävä 1 ja 2 momentin mukaisesti, jollei erityisestä syystä muuta johdu. (26.8.2005/666)

17–18 §

17–18 § on kumottu L:lla 11.7.1997/690.

Täydentävät säännökset

19 § (13.5.2011/440)

Syyttäjällä on oikeus valtion puolesta hakea muutosta 13 §:n nojalla tehtyyn ratkaisuun silloinkin, kun hän ei ole toiminut syyttäjänä.

20 § (11.7.1997/690)

20 § on kumottu L:lla 11.7.1997/690.

22 luku (22.7.1991/1064)

Käräjäoikeuden pöytäkirja ja todistelun taltiointi (23.5.2003/381)

Pöytäkirjanpito

1 § (22.7.1991/1064)

Käräjäoikeudessa pidetään riita- ja rikosasian käsittelystä pöytäkirjaa. Pöytäkirjan allekirjoittaa sen laatija.

Riita-asian pöytäkirja

2 § (22.7.1991/1064)

Jokaisesta riita-asiasta laaditaan pöytäkirja erikseen.

Pöytäkirjaa ei kuitenkaan tarvitse laatia silloin, kun asiaa ei käsitellä istunnossa.

Pöytäkirjan laatii puheenjohtajan ohjeiden mukaisesti tuomioistuimen virkamies taikka erityisestä syystä puheenjohtaja tai hänen määräämänsä tuomioistuimen lainoppinut jäsen. (1.6.2001/441)

3 § (22.7.1991/1064)

Pöytäkirjaan on merkittävä:

- 1) tuomioistuimen nimi ja käsittelypäivä;
- 2) asian käsittelyyn osallistuneiden tuomioistuimen jäsenten sekä pöytäkirjan laatijan nimet;
- 3) asianosaiset ja kuultavaksi kutsutut sekä heidän saapuvillaolonsa;
- 4) asianosaisten asiamiehet tai avustajat sekä tulkit;
- 5) asia; sekä
- 6) suljetun käsittelyn syy.

2 momentti on kumottu L:lla 11.7.1997/690.

4 § (22.7.1991/1064)

Suullisen valmistelun pöytäkirjaan on 3 §:ssä säädetyn lisäksi merkittävä:

- 1) esitetyt vaatimukset, väitteet, myöntämiset ja vastustamiset;
- 2) seikat, joihin asianosaiset perustavat vaatimuksensa ja vastustamisensa, sekä vastapuolen lausunto niistä;
- 3) ilmoitetut todisteet ja mitä kullakin todisteella halutaan näyttää toteen; sekä

4) muut pääkäsittelyn toimittamisen kannalta tarpeelliset seikat.

(30.8.2002/768)

Jos se, mitä 1 momentin nojalla on merkittävä pöytäkirjaan, käy ilmi haastehakemuksesta, vastauksesta, muusta tuomioistuimelle toimitetusta asiakirjasta tai aikaisemmin laaditusta pöytäkirjasta, riittää, kun pöytäkirjassa siltä osin viitataan sanottuun asiakirjaan tai pöytäkirjaan.

Mitä 1 momentissa on säädetty, on soveltuvin osin noudatettava myös laadittaessa pöytäkirja muusta pääkäsittelyn ulkopuolella tapahtuvasta käsittelystä.

5 § (22.7.1991/1064)

Pääkäsittelyn pöytäkirjaan on 3 §:ssä säädetyn lisäksi merkittävä asian käsittelyn kannalta tarpeelliset tiedot ja siinä on mainittava:

- 1) esitetyt vaatimukset, väitteet, myöntämiset ja vastustamiset,
- 2) seikat, joihin asianosainen perustaa vaatimuksensa ja vastustamisensa sekä vastapuolen lausunto niistä,
- 3) todistajat, asiantuntijat ja muut asiassa kuullut henkilöt sekä esitetyt muut todisteet.

(30.8.2002/768)

Jos se, mitä 1 momentin nojalla on merkittävä pöytäkirjaan, käy ilmi haastehakemuksesta, vastauksesta, muusta tuomioistuimelle toimitetusta asiakirjasta tai aikaisemmin laaditusta pöytäkirjasta, riittää, kun pöytäkirjassa siltä osin viitataan sanottuun asiakirjaan tai pöytäkirjaan.

6 § (22.7.1991/1064)

Todistajan, asiantuntijan sekä todistelutarkoituksessa kuullun asianosaisen tai muun henkilön kuulustelu on äänitettävä. Jos äänittäminen ei ole mahdollista, lausuma on sanatarkasti merkittävä pöytäkirjaan.

Jos äänittäminen lausuman lyhyiden vuoksi on ilmeisen tarpeetonta, pöytäkirjaan on äänittämisen sijasta tarkoin merkittävä, mitä asiassa on kerrottu. Pöytäkirjattu suullinen lausuma on heti luettava ja pöytäkirjaan on merkittävä lausuman antajan ilmoitus siitä, onko lausuma ymmärretty oikein.

7 § (22.7.1991/1064)

Pöytäkirjaan on merkittävä tuomioistuimen katselmusta toimittaessaan tekemät havainnot.

8 § (22.7.1991/1064)

Pöytäkirjaan ei saa ilman syytä merkitä muita kuin 3–7 §:ssä mainittuja tietoja.

9 § (23.5.2003/381)

Asiaa käsittelevässä tuomioistuimessa todistelutalenne on tarpeellisilta osin saatettava kirjalliseen muotoon (*kirjallinen toisinto*), jos tuomioistuin katsoo sen edistävän asian käsittelyä.

Tallenteesta voidaan valmistaa jäljennös taikka se voidaan saattaa kirjalliseen muotoon myös, jos asianosainen tai joku muu sitä pyytää.

10 § (22.7.1991/1064)

Äänite on säilytettävä vähintään kuuden kuukauden ajan asian ratkaisemisesta. Jos asiassa on haettu muutosta, äänite on kuitenkin säilytettävä, kunnes asia on lainvoimaisesti ratkaistu.

11 § (30.8.2002/768)

Pöytäkirjasta, tuomiosta, erikseen laaditusta päätöksestä ja kertyneistä asiakirjoista muodostetaan asiakirjavihko.

12 § (22.7.1991/1064)

Käräjäoikeudessa on riita-asioista pidettävä päiväkirjaa, johon merkitään asian saapumispäivä, toimenpiteet, asian ratkaisupäivä, sekä tarpeelliset tiedot muutoksenhausta.

13 § (30.8.2002/768)

Tarkemmat määräykset päiväkirjojen ja luetteloiden pitämisestä sekä asiankäsittelyjärjestelmistä ja niistä annettavien tallenteiden tietosisällöstä samoin kuin annettavien todistusten, hakemusten, haastehakemusten ja muiden asiakirjojen kaavoista antaa tarvittaessa oikeusministeriö.

23 luku (11.7.1997/690)

Äänestämisestä

Äänestämisestä yleensä

1 § (11.7.1997/690)

Jos tuomioistuimen jäsenet eivät pääse neuvottelussa ratkaisusta yksimielisyyteen, tuomioistuimessa on suoritettava äänestys.

Äänestys suoritetaan virkaikäjärjestyksessä siten, että nuorin jäsen lausuu ensin ja puheenjohtaja viimeiseksi mielipiteensä. Jos tuomioistuimen jäsen esittelee asian, hänen on kuitenkin ensin sanottava mielipiteensä.

2 § (11.7.1997/690)

Jos käräjäoikeudessa on lautamiehiä, puheenjohtajan on selostettava lautamiehille asiassa esiin tulleet kysymykset ja niihin soveltuvat säännökset.

Äänestettäessä lautamiehet lausuvat mielipiteensä viimeiseksi.

3 § (11.7.1997/690)

Mielipide on perusteltava.

Jäsenen, joka yhtyy aikaisemmin esitettyyn mielipiteeseen, on perusteltava mielipiteensä vain, jos perustelut poikkeavat aikaisemmin esitetystä.

4 § (11.7.1997/690)

Jos syntyy erimielisyys siitä, miten äänestys tulee toimittaa, tai siitä, mikä on äänestyksen lopputulos, siitä on äänestettävä erikseen. Tällöin noudatetaan, mitä äänestämisestä riita-asioissa säädetään.

Äänestys riita-asiassa

5 § (11.7.1997/690)

Jos riita-asiassa on esitetty useita vaatimuksia tai kuittausvaatimus, niistä jokaisesta on äänestettävä erikseen. Samoin on meneteltävä, jos samaa vaatimusta koskevassa asiassa on useita kysymyksiä, jotka vaikuttavat ratkaisun lopputulokseen.

Tuomioistuimen jäsenen on lausuttava jokaisesta ratkaistavasta kysymyksestä.

6 § (11.7.1997/690)

Äänestyksessä voittaa mielipide, jota jäsenten enemmistö on kannattanut. Äänen mennessä tasan voittaa mielipide, jota puheenjohtaja on kannattanut.

7 § (11.7.1997/690)

Oikeudenkäyntiä koskevasta kysymyksestä on äänestettävä erikseen.

8 § (11.7.1997/690)

Jos erimielisyys koskee rahaa tai muuta määräsuuruista vaatimusta ja äänestyksessä on kannatettu useampaa kuin kahta mielipidettä eikä minkään kannalla ole 6 §:ssä tarkoitettua määrää jäseniä, tulee määrältään suurimman vaatimuksen puolesta annetut äänet yhdistää sitä lähinnä olevan vaatimuksen puolesta annettuihin ääniin ja tarvittaessa jatkaa vastaavalla tavalla, kunnes löytyy mielipide, jonka mukaisesti asia on sanotun 6 §:n mukaan ratkaistava.

9 § (11.7.1997/690)

Jos riita-asiassa äänestetään asetettuun uhkasakkoon tai vankeuteen tuomitsemisesta, sovelletaan rikosasioiden äänestysäännöksiä.

24 luku (6.3.1998/165)

Tuomioistuimen ratkaisu

Käräjäoikeuden ratkaisu riita-asiassa

1 § (6.3.1998/165)

Pääasian ratkaisu riita-asiassa on tuomio. Tuomioistuimen muu ratkaisu on päätös.

2 § (6.3.1998/165)

Tuomiossa saadaan ottaa huomioon vain se oikeudenkäyntiaineisto, joka on esitetty pääkäsitelyssä. Tuomiossa saadaan kuitenkin ottaa huomioon myös pääkäsitelyn ulkopuolella esitetty todiste, jota ei 17 luvun 59 §:n 1 momentin nojalla oteta vastaan uudelleen

pääkäsittelyssä. Jos asiassa on toimitettu uusi pääkäsittely, saadaan tuomioissa ottaa huomioon vain se, mitä on esitetty tässä käsittelyssä. Tuomioissa saadaan ottaa huomioon myös se oikeudenkäyntiaineisto, joka on esitetty pääkäsittelyä 6 luvun 14 §:n nojalla täydennettäessä. (12.6.2015/732)

Kun asia ratkaistaan valmistelussa, tuomioissa saadaan ottaa huomioon kaikki, mitä haastehakemuksessa, kirjallisessa vastauksessa ja lausumassa sekä muutoin on esitetty.

3 § (6.3.1998/165)

Tuomioistuin ei saa tuomita muuta tai enempää kuin asianosainen on vaatinut.

Asiassa, jossa sovinto on sallittu, tuomiota ei saa perustaa seikkaan, johon asianosainen ei ole vaatimuksensa tai vastustamisensa tueksi vedonnut. (30.8.2002/768)

4 § (6.3.1998/165)

Tuomio on perusteltava. Perusteluissa on ilmoitettava, mihin seikkoihin ja oikeudelliseen päättelyyn ratkaisu perustuu. Perusteluissa on myös selostettava, millä perusteella riittävä seikka on tullut näytetyksi tai jäänyt näyttämättä.

5 § (6.3.1998/165)

Tuomioistuin voi ratkaista erikseen tuomiolla itsenäisen vaatimuksen asiassa, jossa on esitetty useita vaatimuksia (*osatuomio*). Tuomioistuin voi ratkaista erikseen myös vaatimuksen sen osan, joka on myönnetty.

Saamisvaatimus ja sitä vastaan esitetty kuittausvaatimus on kuitenkin ratkaistava yhdessä, jollei pääsaatavaa koskevaa vaatimusta 5 luvun 14 §:n 2 momentin nojalla ole ratkaistava yksipuolisella tuomiolla.

6 § (6.3.1998/165)

Jos kanteen ratkaiseminen riippuu samassa oikeudenkäynnissä käsiteltävän muun kanteen ratkaisemisesta, tuomioistuin voi ratkaista erikseen tuomiolla viimeksi mainitun kanteen (*välituomio*). Tuomioistuin voi tällöin määrätä, että asian käsittelyä muilta osin jatketaan vasta sen jälkeen, kun välituomio on saanut lainvoiman.

Tuomioistuin voi asianosaisen pyynnöstä ratkaista erikseen välituomiolla myös sellaisen samaa vaatimusta koskevan kysymyksen, jonka selvittämisestä vaatimuksen ratkaiseminen muilta osin riippuu. Välituomion saa tällöin vain erityisestä syystä antaa vastoin toisen asianosaisen tahtoa. Tässä momentissa tarkoitettuun välituomioon saa hakea muutosta erikseen ainoastaan, jos asian käsittely muilta osin välituomion antamisen johdosta on tarpeetonta. Muussa tapauksessa momentissa tarkoitettuun välituomioon saa hakea muutosta ainoastaan haettaessa muutosta asian lopulliseen ratkaisuun.

7 § (6.3.1998/165)

Käräjäoikeuden tuomio laaditaan erilliseksi asiakirjaksi. Siinä on oltava:

1) tuomioistuimen nimi sekä tuomion antamispäivä;

- 2) asianosaisten nimet;
- 3) selostus asianosaisten vaatimuksista ja vastauksista perusteineen;
- 4) luettelo todistelutarkoituksessa kuulluista henkilöistä ja muista esitetyistä todisteista;
- 5) perustelut;
- 6) sovelletut lainkohdat ja oikeusohjeet;
- 7) tuomiolauselma; sekä
- 8) asian ratkaisseiden jäsenten nimet ja virka-asema sekä ilmoitus siitä, onko tuomiosta äänestetty. Jos tuomiosta on äänestetty, tuomioon on liitettävä eri mieltä olleiden jäsenten mielipiteet.

Tuomioon sisältyvä selostus saadaan kokonaan tai osittain korvata liittämällä tuomioon jäljennös haastehakemuksesta tai vastauksesta taikka muusta asiakirjasta, jos tuomion selvyys ei siitä vaarannu.

8 § (6.3.1998/165)

Päätösneuvottelu on pidettävä heti pääkäsittelyn päätyttyä tai viimeistään seuraavana arkipäivänä. Päätösneuvottelun päätyttyä asiassa on julistettava tuomio. Jollei tuomion julistaminen kokonaisuudessaan ole tarpeen, tuomiosta on sitä julistettaessa ilmoitettava sen perustelut ja tuomiolauselma. Asianosaisten siihen suostuessa perustelut voidaan tällöin ilmoittaa ainoastaan pääpiirteittäin. Jos tuomiosta on äänestetty, siitä on ilmoitettava julistamisen yhteydessä. (30.8.2002/768)

Jos laajassa tai vaikeassa asiassa tuomioistuimen jäsenten neuvottelu tai tuomion laatiminen sitä vaatii, tuomio saadaan antaa tuomioistuimen kansliassa 14 päivän kuluessa pääkäsittelyn päättymispäivästä. Jos tuomiota ei voida erityisestä syystä antaa sanotussa määräajassa, se on annettava niin pian kuin mahdollista. Käsittelyn päättyessä saapuvilla oleville asianosaisille on ilmoitettava tuomion antamispäivä.

Kun asia ratkaistaan toimittamatta pääkäsittelyä tai valmistelun istuntoa, tuomio annetaan viivytyksettä tuomioistuimen kansliassa. Tuomioistuimen on tällöin ilmoitettava asianosaisille kirjallisesti tuomion antamispäivä hyvissä ajoin ennen tuomion antamista. Yksipuolisen tuomion antamisesta ei kuitenkaan tarvitse ilmoittaa. Myöskään tuomiosta ei tarvitse ilmoittaa sille, jonka hyväksi se on annettu hänen sitä vaatimatta.

9 § (6.3.1998/165)

Käräjäoikeuden tuomion allekirjoittaa puheenjohtaja.

Käräjäoikeuden tuomiot ja erillisiksi asiakirjoiksi laaditut päätökset arkistoidaan liittämällä ne asiakirjavihkoon. (30.8.2002/768)

10 § (6.3.1998/165)

Tuomioistuimen on korjattava tuomiossa oleva kirjoitus- tai laskuvirhe taikka muu niihin rinnastettava selvä virhe. Virheen voi korjata myös tuomioistuimen puheenjohtaja tai hänen

estyneenä ollessaan sen lainoppinut jäsen. Ennen virheen korjaamista on asianosaisille tarvittaessa varattava tilaisuus tulla kuulluksi tehtävästä korjauksesta.

Korjaus on merkittävä tuomioon sekä asianosaiselle annettuun tuomion jäljennökseen tai kappaleeseen. Jos asianosaiselle annettua jäljennöstä tai kappaletta ei saada korjatuksi, asianosaiselle on lähetettävä korjatun tuomion jäljennös. Jos asiassa on haettu muutosta, tehdystä korjauksesta on ilmoitettava muutoksenhakutuomioistuimelle.

Asianosaisella on oikeus kannella virheen korjaamisesta 30 päivän kuluessa siitä, kun hän on saanut korjaamisesta tiedon.

11 § (6.3.1998/165)

Tuomioistuin voi asianosaisen pyynnöstä täydentää tuomiota, jos siinä ei ole annettu ratkaisua asianosaisen vaatimuksesta. Jos tuomiossa on jäänyt lausumatta sellaisesta asianosaisen vaatimuksesta, jossa sovinto ei ole sallittu, tuomio voidaan täydentää myös viran puolesta.

Asianosaisen on pyydettävä tuomion täydentämistä kirjallisella hakemuksella 14 päivän kuluessa tuomion julistamisesta tai antamisesta. Viran puolesta tuomio voidaan täydentää, jos asianosainen on 14 päivän kuluessa tuomion julistamisesta tai antamisesta kutsuttu tuomion täydentämistä koskevaan käsittelyyn tai häneltä on pyydetty kirjallinen lausuma täydentämisestä.

Tuomion täydentämistä koskevaan käsittelyyn asianosaiset on kutsuttava uhalla, että tuomio voidaan täydentää asianosaisen poissaolosta huolimatta. Jos tuomioistuin ei pidä suullista käsittelyä tarpeellisena, tuomioistuimen on pyydettävä asianosaisilta kirjallinen lausuma käsiteltävästä kysymyksestä ja samalla ilmoitettava päivä, jona tuomion täydentämistä koskeva ratkaisu annetaan.

12 § (6.3.1998/165)

Tuomion täydentää tuomioistuin siinä kokoonpanossa, joka on antanut täydennettävän tuomion. Jos jollekin tuomioistuimen jäsenelle on tullut este, tuomion täydentää tuomioistuin sellaisessa kokoonpanossa, joka olisi ollut toimivaltainen käsittelemään asian.

Tuomion täydentämistä koskeva ratkaisu on liitettävä tuomioon, johon on merkittävä, että sitä on jälkeinpäin täydennetty. Jos asiassa on haettu muutosta, tuomion täydentämisestä on ilmoitettava muutoksenhakutuomioistuimelle.

Tuomion täydentämistä koskevaan ratkaisuun saa hakea muutosta valittamalla.

13 § (6.3.1998/165)

Asianosaisille annetaan toimituskirjana jäljennös kärjäoikeuden tuomiosta.

Kärjäoikeuden tuomion jäljennöksen todistaa oikeaksi puheenjohtaja, lainoppinut jäsen tai tehtävään määrätty virkamies.

Kärjäoikeuden tuomion jäljennöksen on oltava asianosaisen saatavana kärjäoikeuden kansliassa tuomion julistamis- tai antamispäivästä lukien

1) kahden viikon kuluessa, jos asiassa on ilmoitettu tyytymättömyyttä, ja

2) muissa tapauksissa, mikäli mahdollista, 30 päivän kuluessa.

14 § (6.3.1998/165)

Käräjäoikeuden päätös on sisällytettävä pöytäkirjaan. Päätös, jolla asia jätetään tutkimatta, on kuitenkin aina laadittava erilliseksi asiakirjaksi.

Päätös on perusteltava, jos sillä hylätään asiassa esitetty vaatimus tai väite taikka jos perusteleminen muutoin on tarpeen.

Päätöksestä on muutoin soveltuvin osin voimassa, mitä tuomiosta on säädetty.

Hovioikeuden ratkaisu

15 § (6.3.1998/165)

Hovioikeuden tuomiossa ja lopullisessa päätöksessä on oltava:

- 1) tuomioistuimen nimi sekä ratkaisun julistamis- tai antamispäivä;
- 2) asianosaisten nimet;
- 3) selostus käräjäoikeuden ratkaisusta tarpeellisilta osiltaan sekä selostus asianosaisten vaatimuksista ja vastauksista hovioikeudessa perusteineen;
- 4) luettelo hovioikeudessa todistelutarkoituksessa kuulluista henkilöistä ja muista siellä esitetyistä todisteista;
- 5) perustelut;
- 6) sovelletut lainkohdat ja oikeusohjeet;
- 7) tuomio- tai päätöslauselma; sekä
- 8) asian ratkaisseiden jäsenten nimet ja virka-asema sekä ilmoitus siitä, onko ratkaisusta äänestetty. Tuomioon ja lopulliseen päätökseen on liitettävä eri mieltä olleiden jäsenten mielipiteet ja hovioikeuden ratkaisusta poikkeava esittelijän mietintö.

Selostus käräjäoikeuden ratkaisusta saadaan kokonaan tai osittain korvata liittämällä tuomioon tai lopulliseen päätökseen jäljennös käräjäoikeuden ratkaisusta kokonaan tai tarpeellisilta osiltaan, jollei hovioikeuden ratkaisun selvyys siitä vaarannu. Käräjäoikeuden perusteluja, jotka hovioikeus hyväksyy, ei tarvitse toistaa.

Tuomiosta ja lopullisesta päätöksestä laaditaan taltio, jonka allekirjoittavat ne, jotka ovat osallistuneet asian ratkaisemiseen. Asian esittelijä varmentaa taltion. Asianosaiselle annettavan toimituskirjan allekirjoittaa asian esittelijä tai presidentin määräämä muu virkamies.

16 § (6.3.1998/165)

Jos hovioikeus ei muuta käräjäoikeuden ratkaisun perusteluja eikä lopputulosta, edellä 15 §:n 1 momentin 5–7 kohdan sijasta riittää ilmoitus, että käräjäoikeuden ratkaisun oikeellisuus on tutkittu ja ettei ole ilmennyt aihetta ratkaisun muuttamiseen. Tällöin hovioikeuden ratkaisussa ei

tarvitse olla selostusta käräjäoikeuden ratkaisusta. Ratkaisuun on liitettävä jäljennös käräjäoikeuden ratkaisusta kokonaan tai tarpeellisilta osiltaan.

17 § (6.3.1998/165)

Hovioikeuden ratkaisu julistetaan päätösneuvottelun päätyttyä tai annetaan hovioikeuden kansliassa. Julistettu ratkaisu päivätään julistamispäivälle ja kansliassa annettu ratkaisu sille päivälle, jona se on asianosaisten saatavissa.

Tuomio ja lopullinen päätös on annettava 30 päivän kuluessa pääkäsittelyn päättymispäivästä. Jos ratkaisua ei voida erityisestä syystä antaa sanotussa määräajassa, se on annettava niin pian kuin mahdollista. Päätösneuvottelu on kuitenkin pidettävä heti pääkäsittelyn päätyttyä tai viimeistään seuraavana arkipäivänä.

18 § (13.5.2011/440)

Ratkaisustaan hovioikeuden on lähetettävä kappale kaikille hovioikeudessa puhevaltaa käyttäneille.

Kappale on lähetettävä rikosasian vastaajalle silloinkin, kun hän ei ole käyttänyt hovioikeudessa puhevaltaa, jos hovioikeus on muuttanut käräjäoikeuden ratkaisua hänen osaltaan. Syyttäjälle kappale on lähetettävä hänen ajamassaan rikosasiassa silloinkin, kun hän ei ole käyttänyt hovioikeudessa puhevaltaa.

19 § (6.3.1998/165)

Ellei toisin ole säädetty, on hovioikeuden ratkaisusta muutoin soveltuvin osin voimassa, mitä käräjäoikeuden ratkaisusta säädetään.

Korkeimman oikeuden ratkaisu

20 § (6.3.1998/165)

Korkeimman oikeuden ratkaisusta valituslupahakemukseen ja valitukseen säädetään oikeudenkäymiskaaren 30 luvussa.

Ilmoitusten ja kutsujen tiedoksiantotapa

21 § (6.3.1998/165)

Tässä luvussa tarkoitetut ilmoitukset ja kutsut tuomioistuin saa, jollei muuta tiedoksiantotapaa pidetä tarpeellisena, lähettää postitse.

25 luku (6.3.1998/165)

Muutoksenhaku käräjäoikeudesta hovioikeuteen

Yleiset säännökset

1 § (6.3.1998/165)

Muutosta käräjäoikeuden ratkaisuun haetaan hovioikeudelta valittamalla.

Käräjäoikeuden tuomioon ja lopulliseen päätökseen sekä samassa yhteydessä tehtyyn muuhun ratkaisuun saa hakea muutosta valittamalla, jollei muutoksenhakua ole erikseen kielletty.

Käräjäoikeuden oikeudenkäynnin aikana tekemään ratkaisuun saa hakea muutosta valittamalla vain, jos se on nimenomaisesti sallittu.

2 § (6.3.1998/165)

Asiassa, jossa sovinto on sallittu, asianosaiset voivat kirjallisesti sopia, ettei kukaan heistä hae valittamalla tuomioon muutosta. Sopimuksen tulee koskea tiettyä riitaa tai tietystä oikeussuhteesta vastaisuudessa syntyviä riitoja.

Valitusajan kuluessa asianosainen voi sitovasti ilmoittaa tyytyvänsä käräjäoikeuden ratkaisuun joko kokonaan tai osaksi. Ilmoitus tulee tehdä kirjallisesti käräjäoikeudelle.

Muutoksenhakuohjeet

3 § (13.5.2011/440)

Kun käräjäoikeus julistaa tai antaa ratkaisun, sen on samalla ilmoitettava, saako ratkaisuun hakea muutosta ja mitä muutoksenhaussa on noudatettava.

Saapuvilla oleville asianosaisille on heti ratkaisun julistamisen jälkeen annettava kirjalliset ohjeet, joista ilmenee, miten ratkaisuun tyytymättömän on meneteltävä saattaakseen asian hovioikeuden tutkittavaksi tai hakeakseen muutosta 30 a luvun mukaisella ennakkopäätösvalituksella. Ohjeissa on myös selostettava ennakkopäätösmenettely pääpiirteittäin. Ohjeita ei kuitenkaan anneta syyttäjälle eikä muullekaan asianosaiselle, jos se havaitaan ilmeisen tarpeettomaksi.

4 § (6.3.1998/165)

Jos käräjäoikeus tuomitsee rangaistukseen sellaisen rikosasian vastaajan, joka on ollut poissa silloin, kun asian käsittely on istunnossa päättynyt, käräjäoikeuden on välittömästi tuomion julistamisen tai antamisen jälkeen ilmoitettava hänelle tuomion julistamis- tai antamispäivä ja tuomittu seuraamus sekä samalla lähetettävä 3 §:n 2 momentissa mainitut ohjeet. Ilmoitus saadaan lähettää postitse vastaajan viimeksi ilmoittamalla osoitteella. Ilmoitusta ei kuitenkaan tarvitse tehdä sakosta eikä muuntorangaistuksesta.

Tyytymättömyyden ilmoittaminen

5 § (6.3.1998/165)

Asianosaisen, joka tahtoo hakea muutosta käräjäoikeuden ratkaisuun, on ilmoitettava siihen tyytymättömyyttä puhevallan menettämisen uhalla. Jos useilla asianosaisilla on yhteinen puhevalta, riittää yksi tyytymättömyyden ilmoitus.

Tyytymättömyyttä on ilmoitettava viimeistään seitsemäntenä päivänä siitä päivästä, jona käräjäoikeuden ratkaisu julistettiin tai annettiin.

Tyytymättömyyden ilmoitus voidaan tehdä joko suullisesti tai kirjallisesti asian ratkaisseelle tuomioistuimelle tai sen kansliaan.

6 § (6.3.1998/165)

Vangittu taikka vankeusrangaistusta tai muuntorangaistusta suorittava henkilö saa rikosasiassa ilmoittaa tyytymättömyyttä vankilan johtajalle. Jos tyytymättömyyden ilmoittamisen määräaika päättyy tällaisen henkilön ollessa oikeudenkäynnin tai vanginkuljetuksen vuoksi rangaistuslaitoksen ulkopuolella, hän saa ilmoittaa tyytymättömyyttä vankilaan saapumisensa jälkeisenä päivänä.

7 § (13.5.2011/440)

Tyytymättömyyden ilmoitus saadaan rajoittaa koskemaan osaa alioikeuden ratkaisusta. Rajoitus on mainittava tyytymättömyyttä ilmoitettaessa.

Jos vastaajia on useita, syyttäjän on tyytymättömyyttä ilmoittaessaan mainittava, ketä heistä tyytymättömyyden ilmoitus koskee.

8 § (6.3.1998/165)

Tyytymättömyyden ilmoitus saadaan peruuttaa tyytymättömyyden ilmoittamiselle säädetyn määräajan kuluessa. Peruutukseen on sovellettava, mitä tyytymättömyyden ilmoittamisesta on säädetty.

9 § (6.3.1998/165)

Jos tyytymättömyyden ilmoitusta ei ole tehty säädetyssä järjestyksessä tai jos tyytymättömyyttä ilmoitetaan ratkaisuun, johon ei saa hakea muutosta, ei ilmoitusta hyväksytä.

Tyytymättömyyden ilmoituksen hyväksymisestä päättää kärjäoikeuden puheenjohtaja. Jos hän on estynyt, kysymyksen ratkaisee kärjäoikeuden muu lainoppinut jäsen. Jos tyytymättömyyden ilmoitusta ei ole hyväksytty, siitä on heti kirjallisesti ilmoitettava asianomaiselle.

Jos tyytymättömyyden ilmoitusta ei ole hyväksytty, saa siitä kannella hovioikeuteen. Kantelukirjoitus on toimitettava kärjäoikeuden kansliaan kolmessakymmenessä päivässä kärjäoikeuden ratkaisun julistamis- tai antamispäivästä. Jos hovioikeus katsoo tyytymättömyyden ilmoittamisen tapahtuneen laillisesti, tulee sen tarvittaessa asettaa uusi määräaika muutoksenhakua varten.

10 § (6.3.1998/165)

Hyväksytystä tyytymättömyyden ilmoituksesta on tehtävä merkintä kärjäoikeuden ratkaisuun, asianosaiselle annettavaan ratkaisun jäljennökseen ja päiväkirjaan sekä tarpeellisiin luetteloihin ja ilmoituksiin.

10 a § (23.5.2003/381)

Kun tyytymättömyyden ilmoitus oikeudenkäynnin aikana tehdystä ratkaisusta on hyväksytty, kärjäoikeus voi tarvittaessa määrätä, että asian käsittelyä jatketaan vasta sen jälkeen, kun valitus on ratkaistu.

Valitusosoitus

11 § (6.3.1998/165)

Kun tyytymättömyyden ilmoitus on tehty ja hyväksytty, on asianosaiselle annettavaan käräjäoikeuden ratkaisun jäljennökseen liitettävä valitusosoitus.

Valitusosoituksessa on mainittava muutoksenhakutuomioistuinin sekä valitusajan päättymispäivä. Siinä on selostettava säännökset valituksen perilleajamisesta, jatkokäsittelyluvasta ja lupaperusteista sekä valituskirjelmän sisällöstä ja liitteistä. Lisäksi valitusosoitukseen on sisällytettävä vastaavat tiedot vastavalituksesta sekä ennakkopäätösvalituksesta sen mukaan kuin 14 a–14 c §:ssä ja 30 a luvussa säädetään. (24.6.2010/650)

Jos valitusosoitus on virheellinen eikä virhe ole ollut selvästi havaittavissa, valitusta ei tämän vuoksi jätetä tutkimatta, jos valittaja on noudattanut joko osoitusta tai mitä asiasta on säädetty.

Valituksen perilleajaminen

12 § (6.3.1998/165)

Määräaika valitusta varten on 30 päivää siitä päivästä, jona käräjäoikeuden ratkaisu julistettiin tai annettiin.

Viimeistään määräajan päättymispäivänä ennen virka-ajan päättymistä asianosaisen on toimitettava valituskirjelmä käräjäoikeuden kansliaan. Valitusta, jota ei ole tehty määräajassa, ei oteta tutkittavaksi.

Jos valittaja haluaa peruuttaa valituksen, hänen on toimitettava hovioikeudelle osoitettu kirjallinen peruuttamisilmoitus hovioikeuden kirjaamoon tai käräjäoikeuden kansliaan.

13 § (23.5.2003/381)

Jos muutosta ei laillisen esteen vuoksi tai muusta hyväksyttävästä syystä voida hakea määräajassa, käräjäoikeus asettaa hakemuksesta uuden määräajan muutoksenhakua varten.

Uutta määräaikaa on pyydetävä ennen alkuperäisen määräajan päättymistä käräjäoikeudelta kirjallisella hakemuksella. Hakemukseen on liitettävä selvitys hakijaa kohdanneesta esteestä tai muusta hakemuksen perusteena olevasta syystä.

14 § (6.3.1998/165)

Uuden määräajan asettamisesta ja valituksen tutkimatta jättämisestä myöhästymisen vuoksi päättää käräjäoikeuden lainoppinut jäsen.

Jos hakemus uuden määräajan asettamisesta hylätään tai valitus myöhästymisen vuoksi jätetään tutkimatta, ratkaisun antamispäivä on ilmoitettava asianomaisille kirjallisesti hyvissä ajoin ennen ratkaisun antamista.

Vastavalitus (23.5.2003/381)

14 a § (23.5.2003/381)

Valittajan vastapuoli voi tyytymättömyyttä ilmoittamatta valittaa osaltaan käräjäoikeuden tuomiosta (*vastavalitus*).

Määräaika vastavalitusta varten on kaksi viikkoa valittajalle asetetun valitusmääräajan päättymisestä.

14 b § (24.6.2010/650)

Vastavalitus raukeaa, jos valitus peruutetaan, raukeaa tai jätetään tutkimatta taikka valittajalle ei myönnetä jatkokäsittelylupaa. Vastavalitus ei kuitenkaan raukea, jos valitus peruutetaan vasta pääkäsittelyssä.

14 c § (23.5.2003/381)

Muutoin vastavalituksen osalta noudatetaan, mitä valituksesta säädetään.

Valituskirjelmän sisältö ja liitteet

15 § (23.5.2003/381)

Valituskirjelmässä, joka osoitetaan asianomaiselle hovioikeudelle, on mainittava:

- 1) käräjäoikeuden ratkaisu, johon muutosta haetaan;
- 2) miltä kohdin käräjäoikeuden ratkaisuun haetaan muutosta;
- 3) mitä muutoksia käräjäoikeuden ratkaisuun vaaditaan tehtäviksi;
- 4) perusteet, joilla muutosta vaaditaan, ja miltä osin käräjäoikeuden ratkaisun perustelut valittajan mielestä ovat virheelliset;
  - 4 a) peruste jatkokäsittelyluvan myöntämiselle asiassa, jossa jatkokäsittelylupa 25 a luvun 5 §:n mukaan tarvitaan, ja syyt, joiden nojalla valittaja katsoo perusteen olevan olemassa, jos ne eivät muuten ilmene kirjelmästä; (10.4.2015/386)
- 5) todisteet, joihin halutaan nojautua, ja mitä kullakin todisteella halutaan näyttää toteen; sekä
- 6) mahdollinen pyyntö pääkäsittelyn toimittamisesta hovioikeudessa.

Jos valittaja haluaa, että hovioikeudessa toimitetaan pääkäsittely, hänen on ilmoitettava yksilöity syy siihen. Valittajan on myös ilmoitettava käsityksensä siitä, onko pääkäsittelyssä kuultava asianosaisia henkilökohtaisesti, ja keiden todistajien, asiantuntijoiden ja muiden todistelutarkoituksessa kuultavien henkilöiden kuuleminen on tarpeellista.

Jos valittaja riita-asiassa vetoaa seikkaan tai todisteeseen, jota ei ole esitetty käräjäoikeudessa, hänen on ilmoitettava, miksi siihen vetoaminen 17 § huomioon ottaen olisi sallittua hovioikeudessa.

16 § (6.3.1998/165)

Valituskirjelmässä on ilmoitettava asianosaisten nimet ja heidän laillisen edustajansa tai asiamiehensä taikka avustajansa yhteystiedot sekä se postiosoite ja mahdollinen muu osoite, johon asiaa koskevat kehotukset, kutsut ja ilmoitukset voidaan valittajalle lähettää (*prosessiosoite*). Asianosaisten sekä todistajan tai muun kuultavan puhelinnumero ja muut yhteystiedot on myös soveltuvalla tavalla ilmoitettava hovioikeudelle. Jos jokin tieto myöhemmin muuttuu, valittajan tulee viipymättä ilmoittaa siitä hovioikeudelle. (14.5.2010/362)

Valituskirjelmä on valittajan tai, jollei hän ole sitä laatinut, sen laatijan allekirjoitettava.

Kirjelmään on liitettävä ne asiakirjat, joihin valittaja vetoaa ja joita ei ole esitetty käräjäoikeudessa, sekä jäljennös kirjelmästä ja siihen liitetyistä asiakirjoista.

Uusi aineisto hovioikeudessa

17 § (6.3.1998/165)

Valittaja ei saa hovioikeudessa riita-asiassa vedota muihin seikkoihin tai todisteisiin kuin niihin, jotka on esitetty käräjäoikeudessa, paitsi jos hän saattaa todennäköiseksi, ettei hän ole voinut vedota seikkaan tai todisteeseen käräjäoikeudessa tai että hänellä on ollut pätevä aihe olla tekemättä niin.

Kuittausvaatimus, joka on esitetty vasta hovioikeudessa, voidaan jättää tutkimatta, jos sen tutkiminen ei voi vaikeudetta tapahtua.

Täydentävät säännökset

18 § (6.3.1998/165)

Käräjäoikeuden kansliaan toimitetut, hovioikeudelle osoitetut kirjelmät ja niihin liittyvät asiakirjat on käräjäoikeudesta viipymättä lähetettävä hovioikeuteen. Samalla on lähetettävä asiaa koskeva asiakirjavihko ja äänitteet. Käräjäoikeuden tuomiosta ja erilliseksi asiakirjaksi laaditusta päätöksestä lähetetään kuitenkin vain jäljennökset. (30.8.2002/768)

Jos käräjäoikeuden kansliaan toimitettava valituskirjelmä on saapunut määräajassa hovioikeuteen, valitusta ei tämän vuoksi jätetä tutkimatta. Kirjelmä on hovioikeudesta viipymättä lähetettävä käräjäoikeuden kansliaan.

19 § (13.5.2011/440)

19 § on kumottu L:lla 13.5.2011/440.

25 a luku (24.6.2010/650)

Valitusasian valmistelun aloittaminen hovioikeudessa ja jatkokäsittelylupa

Yleiset säännökset

1 § (24.6.2010/650)

Tässä luvussa säädetään valitusasian valmistelun aloittamisesta hovioikeudessa sekä jatkokäsittelyluvasta ja sen myöntämisestä.

Jos valitusasiassa ei tarvita jatkokäsittelylupaa tai lupa 11 §:ssä säädetyin perustein myönnetään, asian käsittelyä jatketaan siten kuin 26 luvussa säädetään.

Jos jatkokäsittelylupaa ei myönnetä, käräjäoikeuden ratkaisu jää pysyväksi.

Valmistelun aloittaminen

2 § (24.6.2010/650)

Valitusasian valmistelu hovioikeudessa alkaa, kun käräjäoikeudesta lähetetty valituskirjelmä saapuu hovioikeuteen. Asian valmistelusta hovioikeudessa vastaa yksi jäsen (*valmistelusta vastaava jäsen*).

3 § (24.6.2010/650)

Jos valitus on puutteellinen ja sen täydentäminen on oikeudenkäynnin jatkamiseksi tarpeen, valittajaa on kehotettava korjaamaan puute hovioikeuden määräämässä ajassa. Samalla on ilmoitettava, mikä seuraamus kehotuksen laiminlyömisestä voi olla.

Jos valitus on täydennyksenkin jälkeen puutteellinen, saadaan asianosaiselle erityisestä syystä varata uusi tilaisuus sen täydentämiseen.

4 § (24.6.2010/650)

Jos valittaja ei noudata valituksen täydentämistä koskevaa kehotusta ja valitus on niin puutteellinen, ettei se kelpaa oikeudenkäynnin perustaksi hovioikeudessa, valitus jätetään tutkimatta.

Hovioikeuden on heti jätettävä valitus tutkimatta, jos sen tutkimiselle on muu kuin 3 §:ssä tarkoitettu este.

Jatkokäsittelylupa

5 § (10.4.2015/386)

Asiassa tarvitaan jatkokäsittelylupa, kun käräjäoikeuden ratkaisuun haetaan muutosta valittamalla.

Rikosasian vastaaja, joka on tuomittu ankarampaan rangaistukseen kuin kahdeksan kuukautta vankeutta, ei kuitenkaan tarvitse jatkokäsittelylupaa miltään osin asiassa, jos valitus koskee hänen syykseen luettua rikosta taikka rangaistusta. Rangaistuksen ankaruutta arvioitaessa ei oteta

huomioon vankeusrangaistuksen ohessa tuomittua sakkoa tai muuta rikosoikeudellista seuraamusta.

Syyttäjä tai asianomistaja ei tarvitse jatkokäsittelylupaa miltään osin asiassa, jos vastaaja on tuomittu ankarampaan rangaistukseen kuin kahdeksan kuukautta vankeutta ja valitus koskee vastaajan syyksi luettua rikosta taikka vastaajalle tuomittua rangaistusta.

6–10 §

6–10 § on kumottu L:lla 10.4.2015/386.

11 § (24.6.2010/650)

Jatkokäsittelylupa on myönnettävä, jos:

- 1) ilmenee aihetta epäillä käräjäoikeuden ratkaisun lopputuloksen oikeellisuutta;
- 2) käräjäoikeuden ratkaisun lopputuloksen oikeellisuutta ei ole mahdollista arvioida jatkokäsittelylupaa myöntämättä;
- 3) lain soveltamisen kannalta muissa samanlaisissa asioissa on tärkeä myöntää asiassa jatkokäsittelylupa; tai
- 4) luvan myöntämiseen on muu painava syy.

Jatkokäsittelylupaa ei kuitenkaan tarvitse 1 momentin 1 kohdan nojalla myöntää yksinomaan näytön uudelleen arvioimista varten, ellei käräjäoikeuden ratkaisun lopputuloksen oikeellisuutta ole perusteltua aihetta epäillä valituksessa esitettyjen seikkojen perusteella.

12 § (24.6.2010/650)

Jatkokäsittelylupa voidaan rajoittaa koskemaan osaa käräjäoikeuden ratkaisusta. Kysymys jatkokäsittelyluvan myöntämisestä muilta osin voidaan tällöin siirtää ratkaistavaksi valituksen käsittelyn yhteydessä.

Menettely jatkokäsittelyluvan myöntämistä koskevassa asiassa

13 § (24.6.2010/650)

Ennen jatkokäsittelyluvan myöntämistä koskevan asian ratkaisemista hovioikeuden on tarvittaessa kehotettava valittajan vastapuolta antamaan kirjallinen vastaus valitukseen.

14 § (24.6.2010/650)

Hovioikeus päättää jatkokäsittelyluvan myöntämistä koskevan kysymyksen käräjäoikeuden ratkaisun, valituksen, mahdollisen vastauksen ja tarvittaessa myös muun oikeudenkäyntiaineiston perusteella kirjallisessa menettelyssä.

Asia voidaan ratkaista ilman esittelyä.

15 § (24.6.2010/650)

Jos asiassa myönnetään jatkokäsittelylupa, siitä on ilmoitettava valittajalle sekä valittajan vastapuolelle.

16 § (24.6.2010/650)

Menettelyn osalta jatkokäsittelylupa-asiassa noudatetaan muutoin soveltuvin osin, mitä 26 luvussa säädetään.

17 § (24.6.2010/650)

Jos jatkokäsittelylupaa ei myönnetä, päätöksestä on käytävä ilmi, että:

- 1) kaikki 11 §:ssä säädetty perusteet jatkokäsittelyluvan myöntämiselle on tutkittu;
- 2) jatkokäsittelylupaa ei ole myönnetty; ja
- 3) käräjäoikeuden ratkaisu jää pysyväksi.

Päätökseen on sisällytettävä selostus asianosaisten vaatimuksista ja vastauksista.

18 § (24.6.2010/650)

Jatkokäsittelylupa myönnetään, jos ratkaisukokoonpanon yksikin jäsen on luvan myöntämisen kannalla.

Muutoksenhaku

19 § (24.6.2010/650)

Päätökseen, jolla jatkokäsittelylupa on myönnetty, ei saa hakea muutosta.

Päätökseen, jolla ratkaisusta valittaneelle on myönnetty jatkokäsittelylupa vain osittain, haetaan muutosta samassa yhteydessä kuin valitetaan hovioikeuden ratkaisusta muilta osin. Jos asiassa ei ole myönnetty jatkokäsittelylupaa kaikille valittajille, myöntämättä jättämistä koskevaan päätökseen haetaan muutosta siten kuin 30 luvun 1 §:ssä säädetään. (10.4.2015/386)

26 luku (6.3.1998/165)

Valitusasian käsittelyn jatkaminen hovioikeudessa (24.6.2010/650)

Hovioikeuden tutkimisvalta (23.5.2003/381)

1 § (23.5.2003/381)

Oikeudenkäynti hovioikeudessa koskee käräjäoikeuden ratkaisun kohteena ollutta asiaa valituksessa ja mahdollisessa vastauksessa vedotulta osalta. Tutkittavana on, onko ja miten käräjäoikeuden ratkaisua muutettava.

1 a § (24.6.2010/650)

1 a § on kumottu L:lla 24.6.2010/650.

Väliotsikko on kumottu L:lla 24.6.2010/650, (24.6.2010/650)

1 b § (24.6.2010/650)

1 b § on kumottu L:lla 24.6.2010/650.

Väliotsikko on kumottu L:lla 24.6.2010/650, (24.6.2010/650)

2 § (24.6.2010/650)

Rikosasiassa hovioikeus voi muuttaa käräjäoikeuden rangaistusvaatimuksesta antamaa tuomiota vastaajan eduksi silloinkin, kun vain virallinen syyttäjä on hakenut siihen muutosta.

Jos käräjäoikeuden tuomioon rikosasiassa haetaan muutosta ainoastaan rangaistusseuraamuksen osalta, hovioikeus ei saa ilman erityistä syytä tutkia, onko vastaaja syyllistynyt hänen syykseen luettuun tekoon.

2 a § (24.6.2010/650)

2 a § on kumottu L:lla 24.6.2010/650.

Kirjallinen vastaus

3 § (24.6.2010/650)

Valittajan vastapuolta on kehoitettava antamaan kirjallinen vastaus valitukseen hovioikeuden määräämässä ajassa. Jos vastaus on pyydetty käsiteltäessä kysymystä jatkokäsittelyluvan myöntämisestä tai valitus jätetään 25 a luvun 4 §:n nojalla tutkimatta taikka vastauksen pyytäminen on ilmeisen tarpeetonta, vastausta ei tarvitse pyytää.

Vastausta pyydetessä on annettava tiedoksi valitus ja siihen liitetyt asiakirjat. Hovioikeus voi lisäksi määrätä, mistä kysymyksestä vastauksessa on erityisesti lausuttava.

4 § (23.5.2003/381)

Vastauksessa sen antajan on ilmoitettava:

- 1) asia, jossa vastaus annetaan;
- 2) myöntääkö hän muutosvaatimuksen vai vastustaako hän sitä; sekä
- 3) käsityksensä valittajan vaatimusten perusteista ja seikat, joihin hän haluaa nojautua.

Vastaukseen ja sen antajaan sovelletaan lisäksi, mitä 25 luvun 15 §:n 1 momentin 4–6 kohdassa sekä 2 ja 3 momentissa sekä 16 ja 17 §:ssä valituksesta ja valittajasta säädetään.

5 § (6.3.1998/165)

Hovioikeus voi tarvittaessa varata vastauksen antajalle tilaisuuden hovioikeuden määräämässä ajassa täydentää vastausta.

6 § (6.3.1998/165)

Vastaus on annettava tiedoksi valittajalle.

Valmistelun jatkaminen

7 § (23.5.2003/381)

Hovioikeuden on valmistelussa asian laadun mukaan selvitettävä:

- 1) miltä kohdin käräjäoikeuden ratkaisuun haetaan muutosta;
- 2) mitä vaatimuksia hovioikeudessa esitetään ja mihin perusteisiin vaatimusten tueksi vedotaan;
- 3) mistä asianosaiset ovat hovioikeudessa erimielisiä;
- 4) mitä todisteita hovioikeudessa esitetään ja mitä kullakin todisteella aiotaan näyttää toteen;
- 5) onko hovioikeudessa toimitettava pääkäsittely; sekä
- 6) onko riita-asiassa edellytyksiä sovinnolle.

8 § (6.3.1998/165)

Hovioikeus voi kehottaa asianosaista määräajassa toimittamaan hovioikeudelle kirjallisen lausuman. Hovioikeuden on tällöin määrättävä, mistä kysymyksestä asianosaisten on lausuttava. Asianosaista ei kuitenkaan saa kehottaa toimittamaan hovioikeudelle kirjallista lausumaa useamman kuin yhden kerran, ellei siihen ole erityistä syytä. Lausuma on annettava tiedoksi vastapuolelle.

Hovioikeus voi kutsua asianosaiset kuultaviksi istuntoon, jos tämän katsotaan edistävän valmistelua.

9 § (23.5.2003/381)

Hovioikeus päättää valmistelussa lisäksi asiantuntijan lausunnon hankkimisesta, kirjallisen todisteen esittämisestä, katselmuksen toimittamisesta ja muuhun valmistavaan toimenpiteeseen ryhtymisestä, jos sellainen on tarpeen sen turvaamiseksi, että todisteet ovat yhdellä kertaa saatavilla pääkäsittelyssä.

Valmistelussa hovioikeus päättää myös, onko asianosaisia kuultava henkilökohtaisesti, sekä keitä todistajia, asiantuntijoita ja muita todistelutarkoituksessa kuultavia henkilöitä kuullaan pääkäsittelyssä.

Hovioikeuden tulee valvoa, ettei asiaan sekoiteta mitään siihen kuulumatonta ja ettei asiassa esitetä tarpeetonta todistelua.

10 § (23.5.2003/381)

Hovioikeus voi päättää asian valmisteluun liittyvistä toimenpiteistä ilman esittelyä. Samoin menetellään, kun hovioikeus päättää toimenpiteistä, jotka 2 luvun 8 §:n 2 ja 3 momentin mukaan kuuluvat yhden jäsenen toimivaltaan. Valmistelusta vastaava jäsen päättää menettelytavasta.

11 § (23.5.2003/381)

Asian valmistelussa hovioikeudessa noudatetaan muutoin soveltuvin osin, mitä valmistelusta käräjäoikeudessa säädetään.

Asian ratkaiseminen kirjallisen oikeudenkäyntiaineiston perusteella (23.5.2003/381)

12 § (23.5.2003/381)

Asia ratkaistaan esittelystä kirjallisen oikeudenkäyntiaineiston perusteella, jollei siinä 13–16 §:n nojalla toimiteta pääkäsittelyä.

Jos asia ratkaistaan kirjallisen oikeudenkäyntiaineiston perusteella eikä valittajan vastapuoli ole käyttänyt hovioikeudessa puhevaltaa, asiaa ratkaistaessa otetaan kuitenkin huomioon hänen asiassa aikaisemmin esittämänsä oikeudenkäyntiaineisto.

Tarvittaessa todistelutallenteelta on otettava selko käräjäoikeudessa vastaanotetun todistelun sisällöstä.

Pääkäsittely

13 § (25.8.2016/683)

Hovioikeuden pääkäsittelyssä kuullaan asianosaisia, todistajia ja asiantuntijoita sekä vastaanotetaan muuta selvitystä.

Pääkäsittely saadaan rajoittaa koskemaan vain osaa valituksen kohteena olevasta asiasta.

14 § (24.6.2010/650)

Hovioikeuden on toimitettava pääkäsittely, jos riita-asiassa asianosainen tai rikosasiassa asianomistaja tai vastaaja sitä vaatii.

Pääkäsittelyä ei kuitenkaan tarvitse toimittaa, jos asiassa ei 15 §:n 1 momentin mukaan tarvitse ottaa vastaan suullista todistelua sen vuoksi, että näytön arvioinnin oikeellisuudesta ei voi jäädä varteenotettavaa epäilyä, ja pääkäsittelyn toimittaminen on muutoinkin selvästi tarpeetonta huomioon ottaen erityisesti asian laatu ja merkitys asianosaiselle.

Hovioikeuden on virallisen syyttäjän pyynnöstä toimitettava pääkäsittely, jos asiassa on otettava vastaan suullista todistelua 15 §:n perusteella ja muulloinkin, kun hovioikeus pitää sitä tarpeellisena.

Mitä 1 ja 2 momentissa säädetään, on noudatettava myös hakemusasiassa tehtyä valitusta käsiteltäessä.

14 a § (24.6.2010/650)

Hovioikeus voi omasta aloitteestaan toimittaa pääkäsittelyn katsoessaan sen tarpeelliseksi.

15 § (24.6.2010/650)

Jos pääkäsittely toimitetaan ja asiassa on kysymys kärjäoikeuden suullisen todistelun uskottavuudesta tekemästä arviosta, kärjäoikeudessa vastaanotettu suullinen todistelu otetaan tarpeellisilta osiltaan uudelleen vastaan, jollei estettä ole. Todistelua ei tarvitse ottaa uudelleen vastaan, jos kärjäoikeuden vastaanottaman näytön arvioinnin oikeellisuudesta ei voi jäädä 12 §:ssä tarkoitetun oikeudenkäyntiaineiston perusteella kokonaisuutena arvioitaessa mitään varteenotettavaa epäilystä.

Mitä suullisen todistelun uskottavuuden arvioinnista säädetään, sovelletaan myös kärjäoikeuden arvioon katselmusta toimittaessaan tekemiensä havaintojen uskottavuudesta.

Pääkäsittelyssä otetaan vastaan myös hovioikeudessa vastaanotettava uusi suullinen todistelu.

16 § (24.6.2010/650)

Jos kärjäoikeudessa vastaanotettua suullista todistelua ei oteta hovioikeudessa uudelleen vastaan, kärjäoikeuden ratkaisua saa tämän todistelun osalta muuttaa vain, jos todistelua ei enää voida ottaa uudelleen vastaan. Rangaistusvaatimuksesta tehtyä ratkaisua saadaan kuitenkin muuttaa rikosasian vastaajan eduksi.

Kutsu pääkäsittelyyn ja seuraamus asianosaisen poissaolosta

17 § (6.3.1998/165)

Hovioikeus huolehtii asianosaisten kutsumisesta pääkäsittelyyn.

Kutsussa on asianosaisille ilmoitettava, minä päivänä ja kellonaikana sekä missä pääkäsittely toimitetaan. Samalla on ilmoitettava, mikä seuraamus voi aiheutua siitä, että asianosainen ei saavu pääkäsittelyyn.

18 § (6.3.1998/165)

Valittaja kutsutaan pääkäsittelyyn uhalla, että valitus hänen poissa ollessaan jätetään sillensä.

Valittajan vastapuoli kutsutaan pääkäsittelyyn sakon uhalla, jos asian käsitteleminen edellyttää vastapuolen läsnäoloa.

Valittajan vastapuoli, jonka kuulemista ei pidetä tarpeellisena, kutsutaan pääkäsittelyyn uhalla, että asia voidaan ratkaista hänen poissaolostaan huolimatta.

Syyttäjän on virkansa puolesta oltava läsnä sellaisen asian pääkäsittelyssä, jossa syyttäjä on valittajana tai jossa rikosasian vastaaja on valittanut syyttäjän rangaistusvaatimukseen annetusta kärjäoikeuden ratkaisusta. Syyttäjän on oltava läsnä myös liiketoimintakiellon määräämistä koskevan asian pääkäsittelyssä. (13.5.2011/440)

19 § (6.3.1998/165)

Asianosainen tai hänen laillinen edustajansa voidaan sakon uhalla velvoittaa saapumaan pääkäsitteilyyn henkilökohtaisesti, jos hänen kuulemistaan pidetään asian selvittämiseksi tarpeellisena.

Rikosasian vastaajan velvoittamisesta henkilökohtaisesti saapumaan pääkäsitteilyyn on lisäksi voimassa, mitä oikeudenkäynnistä rikosasioissa annetussa laissa säädetään.

20 § (6.3.1998/165)

Jos valittaja on jäänyt pois pääkäsitteilystä, valitus jätetään pääkäsitteilyn kohteena olevalta osalta sillensä. (23.5.2003/381)

Jos valittajan vastapuoli tai tämän laillinen edustaja on jäänyt pois pääkäsitteilystä, johon häntä on kehoitettu saapumaan sakon uhalla, hänelle voidaan asettaa korkeampi uhkasakko. Jos hänet on velvoitettu saapumaan henkilökohtaisesti, hänet voidaan määrätä tuotavaksi samaan tai myöhempään istuntoon. Riita-asiassa, jossa sovinto ei ole sallittu, ja rikosasiassa hänet voidaan määrätä tuotavaksi, vaikka hänen ei olisikaan saavuttava henkilökohtaisesti.

Jos valittajan vastapuolta ei ole kutsuttu pääkäsitteilyyn sakon uhalla, asia voidaan ratkaista hänen poissaolostaan huolimatta.

21 § (23.5.2003/381)

Jos asianosainen, todistaja tai muu kuultava ei sakon uhasta huolimatta saavu pääkäsitteilyyn taikka jos tuotavaksi määrättyä ei tavata tai jos kutsua ei saada annetuksi tiedoksi, pääkäsitteily saadaan, milloin syytä on, toimittaa ja asia ratkaista poissaolosta huolimatta. Asetettua uhkasakkoa ei tällöin tuomita.

Uhkasakkoa ei myöskään tuomita, jos asianosainen tai hänen laillinen edustajansa, todistaja tai muu kuultava, joka sakon uhasta huolimatta on jäänyt pois pääkäsitteilystä, saadaan tuoduksi samaan istuntoon, taikka jos kysymys henkilön kuulemisesta henkilökohtaisesti raukeaa.

22 § (6.3.1998/165)

Jos valitus on valittajan poissaolon vuoksi jätetty sillensä, mutta hänellä on ollut laillinen este, jota hän ei ole voinut ajoissa ilmoittaa, valittajalla on oikeus saattaa valitus uudelleen käsiteltäväksi ilmoittamalla siitä kirjallisesti hovioikeudelle 30 päivän kuluessa valituksen sillensä jättämisestä. Jollei valittaja näytä toteen laillista estettä, valitusta ei oteta tutkittavaksi.

23 § (6.3.1998/165)

Hovioikeus huolehtii myös todistajan ja asiantuntijan sekä muun todistelutarkoituksessa kuultavan henkilön kutumisesta pääkäsitteilyyn, jollei sitä 11 luvun 2 §:ssä mainitulla perusteella ole annettu asianosaisten tehtäväksi.

Kutsussa ilmoitettavista tiedoista säädetään 17 luvun 41 §:n 3 momentissa. (12.6.2015/732)

Menettely pääkäsittelyssä

24 § (30.8.2002/768)

Pääkäsittelyssä asia käsitellään seuraavassa järjestyksessä:

- 1) istunnon alussa tuomioistuimen on tarpeellisilta osiltaan selostettava käräjäoikeuden ratkaisu ja se, mihin asian valmistelussa on päädytty, sekä tiedusteltava, vastaavatko valmistelussa esitetyt vaatimukset edelleen asianosaisten kantaa;
- 2) valittajan ja vastaajan on vuorollaan perusteltava kantaansa ja lausuttava vastapuolen perustelujen johdosta;
- 3) tuomioistuimen on otettava vastaan todistelu; sekä
- 4) valittajan ja vastaajan on esitettävä loppulausuntonsa.

Edellä 1 momentissa säädetystä järjestyksestä saadaan kuitenkin tarvittaessa poiketa.

24 a § (23.5.2003/381)

Jos käräjäoikeudessa vastaanotettua suullista todistelua ei ole joltakin osin otettava vastaan uudelleen, käräjäoikeudessa kertynyt ääni- tai kuvatalenne voidaan tarvittaessa esittää tarpeellisilta osiltaan hovioikeuden pääkäsittelyssä.

Sen lisäksi, mitä 17 luvun 52 §:ssä säädetään, hovioikeuden pääkäsittelyssä voidaan puhelinta taikka muuta siihen soveltuvaa äänen- tai kuvanvälitysmenetelmää käyttäen kuulla todistelutarkoituksessa sellaista käräjäoikeudessa kuultua todistajaa, asiantuntijaa ja asianosaista, jonka kertomuksen uskottavuus voidaan luotettavasti arvioida ilman hänen henkilökohtaista läsnäoloaan, jos tuomioistuin harkitsee tämän soveliaaksi. Asianosaisille on varattava tilaisuus tehdä kuultavalle kysymyksiä. (12.6.2015/732)

Jos 2 momentissa tarkoitettu kuulustelu toimitetaan viranomaisen luona, kuulusteluun sovelletaan, mitä todistajan ja asiantuntijan poissaolon seuraamuksista ja heihin kohdistettavista pakkokeinoista säädetään. Kutsussa kuulusteluun on ilmoitettava, minä päivänä ja kellonaikana ja millä tavoin kuulustelu toimitetaan sekä muut 23 §:n 2 momentissa tarkoitetut tiedot. Mitä todistajan ja asiantuntijan oikeudesta saada korvausta tuomioistuimeen saapumisesta säädetään, koskee soveltuvin osin myös 2 momentissa tarkoitettua kuulustelua.

24 b § (23.5.2003/381)

Pääkäsittelyssä ratkaistavassa asiassa oikeudenkäyntiaineistona otetaan huomioon se aineisto, joka esitetään pääkäsittelyssä.

Jos asia ratkaistaan valittajan vastapuolen poissaolosta huolimatta, oikeudenkäyntiaineistona otetaan huomioon hänen aikaisemmin esittämänsä oikeudenkäyntiaineisto.

Pääkäsittelyssä ratkaisut tehdään ilman esittelyä.

25 § (6.3.1998/165)

Pääkäsittelyssä hovioikeudessa noudatetaan soveltuvin osin niitä säännöksiä, jotka ovat voimassa pääkäsittelystä käräjäoikeudessa.

Pääkäsittelyn pöytäkirja

26 § (6.3.1998/165)

Pääkäsittelystä laaditaan pöytäkirja. Pöytäkirjan allekirjoittaa sen laatija.

Pöytäkirjaan on merkittävä:

- 1) tuomioistuimen nimi ja käsittelypäivä;
- 2) asian käsittelyyn osallistuneiden tuomioistuimen jäsenten nimet ja virka-asema sekä pöytäkirjan laatijan nimi;
- 3) asianosaiset ja kuultaviksi kutsutut sekä heidän saapuvillaolonsa;
- 4) asianosaisten asiamiehet tai avustajat sekä tulkit;
- 5) asia; sekä
- 6) suljetun käsittelyn syy.

27 § (6.3.1998/165)

Pöytäkirjaan on lisäksi merkittävä asian käsittelyn kannalta tarpeelliset tiedot sekä todistajat, asiantuntijat ja muut asiassa kuullut henkilöt sekä esitetyt muut todisteet.

Todistajan, asiantuntijan sekä todistelutarkoituksessa kuullun asianosaisen tai muun henkilön kuulustelu on äänitettävä. Jos äänittäminen ei ole mahdollista, lausuma on sanatarkasti merkittävä pöytäkirjaan.

Pöytäkirjaan on merkittävä hovioikeuden katselmusta toimittaessaan tekemät havainnot.

Tiedoksiantotapa

28 § (14.5.2010/362)

Tässä luvussa tarkoitetut kehotukset, kutsut ja ilmoitukset hovioikeus saa lähettää asianosaisen viimeksi ilmoittamaan osoitteeseen. Kutsu pääkäsittelyyn on kuitenkin annettava tiedoksi asianosaiselle, joka ei ole käyttänyt puhevaltaa hovioikeudessa, sekä todistajalle, asiantuntijalle ja muulle todistelutarkoituksessa kuultavalle siten kuin 11 luvun 3, 3 b ja 4 §:ssä säädetään. Jos on aihetta olettaa, ettei asianosainen saa mainitusta osoitteesta tietoa kutsusta saapua henkilökohtaisesti pääkäsittelyyn, kutsu on lisäksi yritettävä antaa hänelle tiedoksi puhelimitse ja lähetettävä hänen tiedossa olevaan posti- tai sähköiseen osoitteeseensa. Jos kutsu pääkäsittelyyn annetaan tiedoksi edellä ensimmäisessä virkkeessä tarkoitetulla tavalla, kutsuttua ei voida tuomita esteettömän poissaolon varalta asetettuun uhkasakkoon.

27 luku (6.3.1998/165)

Menettelystä hovioikeuden ensimmäisenä oikeusasteena käsittelemissä riita- ja rikosasioissa

1 § (6.3.1998/165)

Asioiden vireillepanossa ja valmistelussa noudatetaan soveltuvin osin, mitä käräjäoikeudessa käsiteltävien asioiden osalta säädetään.

2 § (6.3.1998/165)

Hovioikeuden on toimitettava pääkäsittely, jos se on asianosaisen, todistajan tai asiantuntijan kuulemiseksi taikka muutoin asian selvittämiseksi tarpeen.

3 § (6.3.1998/165)

Hovioikeuden on toimitettava pääkäsittely myös silloin, kun riita-asian asianosainen taikka rikosasian asianomistaja tai vastaaja on sitä vaatinut.

Pääkäsittelyä ei kuitenkaan 1 momentissa tarkoitettusta syystä tarvitse toimittaa, jos:

- 1) riita-asiassa kanne on myönnetty tai kanteesta on luovuttu;
- 2) kantajan vaatimus havaitaan selvästi perusteettomaksi; tai
- 3) asiassa ratkaistaan vain oikeudenkäyntiä koskeva kysymys.

4 § (6.3.1998/165)

Jollei asiassa 2 tai 3 §:n nojalla ole toimitettava pääkäsittelyä, asia ratkaistaan kirjallisen oikeudenkäyntiaineiston perusteella.

5 § (6.3.1998/165)

Kutsuttaessa asianosaiset pääkäsittelyyn ja pääkäsittelyä toimitettaessa noudatetaan soveltuvin osin, mitä riita- ja rikosasioiden käsittelystä käräjäoikeudessa säädetään.

28 luku (16.5.2003/360)

(16.5.2003/360)

28 LUKU on kumottu L:lla 16.5.2003/360.

29 luku (31.3.2006/244)

(31.3.2006/244)

29 LUKU on kumottu L:lla 31.3.2006/244.

30 luku (2.2.1979/104)

Muutoksenhaku hovioikeudesta korkeimpaan oikeuteen

Yleiset säännökset

1 § (2.2.1979/104)

Hovioikeuden tuomioon ja päätökseen haetaan muutosta korkeimmalta oikeudelta valittamalla.

2 § (2.2.1979/104)

Hovioikeuden ratkaisusta valittamista varten on pyydettävä korkeimmalta oikeudelta valituslupa, jos valitus koskee hovioikeuden muutoksenhakuasteena ratkaisemaa asiaa tai tällaisen asian yhteydessä antamaa ratkaisua. (26.8.2005/666)

Asiassa, jonka hovioikeus on ratkaissut ensimmäisenä oikeusasteena, haetaan muutosta valituslupaa pyytämättä.

3 § (2.2.1979/104)

Valituslupa voidaan myöntää ainoastaan, jos lain soveltamisen kannalta muissa samanlaisissa tapauksissa tai oikeuskäytännön yhtenäisyyden vuoksi on tärkeätä saattaa asia korkeimman oikeuden ratkaistavaksi taikka jos siihen on erityistä aihetta asiassa tapahtuneen sellaisen oikeudenkäynti- tai muun virheen takia, jonka perusteella ratkaisu olisi purettava tai poistettava, tahi jos valitusluvan myöntämiseen on muu painava syy.

Valituslupa voidaan myöntää osittain. Tällöin valituslupa voidaan rajoittaa koskemaan:

1) osaa hovioikeuden ratkaisusta; taikka

2) kysymystä, jonka ratkaiseminen on tarpeen oikeuskäytännön ohjaamiseksi tai valituslupaperusteen kannalta muutoin.

(26.8.2005/666)

Jos valituslupa myönnetään 2 momentin 2 kohdan mukaisesti rajoitettuna, korkein oikeus voi muilta osin perustaa ratkaisunsa valituksen kohteena olevassa ratkaisussa todettuihin seikkoihin. (26.8.2005/666)

Jos valituslupa myönnetään osittain, kysymys valitusluvan myöntämisestä muulta osalta voidaan siirtää ratkaistavaksi valituksen käsittelyn yhteydessä. (26.8.2005/666)

Muutoksenhaku hovioikeuden toisena oikeusasteena käsittelemässä asiassa

4 § (2.2.1979/104)

Hovioikeuden ratkaisuun on liitettävä valitusosoitus. Siinä on selostettava, millä edellytyksillä valituslupa lain mukaan voidaan myöntää sekä miten valituslupaa pyytävän on meneteltävä saattaakseen valituksensa korkeimman oikeuden tutkittavaksi.

5 § (2.2.1979/104)

Määräaika valitusluvan pyytämiseen ja valituksen tekemiseen on 60 päivää siitä päivästä, jona hovioikeuden ratkaisu annettiin.

Hakijan on puhevallan menettämisen uhalla viimeistään määräajan päättymispäivänä toimitettava hovioikeuden kirjaamoon korkeimmalle oikeudelle osoitettu muutoksenhakukirjelmä, johon on sisällytettävä lupahakemus ja valitus.

Muutoksenhakukirjelmään on liitettävä ne asiakirjat, joista ilmeneviin seikkoihin hakija viittaa perusteinaan.

6 § (2.2.1979/104)

Lupahakemuksessa on mainittava se 3 §:ssä säädetty peruste, jolla valituslupaa pyydetään, sekä syyt, joiden nojalla hakija katsoo, että valitusluvan myöntämiseen on edellä tarkoitettu peruste. Lisäksi on ilmoitettava hovioikeuden ratkaisu, johon hakija tahtoo hakea muutosta.

Valituksessa on ilmoitettava:

- 1) miltä kohdin hovioikeuden ratkaisuun haetaan muutosta;
- 2) mitä muutoksia hovioikeuden ratkaisuun vaaditaan tehtäväksi; sekä
- 3) perusteet, joilla muutosta vaaditaan.

Muutoksenhakukirjelmässä on lisäksi mainittava hakijan nimi, ammatti ja asuinpaikka sekä hänen tai hänen asiamiehensä postiosoite, jolla asiaa koskevat ilmoitukset saadaan hänelle toimittaa. Jos postiosoite muuttuu, uusi osoite on ilmoitettava kirjallisesti korkeimman oikeuden kirjaamoon. Muutoksenhakukirjelmä on hakijan tai, jollei hän itse ole sitä laatinut, sen laatijan allekirjoitettava. Kirjelmän laatijan on samalla ilmoitettava ammattinsa ja asuinpaikkansa.

7 § (2.2.1979/104)

Muutoksenhakija ei saa vedota muihin seikkoihin ja todisteisiin kuin niihin, jotka on esitetty alioikeudessa tai hovioikeudessa, paitsi milloin hakija saattaa todennäköiseksi, ettei hän ole voinut vedota seikkaan tai todisteeseen alemmassa tuomioistuimessa tai että hänellä muuten on ollut pätevä aihe olla tekemättä niin.

Jos hakija haluaa esittää muutoksenhakemuksensa tueksi uusia todisteita, hänen on ne ilmoitettava ja lisäksi mainittava, mitkä seikat hän tahtoo näyttää toteen ja mistä syystä todistetta ei ole aikaisemmin esitetty.

8 § (2.2.1979/104)

Jos hovioikeuden kirjaamoon toimitettava muutoksenhakukirjelmä on saapunut määräajassa korkeimpaan oikeuteen ja on syytä olettaa, että sen toimittaminen korkeimpaan oikeuteen on johtunut erehdyksestä, asianosainen ei menetä tämän vuoksi puhevaltaansa. Kirjelmä on lähetettävä korkeimmasta oikeudesta viipymättä hovioikeuden kirjaamoon.

Hovioikeuden tulee lähettää muutoksenhakukirjelmä liitteineen korkeimmalle oikeudelle. Samalla on lähetettävä asiaa koskeva asiakirjavihko sekä jäljennös hovioikeuden ratkaisusta.

9 § (2.2.1979/104)

Jos määräajassa toimitettua lupahakemusta tai valitusta ei ole laadittu säädetyllä tavalla taikka muutoksenhakukirjelmään ei ole liitetty asiakirjoja, joihin hakija viittaa perusteinaan, korkeimman oikeuden on kehotettava hakijaa korjaamaan puute määräämässään ajassa, jollei täydentäminen ole asian käsittelyn kannalta tarpeetonta.

Eriyisistä syistä saadaan hakijalle, jonka lupahakemus tai valitus on täydennyksen jälkeenkin 1 momentissa mainituin tavoin puutteellinen, varata uusi tilaisuus täydentämiseen.

Jollei kehotusta noudateta ja jos muutoksenhakukirjelämä on niin puutteellinen, ettei asiaa sen perusteella voida ratkaista, hakemus on jätettävä tutkimatta.

10 § (2.2.1979/104)

Korkeimman oikeuden on tarvittaessa pyydettävä vastapuolelta kirjallinen vastaus muutoksenhakemukseen. Jos valituslupa on myönnetty, vastapuolelta on aina pyydettävä vastaus, jollei sitä ole tehty jo lupahakemusta käsiteltäessä.

11 § (2.2.1979/104)

Vastauksessa muutoksenhakemukseen on:

- 1) ilmoitettava asia, jossa vastaus annetaan;
- 2) esitettävä vastauksen antajan käsitys hakijan vaatimuksista ja niiden perusteista; sekä
- 3) ilmoitettava seikat ja todisteet, joihin vastauksen antaja haluaa nojautua.

Vastauskirjelmässä on lisäksi mainittava vastauksen antajan nimi, ammatti ja asuinpaikka sekä hänen tai hänen asiamiehensä postiosoite, jolla asiaa koskevat ilmoitukset saadaan hänelle toimittaa. Jos postiosoite muuttuu, uusi osoite on ilmoitettava kirjallisesti korkeimman oikeuden kirjaamoon. Vastauskirjelmä on vastaajan tai, jollei hän itse ole sitä laatinut, sen laatijan allekirjoitettava. Vastauksen laatijan on samalla ilmoitettava ammattinsa ja asuinpaikkansa.

Vastauskirjelmästä ja siihen liitetyistä asiakirjoista on annettava myös jäljennös. Jäljennökset lähetetään korkeimmasta oikeudesta postitse muutoksenhakijalle.

12 § (2.2.1979/104)

Vastauksen antajaan sovelletaan, mitä 7 §:ssä on säädetty.

Korkein oikeus voi tarvittaessa varata vastauksen antajalle tilaisuuden määräajassa täydentää vastausta.

Muutoksenhaku hovioikeuden ensimmäisenä oikeusasteena käsittelemässä asiassa

13 § (2.2.1979/104)

Hovioikeuden ratkaisuun on liitettävä valitusosoitus, josta ilmenee, miten ratkaisuun tyytymättömän on meneteltävä saattaakseen valituksensa korkeimman oikeuden tutkittavaksi ja miten valitukseen vastataan.

Määräaika valituksen tekemiseen on 30 päivää siitä päivästä, jona hovioikeuden ratkaisu julistettiin tai annettiin. (26.8.2005/666)

Valituksen tekemisestä ja sisällöstä on vastaavasti voimassa, mitä 5 §:n 2 ja 3 momentissa sekä 6 §:n 2 ja 3 momentissa säädetään. (26.8.2005/666)

14 § (26.8.2005/666)

Valituskirjelmän toimittamisesta suoraan korkeimpaan oikeuteen on vastaavasti voimassa, mitä 8 §:n 1 momentissa säädetään.

Hovioikeuden tulee viipymättä lähettää valituskirjelmä liitteineen korkeimmalle oikeudelle. Samalla on lähetettävä asiaa koskeva asiakirjavihko sekä jäljennös hovioikeuden ratkaisusta.

15 § (26.8.2005/666)

Valittajan vastapuolta on kehotettava antamaan kirjallinen vastaus valitukseen korkeimman oikeuden määräämässä ajassa. Kehotuksen yhteydessä on annettava tiedoksi valitus ja siihen liitetyt asiakirjat. Korkein oikeus voi lisäksi määrätä, mistä kysymyksestä vastauksessa on erityisesti lausuttava. Vastauksen antamisessa on noudatettava, mitä 11 §:ssä säädetään.

Vastausta ei pyydetä, jos valitus jätetään heti tutkimatta tai jos se hylätään selvästi perusteettomana.

16 § (2.2.1979/104)

Valituksen ja vastauksen täydentämisestä on vastaavasti voimassa, mitä 8 ja 12 §:ssä on säädetty.

17 § (2.2.1979/104)

Jos valitusta on korkeimman oikeuden kehotuksesta täydennetty ja se, mitä täydennyksessä on esitetty, voi vaikuttaa asian ratkaisuun, korkeimman oikeuden on pyydettävä vastapuolelta vastaus.

Muutoksenhakuasiain käsittely korkeimmassa oikeudessa

18 § (2.2.1979/104)

Korkein oikeus saa erityisestä syystä ottaa huomioon asianosaisen korkeimmalle oikeudelle määrääjän jälkeen toimittaman lisäselvityksen, jollei sen esittäminen ole 7 tai 12 §:n mukaan kiellettyä.

19 § (2.2.1979/104)

Jos korkein oikeus ottaa huomioon 18 §:ssä tarkoitetun lisäselvityksen taikka jos korkein oikeus on omasta aloitteestaan hankkinut selvitystä, joka voi vaikuttaa asian ratkaisuun, korkeimman oikeuden on pyydettävä asianosaiselta kirjallinen selitys, jollei se ole ilmeisesti tarpeetonta.

20 § (2.2.1979/104)

Korkein oikeus toimittaa tarvittaessa suullisen käsittelyn, jossa voidaan kuulla asianosaisia, todistajia ja asiantuntijoita sekä vastaanottaa muuta selvitystä. Suullinen käsittely saadaan rajoittaa koskemaan osaa muutoksenhaun kohteena olevasta asiasta.

Asianosaisille on ilmoitettava, missä tarkoituksessa suullinen käsittely toimitetaan. (26.8.2005/666)

21 § (2.2.1979/104)

Asianosaiset saadaan kutsua suulliseen käsittelyyn uhalla, että poissaolo ei estä asian käsittelyä ja ratkaisemista. Asianosaiseen, jonka henkilökohtaista kuulemistä korkein oikeus pitää tarpeellisena, on kuitenkin sovellettava, mitä 12 luvussa ja oikeudenkäynnistä rikosasioissa annetun lain 8 luvussa on säädetty asianosaisen velvoittamisesta saapumaan asian jatkokäsittelyyn. Kutsussa on asianosaiselle annettava tieto uhasta, jolla hänen on saavuttava suulliseen käsittelyyn. (11.7.1997/690)

Jos sakon uhalla saapumaan velvoitettu asianosainen jää pois tai tuotavaksi määrättyä ei tavata taikka jos ilmoitusta suullisesta käsittelystä ei saada toimitetuksi asianosaiselle tiedoksi, asia saadaan, milloin syytä on, asianosaisen poissaolosta huolimatta ratkaista. Asetettua uhkasakkoa ei tällöin tuomita.

21 a § (26.8.2005/666)

Asia ratkaistaan kirjallisen oikeudenkäyntiaineiston perusteella, jollei asiassa toimiteta suullista käsittelyä. Jos suullinen käsittely toimitetaan, huomioon otetaan myös siinä esitetty aineisto.

Täydentävät säännökset

22 § (13.6.1986/472)

Hovioikeuden ratkaisu, jonka osalta muutoksenhakuun tarvitaan valituslupa, pannaan täytäntöön niin kuin lainvoimaisen tuomion täytäntöönpanosta on säädetty. Hakijan oikeudesta nostaa ulosotossa kertyneet varat säädetään ulosottolain 6 luvun 1 §:n 2 momentissa.

UlosottoL 37/1895 on kumottu Ulosottokaarella 705/2007, ks. Ulosottokaari 705/2007 2 luku 10 § ja 6 luku 13 §.

23 § (2.2.1979/104)

Milloin syytä on, korkein oikeus voi ennen muutoksenhakuasian ratkaisemista määrätä, ettei hovioikeuden ratkaisua ole toistaiseksi pantava täytäntöön tai täytäntöönpanoa jatkettava.

24 § (2.2.1979/104)

Kutsu suulliseen käsittelyyn annetaan tiedoksi noudattaen, mitä 26 luvun 28 §:ssä säädetään kutsusta hovioikeuden pääkäsittelyyn. (26.8.2005/666)

Pyyntö vastauksen tai kirjallisen selityksen toimittamisesta sekä kehoitus lupahakemuksen, valituksen tai vastauksen täydentämiseen saadaan lähettää postitse asianosaisen viimeksi ilmoittamalla osoitteella, jollei muuta tiedoksiantotapaa pidetä tarpeellisena.

25 § (26.7.1993/702)

25 § on kumottu L:lla 26.7.1993/702.

26 § (2.2.1979/104)

Korkeimman oikeuden ratkaisu saadaan kirjoittaa ottamatta siihen selostavaa osaa ja liittää hovioikeuden ratkaisuun.

27 § (2.2.1979/104)

Korkeimman oikeuden tuomio ja päätös annetaan päivättyinä sille päivälle, josta alkaen se on asianosaisen saatavissa. Päätös, jolla valituslupahakemus hylätään tai jätetään tutkimatta, voidaan kuitenkin päivätä esittelypäivälle sen mukaan kuin korkeimman oikeuden työjärjestyksessä määrätään. Työjärjestyksessä voidaan määrätä, että esittelypäivälle päivätään myös hakemuskirjaan liitettävä päätös, samoin kuin päätös, jolla asiaa ei lopullisesti ratkaista tai joka annetaan tiedoksi vain kirjeellä.

30 a luku (24.6.2010/650)

Ennakkopäätösvalituksesta

1 § (24.6.2010/650)

Muutosta käräjäoikeuden ratkaisuun saadaan hakea hovioikeuden asemesta korkeimmalta oikeudelta (*ennakkopäätösvalitus*), jos korkein oikeus myöntää valitusluvan.

Ennakkopäätösvalitus ei ole sallittu, jos muutoksenhakijan vastapuoli ei ole antanut siihen suostumustaan joko kirjallisesti tai suullisesti käräjäoikeudessa. Suostumus saadaan peruuttaa ilmoittamalla peruutuksesta käräjäoikeudelle tyytymättömyyden ilmoittamiselle säädetyn määräajan kuluessa.

2 § (24.6.2010/650)

Korkein oikeus voi myöntää luvan ennakkopäätösvalitukseen vain, jos lain soveltamisen kannalta muissa samanlaisissa tapauksissa tai oikeuskäytännön yhtenäisyyden vuoksi on tärkeää saattaa asia korkeimman oikeuden ratkaistavaksi. Jos valituslupaa ei myönnetä, käräjäoikeuden ratkaisu jää pysyväksi.

3 § (24.6.2010/650)

Muutoksenhakijan, joka tahtoo hakea muutosta ennakkopäätösvalituksella, on ilmoitettava siitä ilmoittaessaan tyytymättömyyttä ratkaisuun ja samalla esitettävä 1 §:n 2 momentissa tarkoitettu vastapuolen suostumus. Jos suostumusta ei ole annettu tai se on laillisesti peruutettu, hyväksytään tyytymättömyyden ilmoitus 25 luvun 5 §:ssä tarkoitetuksi ilmoitukseksi.

Tyytymättömyyden ilmoituksen hyväksymisestä ennakkopäätösvalitusta varten ja siitä, mitä muutoksenhaussa on noudatettava, on ilmoitettava heti muutoksenhakijalle ja vastapuolelle.

4 § (24.6.2010/650)

Jos tyytymättömyyden ilmoitusta ei ole hyväksytty, saa siitä kannella korkeimpaan oikeuteen. Kantelukirjelmä on toimitettava käräjäoikeuden kansliaan kolmessakymmenessä päivässä käräjäoikeuden ratkaisun julistamis- tai antamispäivästä. Jos korkein oikeus katsoo tyytymättömyyden ilmoittamisen tapahtuneen laillisesti, tulee sen tarvittaessa asettaa uusi määräaika muutoksenhakua varten.

Jos tyytymättömyyden ilmoitus ennakkopäätösvalitusta varten on hyväksytty, saa vastapuoli, joka katsoo, ettei hän ole antanut suostumustaan ennakkopäätösvalitukselle, kannella hyväksymisestä korkeimpaan oikeuteen. Kantelukirjelmä on toimitettava käräjäoikeuden kansliaan 1 momentin mukaisessa määräajassa. Jos korkein oikeus katsoo, ettei suostumusta ole annettu laillisesti, asia palautetaan käräjäoikeuteen tyytymättömyyden ilmoituksen hyväksymistä koskevan uuden päätöksen antamista varten.

5 § (24.6.2010/650)

Muutoksenhakijan vastapuoli voi 25 luvun 14 a §:n mukaisesti valittaa käräjäoikeuden ratkaisusta, jos korkein oikeus myöntää hänelle tämän luvun 2 §:n mukaan luvan ennakkopäätösvalitukseen. Vastavalitushakemus raukeaa, jos korkein oikeus ei myönnä muutoksenhakijalle valituslupaa.

6 § (24.6.2010/650)

Tässä luvussa tarkoitettussa muutoksenhaussa on lisäksi soveltuvin osin noudatettava, mitä 25 luvussa säädetään muutoksenhausta käräjäoikeudesta hovioikeuteen ja 30 luvussa säädetään muutoksenhausta hovioikeudesta korkeimpaan oikeuteen hovioikeuden antaessa ratkaisunsa muutoksenhakuasteena.

Määräaika ennakkopäätösvalitusta varten on 30 päivää siitä päivästä, jona käräjäoikeuden ratkaisu julistettiin tai annettiin. Korkeimmalle oikeudelle osoitettu muutoksenhakukirjelmä on toimitettava käräjäoikeuden kansliaan.

31 luku (20.2.1960/109)

Ylimääräisestä muutoksenhausta

Kantelu

1 § (20.2.1960/109)

Lainvoiman saanut tuomio voidaan tehdystä kantelusta tuomiovirheen perusteella poistaa:

- 1) jos oikeus ei ole ollut tuomionvoipa taikka jos asia on otettu tutkittavaksi, vaikka on ollut olemassa sellainen seikka, jonka johdosta oikeuden olisi omasta aloitteestaan pitänyt jättää asia tutkittavaksi ottamatta;
- 2) jos poissa oleva, jota ei ole haastettu, tuomitaan taikka jos henkilö, jota ei ole kuultu, muutoin kärsii haittaa tuomiosta;
- 3) jos tuomio on niin sekava tai epätäydellinen, ettei siitä käy selville, miten asiassa on tuomittu; tai

4) jos oikeudenkäynnissä on tapahtunut muu oikeudenkäyntivirhe, jonka havaitaan tai voidaan otaksua olennaisesti vaikuttaneen jutun lopputulokseen.

Pääasian ratkaiseminen alueellista toimivaltaa vailla olevassa tuomioistuimessa ei ole 1 momentissa tarkoitettu peruste poistaa tuomio. [\(13.3.2009/135\)](#)

2 § [\(20.2.1960/109\)](#)

Jos joku tahtoo kannella tuomiovirheestä, tulee hänen antaa kantelukirjelmä asianomaiseen ylioikeuteen tahi, mikäli kysymys on ylioikeuden tai korkeimman oikeuden tuomiosta, korkeimpaan oikeuteen.

Kantelu on tehtävä, milloin se perustuu 1 §:n 1 tai 4 kohdassa mainittuun seikkaan, kuuden kuukauden kuluessa siitä päivästä, jona tuomio sai lainvoiman. Edellä 1 §:n 2 kohdassa tarkoitettussa tapauksessa on sanottu määräaika luettava siitä, kun kantelija sai tuomiosta tiedon.

Kansainvälisten ihmisoikeusvelvoitteiden valvomisessa toimivaltaisen lainkäyttö- tai valvontaelimen todettua oikeudenkäyntivirheen asian käsittelyssä, kantelu voidaan 2 momentin estämättä tehdä kuuden kuukauden kuluessa kyseisen valvontaelimen lopulliseksi jääneen ratkaisun antamisesta. [\(26.8.2005/666\)](#)

3 § [\(20.2.1960/109\)](#)

Kantelukirjelmässä on ilmoitettava vaatimuksen perusteet sekä ne todisteet, joihin vaatimus nojautuu. Kirjelmään on liitettävä tuomio, josta kannellaan, ja ne kirjalliset todisteet, joihin viitataan.

Kantelijan velvollisuudesta käyttää oikeudenkäyntiasiamiestä tai -avustajaa säädetään 15 luvun 1 §:n 4 momentissa. Kantelijalle on varattava tilaisuus hankkia kelpoisuusvaatimukset täyttävä asiamies tai avustaja, paitsi jos se on selvästi tarpeetonta. [\(17.6.2011/718\)](#)

4 § [\(20.2.1960/109\)](#)

Jollei kantelukirjelmään ole liitetty tuomiota, josta kannellaan, taikka jos kirjelmä on niin puutteellinen, ettei asiaa voida sen perusteella ratkaista, kantelijaa on kehoitettava korjaamaan puute määräajassa uhalla, että jos hän sen laiminlyö, kantelu jätetään tutkimatta. Kehotus saadaan lähettää postitse kantelijan ilmoittamalla osoitteella. [\(2.2.1979/104\)](#)

Jollei kantelua jätetä tutkimatta tai selvästi perusteettomana hylätä, sen johdosta on vastapuolelta tai muulta, jonka oikeutta kantelu koskee, vaadittava kirjallinen vastaus, jollei se ole ilmeisesti tarpeetonta. Tarvittaessa on vaadittava myös asianomaisen tuomarin lausunto tai selitys.

Milloin syytä on, voidaan ennen asian lopullista ratkaisemista määrätä, ettei tuomiota toistaiseksi ole pantava täytäntöön tai täytäntöönpanoa jatkettava.

5 § [\(2.2.1979/104\)](#)

Jos havaitaan tarvittavan lisäselvitystä ennen kuin asia voidaan ratkaista, tuomioistuimen tulee ryhtyä toimenpiteisiin tarpeellisen selvityksen hankkimiseksi. Suullisen käsittelyn toimittamisesta kantelua koskevissa asioissa on voimassa, mitä suullisen käsittelyn toimittamisesta hovioikeudessa ja korkeimmassa oikeudessa on muutoin säädetty.

6 § (20.2.1960/109)

Jos havaitaan, että tuomiovirhe on tapahtunut, poistettakoon tuomio kokonaisuudessaan tai tarpeellisilta kohdilta ja juttu osoitettakoon, jos se on käsiteltävä uudestaan, siihen oikeuteen, missä tuomiovirhe on tapahtunut. Tällöin on myös määrättävä, minkä ajan kuluessa ja millä tavoin juttu on saatettava uudelleen käsiteltäväksi.

Lainvoiman saaneen tuomion purkaminen

7 § (20.2.1960/109)

Lainvoiman saanut tuomio riita-asiassa voidaan purkaa:

- 1) jos oikeuden jäsen tai virkamies taikka asianosaisen edustaja tai avustaja on jutun yhteydessä syyllistynyt rikolliseen menettelyyn, jonka voidaan otaksua vaikuttaneen jutun lopputulokseen;
- 2) jos asiakirja, jota on käytetty todisteena, on ollut väärä tai asiakirjan antajan tietien sisällöltään totuudenvastainen taikka jos todistaja tai asiantuntija on tahallaan antanut perättömän lausuman, ja asiakirjan tai lausuman voidaan otaksua vaikuttaneen lopputulokseen; (12.6.2015/732)
- 3) jos vedotaan seikkaan tai todisteeseen, jota ei aikaisemmin ole esitetty, ja sen esittäminen todennäköisesti olisi johtanut toiseen lopputulokseen; tai
- 4) jos tuomio perustuu ilmeisesti väärään lain soveltamiseen.

Tuomiota älköön purettako 1 momentin 3 kohdassa mainitusta syytä, ellei asianosainen saata todennäköiseksi, ettei hän ole voinut vedota puheena olevaan seikkaan tai todisteeseen siinä oikeudessa, joka tuomion on antanut, tai hakemalla muutosta tuomioon taikka että hän muutoin on pätevästä syystä ollut siihen vetoamatta.

8 § (20.2.1960/109)

Lainvoiman saanut tuomio rikosasiassa voidaan syytetyn eduksi purkaa:

- 1) jos oikeuden jäsen tai virkamies, syyttäjä taikka asianosaisen edustaja tai avustaja on jutun yhteydessä syyllistynyt rikolliseen menettelyyn, jonka voidaan otaksua vaikuttaneen jutun lopputulokseen;
- 2) jos asiakirja, jota on käytetty todisteena, on ollut väärä tai asiakirjan antajan tietien sisällöltään totuudenvastainen taikka jos todistaja tai asiantuntija on tahallaan antanut perättömän lausuman, ja asiakirjan tai lausuman voidaan otaksua vaikuttaneen lopputulokseen; (12.6.2015/732)
- 3) jos vedotaan seikkaan tai todisteeseen, jota ei aikaisemmin ole esitetty, ja sen esittäminen todennäköisesti olisi johtanut syytetyn vapauttamiseen tai siihen, että rikokseen olisi ollut sovellettava lievempiä rangaistussäännöksiä, tahi on erittäin painavia syitä, katsoen siihen mihin näin vedotaan ja mitä muutoin käy ilmi, saattaa uudelleen tutkittavaksi kysymys, onko syytetty tehnyt sen rikollisen teon, joka on luettu hänen syykseen; tai
- 4) jos tuomio perustuu ilmeisesti väärään lain soveltamiseen.

8 a § (16.5.2003/360)

Lainvoiman saanut, menettämisseuraamusta koskeva tuomio rikosasiassa voidaan vastaajan eduksi purkaa:

- 1) jos 8 §:n 1, 2 tai 4 kohdassa mainitut edellytykset ovat olemassa;
- 2) jos vedotaan seikkaan tai todisteeseen, jota ei ole aikaisemmin esitetty, ja sen esittäminen todennäköisesti olisi johtanut menettämisseuraamuksen hylkäämiseen tai siihen, että menettämisseuraamus olisi tuomittu olennaisesti lievempänä, taikka on muutoin erittäin painavia syitä katsoen siihen mihin näin vedotaan ja mitä muutoin käy ilmi, saattaa uudelleen tutkittavaksi kysymys menettämisseuraamuksesta; tai
- 3) jos syyte siitä rikoksesta, jonka perusteella menettämisseuraamus tuomittiin, on sittemmin hylätty näyttämättömänä, tai muusta syystä syytteen hylkäämisen vuoksi menettämisseuraamukseenkaan tuomitsemiselle ei olisi ollut edellytyksiä.

9 § (20.2.1960/109)

Lainvoiman saanut tuomio rikosasiassa voidaan syytetyn vahingoksi purkaa:

- 1) jos 8 §:n 1 tai 2 kohdassa mainittu seikka on ollut olemassa ja sen voidaan otaksua vaikuttaneen siihen, että syytetty on vapautettu tai että hänet on tuomittu olennaisesti lievempien rangaistussäännösten mukaan kuin mitä olisi ollut sovellettava; tai
- 2) jos kysymyksen ollessa rikoksesta, josta säännöllisen rangaistusasteikon mukaan voi seurata ankarampi rangaistus kuin kaksi vuotta vankeutta tai josta voi seurata viraltapano, vedotaan seikkaan tai todisteeseen, jota ei ole aikaisemmin esitetty, ja sen esittäminen todennäköisesti olisi johtanut syytetyn tuomitsemiseen rikoksesta tai siihen, että rikokseen olisi ollut sovellettava olennaisesti ankarampia rangaistussäännöksiä. (19.7.1974/622)

Tuomiota älköön purettako 1 momentin 2 kohdassa mainitusta syystä, ellei saateta todennäköiseksi, ettei asianosainen ole voinut vedota puheena olevaan seikkaan tai todisteeseen siinä oikeudessa, joka tuomion on antanut, tai hakemalla muutosta tuomioon taikka että hän muutoin on pätevistä syistä ollut siihen vetoamatta.

9 a § (8.8.1997/755)

Lainvoiman saanut tuomio rikosasiassa voidaan purkaa myös, jos siinä rangaistusta määrättäessä on rikoslain 7 luvun 6 §:ssä säädetyin tavoin otettu huomioon toinen rangaistus ja viimeksi mainittu rangaistus on sittemmin poistettu taikka sen perustana ollut syyte on kokonaan tai osittain hylätty tai rangaistus on muuten olennaisesti muuttunut.

9 b § (30.12.2003/1290)

Lainvoiman saanut tuomio rikosasiassa voidaan purkaa myös, jos henkilöä on pyydetty luovutettavaksi Suomeen suorittamaan rikoslain 7 luvun nojalla tuomittua yhteistä vankeusrangaistusta, eikä luovuttaminen ole mahdollista kaikista yhteiseen vankeusrangaistukseen johtaneista rikoksista, tai luovuttamiseen ei jonkin rikoksen osalta suostuta. Tällöin korkeimman oikeuden on määrättävä rangaistus erikseen niistä rikoksista, joiden osalta luovuttaminen on mahdollista tai luovuttamiseen suostutaan, sekä muista rikoksista.

Näin määrättävät rangaistukset eivät yhteensä saa olla ankarammat kuin alkuperäinen yhteinen vankeusrangaistus.

Lisäksi lainvoimainen tuomio rikosasiassa voidaan purkaa, jos Suomessa määrätyn yhteisen vankeusrangaistuksen täytäntöönpanoa koskeva pyyntö on lähetetty toiseen Euroopan unionin jäsenvaltioon, eikä täytäntöönpanon siirto ole mahdollista kaikista yhteiseen vankeusrangaistukseen johtaneista rikoksista tai täytäntöönpanopyyntöön ei jonkin rikoksen osalta suostuta. Tällöin korkeimman oikeuden on määrättävä rangaistus erikseen niistä rikoksista, joiden osalta täytäntöönpanon siirtäminen on mahdollista tai pyyntöön suostutaan, sekä muista rikoksista. Näin määrättävät rangaistukset eivät yhteensä saa olla ankarammat kuin alkuperäinen yhteinen vankeusrangaistus. (25.11.2011/1173)

9 c § (30.12.2003/1290)

Lainvoiman saanut, menettämisseuraamusta koskeva tuomio rikosasiassa voidaan vastaajan vahingoksi purkaa:

1) jos 8 §:n 1 tai 2 kohdassa mainittu seikka on ollut olemassa ja sen voidaan otaksua vaikuttaneen siihen, että menettämisseuraamusta ei ole tuomittu tai että se on tuomittu olennaisesti lievempänä kuin se olisi tullut tuomita; tai

2) jos vedotaan seikkaan tai todisteeseen, jota ei ole aikaisemmin esitetty, ja sen esittäminen todennäköisesti olisi johtanut menettämisseuraamuksen tuomitsemiseen tai menettämisseuraamuksen tuomitsemiseen olennaisesti ankarampana.

Tuomiota ei pureta 1 momentin 2 kohdassa mainitusta syystä, ellei saateta todennäköiseksi, ettei asianosainen ole voinut vedota puheena olevaan seikkaan tai todisteeseen siinä tuomioistuimessa, joka on tuomion antanut, tai hakemalla muutosta tuomioon taikka että hän muutoin on pätevästä syystä ollut siihen vetoamatta.

10 § (20.2.1960/109)

Tuomion purkamista tarkoittava hakemus riita-asiassa sekä syytetyn tai 9 c §:ssä tarkoitettussa tapauksessa vastaajan vahingoksi rikosasiassa on tehtävä vuoden kuluessa siitä päivästä, jona hakija sai tiedon hakemuksen perusteena olevasta seikasta, tai jos hakemus nojautuu toisen rikolliseen menettelyyn, jona tätä koskeva tuomio sai lainvoiman. Mainittua aikaa ei kuitenkaan ole luettava aikaisemmasta kuin siitä päivästä, jona se tuomio, jonka purkamista haetaan, sai lainvoiman. Milloin hakemus riita-asiassa nojautuu 7 §:n 1 momentin 4 kohdassa mainittuun seikkaan, luetaan aika siitä päivästä, jona tuomio sai lainvoiman. (30.12.2003/1290)

Riita-asiassa annetun tuomion purkamista älköön haettako sen jälkeen kun viisi vuotta on kulunut siitä, kun tuomio sai lainvoiman, ellei hakemuksen tueksi esitetä erittäin painavia syitä.

11 § (20.2.1960/109)

Jos jotakuta on oikeudenkäynnissä käsitelty toisena henkilönä tai väärällä nimellä, voidaan lainvoiman saanut tuomio tapahtuneen erehdyksen oikaisemiseksi purkaa määräajasta riippumatta. Tällöin voidaan rikosasiassa annettu tuomio 9 §:n säännösten estämättä purkaa ja myös välittömästi oikaista syytetyn vahingoksikin, milloin erehdys on johtunut hänen syystään.

12 § (20.2.1960/109)

Tuomion purkamista haetaan korkeimmalta oikeudelta, jollei 14 a §:stä muuta johdu.
(26.8.2005/666)

Hakemus on tehtävä kirjallisesti, ja siinä on ilmoitettava vaatimuksen perusteet sekä ne todisteet, joihin vaatimus nojautuu. Hakemukseen on liitettävä tuomio, jonka purkamista haetaan, ja ne kirjalliset todisteet, joihin siinä viitataan.

Jos hakemus nojautuu 7 §:n 1 momentin 3 kohdassa tai 9 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettuun perusteeseen, on hakijan ilmoitettava, minkä vuoksi kysymyksessä olevaan seikkaan tai todisteeseen ei ole vedottu oikeudenkäynnissä.

13 § (17.6.2011/718)

Hakemuksen käsittelyyn sovelletaan, mitä 3 §:n 2 momentissa sekä 4 ja 5 §:ssä kantelun osalta säädetään.

14 § (20.2.1960/109)

Jos tuomion purkamista koskevaan hakemukseen suostutaan ja jutun uusi käsittely havaitaan tarpeelliseksi, määrätköön korkein oikeus, minkä ajan kuluessa ja missä tuomioistuimessa sekä millä tavoin juttu on saatettava uudelleen käsiteltäväksi. Korkeimmalla oikeudella on kuitenkin valta välittömästi oikaista tuomiota, milloin asia havaitaan selväksi eikä hakemus koske rikosasiassa annetun tuomion purkamista syytetyn vahingoksi.

Jos juttu on asianosaisen toimenpiteestä otettava uudelleen käsiteltäväksi ja tämä laiminlyö, mitä hänelle on siinä suhteessa määrätty, tahi jää saapumatta siihen oikeudenkäyntilaisuuteen, jossa jutun ensimmäinen käsittely on määrätty tapahtuvaksi, raukeaa purku.

14 a § (26.8.2005/666)

Siitä poiketen, mitä 12 §:ssä säädetään, tuomion purkamista haetaan siltä tuomioistuimelta, jonka tuomiota hakemus koskee, jos hakemus tarkoittaa:

- 1) rikosasiassa annetun tuomion purkamista tai oikaisemista siksi, että henkilöä on käsitelty toisena tai väärällä nimellä;
- 2) poissaolon johdosta määrätyn seuraamuksen poistamista laillisen esteen vuoksi; taikka
- 3) tuomion purkamista tai oikaisemista 9 a §:n nojalla.

Jos 1 momentissa tarkoitettu hakemus hyväksytään, tuomioistuin voi samalla oikaista tuomiota.

Sen lisäksi, mitä 3–5 §:ssä säädetään, hakemuksen käsittelyssä käräjäoikeudessa noudatetaan soveltuvin osin 8 luvun säännöksiä hakemusasioiden käsittelystä.

15 § (16.5.2003/360)

Jos rikosjutussa on tehty vahingonkorvaus- tai muu yksityisoikeudellinen vaatimus, on jutussa annetun tuomion purkamista koskevassa asiassa tältä osalta sovellettava riitajutussa annetun tuomion purkamista koskevia säännöksiä. Jos tuomio puretaan rangaistusvaatimusta tai

menettämisvaatimusta koskevalta osalta, voidaan tuomio edellä sanotun estämättä samalla purkaa myös yksityisoikeudellista vaatimusta koskevalta osalta.

16 § (20.2.1960/109)

Mitä edellä tässä luvussa on säädetty lainvoiman saaneesta tuomiosta, on vastaavasti sovellettava, milloin kysymys on lainvoimaiseen tuomioon rinnastettavasta oikeudellisesta ratkaisusta.

Menetetyn määräajan palauttaminen

17 § (20.2.1960/109)

Sille, joka laillisen esteen vuoksi ei ole voinut määräajassa ilmoittaa tyytymättömyyttään tahi hakea muutosta tai takaisinsaantia taikka ryhtyä muuhun toimeen oikeudenkäynnissä taikka joka muutoin esittää anomuksensa tueksi erittäin painavia syitä, voidaan hakemuksesta palauttaa menetetty sellainen määräaika.

18 § (26.8.2005/666)

Menetetyn määräajan palauttamista on haettava kirjallisesti 30 päivän kuluessa 17 §:ssä tarkoitetun esteen lakkaamisesta ja viimeistään vuoden kuluessa siitä päivästä, jona määräaika päättyi.

Hakemus tehdään hovioikeudelle, jos hakemus koskee määräajan palauttamista toimenpiteen tekemiseksi kärjäoikeudessa tai muutoksen hakemiseksi sen ratkaisuun. Muussa tapauksessa hakemus tehdään korkeimmalle oikeudelle. Hakemus tehdään korkeimmalle oikeudelle myös silloin, kun hakemus koskee asiaa, jossa kärjäoikeuden ratkaisuun haetaan muutosta suoraan korkeimmalta oikeudelta.

Hakemukseen ja sen käsittelyyn sovelletaan, mitä 3 §:n 1 momentissa sekä 4 ja 5 §:ssä kantelusta säädetään. (17.6.2011/718)

32 luku (30.4.1999/556)

Uhkasakko

1 § (30.4.1999/556)

Uhkasakko, jonka asettaminen kuuluu yleisen tuomioistuimen toimivaltaan tai joka asetetaan oikeudenkäynnin kulun turvaamiseksi, asetetaan markkamäärältään kiinteänä ottaen huomioon sakotetun maksukyky. Uhkasakko voidaan erityisestä syystä tuomita lievempänä kuin se on asetettu.

Muutossäädösten voimaantulo ja soveltaminen:

12.1.1918/7:

11.2.1921/41:

19.12.1921/274:

Tämä laki astuu voimaan 1 päivänä tammikuuta 1922, jolloin lakkaavat voimassa olemasta 11 päivänä joulukuuta 1766 annetun kunink. kirjeen 1 kohta ja kunink. julistus 19 päivältä tammikuuta 1802.

28.1.1927/22:

13.6.1929/240:

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 1930.

Mitä 2 ja 11 §:ssä niiden entisessä muodossa säädetään laillisesta tuomioistuimesta asioissa, jotka koskevat omaisuuden erilleen ottamista tai peräeroa, on edelleen noudatettava puolisoihin nähden, joiden varallisuussuhteisiin on sovellettava ennen sanottua päivää voimassa ollutta lakia.

25.4.1930/147:

Tämä laki, joka kumoaa tammikuun 28 päivänä 1753 annetun kunink. kirjeen ja maaliskuun 23 päivänä 1807 annetun kunink. selityksen 39 kohdan, tulee voimaan 1 päivänä heinäkuuta 1930. Jutuissa, joissa hovioikeuden päätös on sitä ennen annettu, noudatettakoon kuitenkin aikaisempia säännöksiä.

1.4.1938/137:

29.7.1948/571:

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 1949, ja sillä kumotaan, mitä yleisessä ja erikoislainsäädännössä erikseen on säädetty asianosaisen täyte- ja puhdistusvalasta.

29.7.1948/572:

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 1949.

29.7.1948/573:

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 1949.

6.5.1955/213:

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 1956.

26.4.1957/175:

11.4.1958/150:

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä heinäkuuta 1958.

25.4.1958/182:

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä heinäkuuta 1958.

12.12.1958/497:

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä joulukuuta 1959.

20.2.1960/109:

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä heinäkuuta 1960.

Milloin laissa tai asetuksessa on viitattu lainkohtaan, joka on korvattu tässä laissa olevalla säännöksellä, on viittauksen katsottava tarkoittavan viimeksi mainittua säännöstä.

Kanteluun, joka koskee ennen tämän lain voimaantuloa julistettua tai annettua tuomiota, on sovellettava aikaisempaa lakia.

Lainvoiman saaneen tuomion purkamista tai menetetyt määräajan palauttamista tarkoittavaan hakemukseen, joka koskee ennen tämän lain voimaantuloa julistettua tai annettua tuomiota taikka sitä ennen päättynyttä määräaika, on sovellettava tämän lain säännöksiä, kuitenkin siten, ettei 31 luvun 10 §:ssä ja 18 §:n 1 momentissa säädettyjä määräaikoja ole luettava aikaisemmasta kuin siitä päivästä, jona laki tulee voimaan.

12.8.1960/362:

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 1961, ja sillä kumotaan kuninkaallinen kirje 15 päivältä toukokuuta 1778 sisältävä selityksen oikeudenkäymiskaaren 10 luvun 25 §:ään, 2 päivänä maaliskuuta 1854 annettu keisarillinen selitys siitä, miten on meneteltävä, kun valtio on haastettava vastaamaan riita-asiassa, ja eräitä määräyksiä siitä, miten on hankittava kirjallinen haaste alioikeuteen, sisältävä 7 päivänä syyskuuta 1901 annettu julistus (36/01) sekä muut tämän lain kanssa ristiriidassa olevat säännökset. Milloin laissa tai asetuksessa on viitattu lainkohtaan, joka on korvattu tässä laissa olevalla säännöksellä, on viittauksen katsottava tarkoittavan viimeksi mainittua säännöstä.

20.6.1963/325:

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä lokakuuta 1963.

5.2.1965/45:

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 1966. Mitä 2 §:ssä, sellaisena kuin se oli voimassa ennen 1 päivää tammikuuta 1930, on säädetty laillisesta tuomioistuimesta asioissa, jotka koskevat omaisuuden erilleen ottamista tai peräeroa, on edelleen noudatettava puolisoihin nähden, joiden varallisuussuhteisiin on sovellettava ennen mainittua päivää voimassa ollutta lakia.

25.3.1966/176:

16.12.1966/645:

10.1.1969/5:

23.5.1969/323:

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä heinäkuuta 1969.

14.7.1969/494:

7.7.1970/459:

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 1971 ja sillä kumotaan oikeasta vaarinottamisesta ja noudattamisesta 27 päivänä toukokuuta 1801 annettu kuninkaallinen kirje vielä voimassa olevalta, kihlakunnanoikeuden istunnon aloittamista ja lopettamista koskevalta osalta, yhteisen kansan valituksiin maaliskuun 16 päivänä 1739 annetun kuninkaallisen päätöksen ja selityksen 68 § sekä 5 päivänä joulukuuta 1765 annettu kuninkaallinen kirje siitä, että välikäräjiä ei saa kruunun kustannuksella pitää.

14.1.1972/21:

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä huhtikuuta 1972.

15.9.1972/667:

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 1973.

19.7.1974/622:

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä heinäkuuta 1975. Mitä 30 luvun 5 §:n 2 momentissa ja 31 luvun 9 §:n 1 momentin 2 kohdassa on säädetty vankeusrangaistuksesta, koskee myös ennen lain voimaantuloa tuomittua kuritushuonerangaistusta.

4.7.1975/520:

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä elokuuta 1975.

23.4.1976/350:

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä huhtikuuta 1978.

31.8.1978/661:

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 1979.

Sillä kumotaan erinäisiä määräyksiä muutoksen hakemisesta alioikeuksien tuomioihin ja päätöksiin sisältävä, 14 päivänä elokuuta 1901 annettu asetus siihen myöhemmin tehtyine muutoksineen, 24 päivänä tammikuuta 1930 annettu laki vedon ja tyytymättömyydenilmoituksen vastaanottamisesta kihlakunnantuomarin poissa ollessa (21/30) sekä rikoslain voimaannpanemisesta 19 päivänä joulukuuta 1889 annetun asetuksen 46 §, sellaisena kuin se on 19 päivänä heinäkuuta 1974 annetussa laissa (614/74).

Tällä lailla kumotaan myös

1) kuninkaalliset kirjeet vetotodistuksista 6 päivältä joulukuuta 1739 ja 26 päivältä elokuuta 1772,

- 2) kuninkaallinen kirje kruunun asiamiehistä 12 päivänä huhtikuuta 1749,
- 3) kesäkuun 29 päivänä 1773 annettu julistus asiamiehen velvollisuudesta allekirjoittaa laatimansa valitus- ja hakemuskirjat,
- 4) kuninkaallinen kirje 14 päivältä marraskuuta 1798 menettelystä eri oikeusasteiden käsiteltäviin kuuluvissa rikosasioissa,
- 5) keisarillinen kirje varauskirjoista 4 päivältä kesäkuuta 1817,
- 6) keisarillinen kirje 11 päivältä joulukuuta 1829 siitä, miten eri alioikeuksien samaa henkilöä koskevat tuomiot alistetaan, sekä
- 7) elokuun 6 päivänä 1861 annettu asetus työ- ja toimitustavan keventämisestä erinäisissä Suomenmaan oikeuksissa.

Haettaessa muutosta ennen lain voimaantuloa annettuun tai julistettuun alioikeuden ratkaisuun ja vastattaessa tällaiseen muutoksenhakemukseen on sovellettava aikaisempaa lakia, mikäli jäljempänä ei toisin säädetä. Tämän lain säännöstä valtuutuksen esittämisestä on sovellettava tyytymättömyyden ilmoitukseen, jota koskeva määräaika päättyy lain voimaantulon jälkeen. Hovioikeudessa lain voimaantullessa ratkaisematta oleviin asioihin on sovellettava tämän lain 26 luvun säännöksiä.

Mitä muualla laissa on säädetty vetoamisesta hovioikeuteen, koskee tämän lain tultua voimaan soveltuvin osin muutoksenhakua alioikeudesta hovioikeuteen.

15.12.1978/968:

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 1979.

2.2.1979/104:

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 1980.

Haettaessa muutosta ennen lain voimaantuloa annettuun hovioikeuden ratkaisuun ja vastattaessa tällaiseen muutoksenhakemukseen sekä muutoksenhakuasiaa käsiteltäessä on sovellettava aikaisempaa lakia, mikäli jäljempänä ei toisin säädetä. Asioissa, joissa muutoksenhaun määräaika päättyy lain voimaantulon jälkeen, on sovellettava tämän lain säännöksiä muutoksenhakemuksen ja vastauksen täydentämisestä. Haettaessa muutosta ennen lain voimaantuloa annettuun hovioikeuden ratkaisuun muutoksenhakemukseen ei tarvitse liittää hovioikeuden tuomiota tai päätöstä eikä todistusta siitä, että asianosainen on säädettyssä järjestyksessä ilmoittanut ratkaisuun tyytymättömyyttä.

Ennen lain voimaantuloa säädetyn muutoksenhakukiellon estämättä voidaan valituslupa myöntää tämän lain mukaan.

28.12.1979/1072:

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 1980.

30.5.1980/396:

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 1981.

Mitä muualla laissa on säädetty varsinaisista käräjistä tai niiden yleisistä istunnoista, koskee tämän lain voimaan tultua kihlakunnanoikeuden vakinaisia istuntopäiviä. Vastaavasti mitä välikäräjistä on säädetty, koskee 5 §:ssä tarkoitettua istuntoa.

Ennen tämän lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

23.5.1980/285 v. 1981:

Tämä laki tulee voimaan 29 päivänä huhtikuuta 1981.

HE 55/79, ulkvk.miet. 4/79, svk.miet. 15/79

8.4.1983/363:

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 1984.

HE 224/82, lvk.miet. 11/82, svk.miet. 272/82

3.2.1984/115:

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä maaliskuuta 1984.

HE 29/83, l-tvk.miet. 14/83, svk.miet. 132/83

21.12.1984/947:

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä huhtikuuta 1985.

HE 56/84, toisen lvk.miet. 5/84, svk.miet. 145/84

30.4.1986/309:

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä toukokuuta 1987.

HE 90/85, lvk.miet. 9/85, svk.miet. 1/86

13.6.1986/472:

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 1987.

31.12.1986/1049:

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 1987.

HE 134/86, toisen lvk.miet. 6/86, svk.miet. 180/86

13.3.1987/308:

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä kesäkuuta 1987.

27.3.1987/354:

Tämän lain voimaanpanosta säädetään erikseen.

HE 28/86, lvk.miet. 11/86, svk.miet. 249/86

16.4.1987/412:

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 1988.

HE 62/86, lvk.miet. 14/86, svk.miet. 265/86

30.4.1987/452:

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 1989.

HE 14/85, lvk.miet. 9/86, svk.miet. 230/86

10.6.1988/505:

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä syyskuuta 1988.

Niissä asioissa, joissa alioikeuden ratkaisu on annettu tai julistettu ennen lain voimaantuloa, sovelletaan aikaisempaa lakia.

HE 39/88, lvk.miet. 7/88, svk.miet. 49/88

29.12.1988/1255:

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 1989.

HE 186/88, lvk.miet. 14/88, svk.miet. 217/88

19.4.1991/708:

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä huhtikuuta 1992.

Tällä lailla kumotaan eräiden yhdessä käsiteltävien rikosasiain oikeuspaikasta 8 päivänä kesäkuuta 1945 annettu laki (516/45).

HE 40/90, lvk.miet. 15/90, svk.miet. 314/90

22.7.1991/1052:

Tämän lain voimaantulosta säädetään erikseen lailla.

HE 15/90, lvk.miet. 16/90, svk.miet. 335/90

22.7.1991/1056:

Tämän lain voimaantulosta säädetään erikseen lailla.

HE 16/90, lvk.miet. 17/90, svk.miet. 336/90

22.7.1991/1064:

Tämän lain voimaantulosta säädetään erikseen lailla.

Tällä lailla kumotaan

- 1) alituomareiden velvollisuudesta riitaveljille toimittaa pöytäkirjoja ja päätöksiä heitä koskevissa juttu-asioissa 6 päivänä elokuuta 1861 annettu asetus,
- 2) senaatin kirje 28 päivältä huhtikuuta 1884 muutetuista määräajoista alituomareille antaa asianosaisille ja yleisille asiamiehille pöytäkirjoja ja päätöksiä y.m.; sekä
- 3) 6 päivänä elokuuta 1861 annetussa asetuksessa ja senaatin kirjeessä hovioikeuksille 28 päivältä huhtikuuta 1884 säädettyjen määräaikojen, joiden kuluessa alituomarit ovat velvolliset antamaan asianosaisille ja yleisille asiamiehille pöytäkirjoja ja päätöksiä oikeudessa käsitellyistä asioista, muuttamisesta 9 päivänä heinäkuuta 1918 annettu asetus.

HE 154/90, lvk.miet. 18/90, svk.miet. 337/90

22.7.1991/1065:

Tämän lain voimaantulosta säädetään erikseen lailla.

HE 179/90, lvk.miet. 19/90, svk.miet. 338/90

8.1.1993/30:

Tämä laki tulee voimaan asetuksella säädettävänä ajankohtana.

HE 56/92, LaVM 7/92, ETA-sopimuksen liite VII: neuvoston direktiivi (77/249/ETY)

28.6.1993/595:

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä joulukuuta 1993.

Lain 25 ja 26 luvun säännöksiä sovelletaan asiaan, jossa alioikeuden tuomio julistetaan tai annetaan lain voimaantulon jälkeen.

HE 79/93, LaVM 11/93

26.7.1993/702:

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä syyskuuta 1993.

HE 241/92, VaVM 25/93

26.11.1993/1013:

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä joulukuuta 1993.

Tätä lakia ei sovelleta ennen tämän lain voimaantuloa vireille tulleessa riita-asiassa.

HE 191/93, LaVM 22/93

5.1.1994/8:

Tämä laki tulee voimaan 15 päivänä tammikuuta 1994.

HE 61/93, LaVM 25/93

21.1.1994/58:

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä toukokuuta 1994.

HE 139/93, LaVM 24/93

3.3.1995/285:

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä toukokuuta 1995.

HE 292/94, TaVM 58/94

21.4.1995/585:

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä syyskuuta 1995.

HE 94/93, LaVM 22/94, SuVM 10/94

21.4.1995/746:

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä syyskuuta 1995.

HE 95/93, LaVM 23/94

24.11.1995/235 v. 1996:

Tämä laki tulee voimaan asetuksella säädettävänä ajankohtana.

HE 158/95, LiVM 2/95, EV 97/95

11.7.1997/690:

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä lokakuuta 1997.

Lain voimaan tullessa tuomioistuimissa vireillä olevat rikosasiat käsitellään noudattaen tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

HE 82/1995, LaVM 9/1997, EV 98/1997

8.8.1997/755:

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä lokakuuta 1997.

HE 48/1997, LaVM 8/1997, EV 85/1997

6.2.1998/111:

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä kesäkuuta 1998.

HE 132/1997, LaVM 17/1997, EV 231/1997

6.3.1998/165:

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä toukokuuta 1998.

Tätä lakia sovelletaan riita- ja hakemusasioihin, jos muutoksenhaun kohteena oleva ratkaisu on käräjäoikeudessa annettu tai julistettu tämän lain voimaantulon jälkeen.

Rikosasioihin tätä lakia sovelletaan, jos asia, jossa muutosta haetaan, on käräjäoikeudessa ollut käsiteltävä noudattaen oikeudenkäynnistä rikosasioissa annettua lakia ja jos ratkaisu siinä on annettu tai julistettu tämän lain voimaantulon jälkeen.

Hovioikeuden ensimmäisenä asteena käsiteltäviin asioihin tätä lakia sovelletaan, jos asia on tullut vireille tämän lain voimassa ollessa.

HE 33/1997, LaVM 19/1997, EV 1/1998

19.3.1999/368:

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä kesäkuuta 1999.

HE 107/1998, LaVM 26/1998, EV 281/1998

1.4.1999/444:

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä joulukuuta 1999.

HE 146/1998, LaVM 20/1998, EV 234/1998

30.4.1999/556:

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä lokakuuta 1999.

HE 74/1998, LaVM 25/1998, EV 274/1998

21.12.2000/1181:

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä maaliskuuta 2001.

HE 86/1999, LaVM 10/2000, EV 169/2000

1.6.2001/441:

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä syyskuuta 2001.

Ennen tämän lain voimaantuloa vireille tulleissa asioissa sovelletaan kuitenkin tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

HE 78/2000, LaVM 6/2001, EV 33/2001

31.8.2001/764:

Tämän lain voimaantulosta säädetään tasavallan presidentin asetuksella.

HE 40/2001, UaVM 5/2001, EV 71/2001

5.4.2002/259:

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä kesäkuuta 2002.

Asiassa, joka on tuomioistuimessa vireillä tämän lain tullessa voimaan, sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita 15 luvun 2 §:n säännöksiä oikeudenkäyntiasiamiehestä ja -avustajasta.

HE 82/2001, LaVM 22/2001, EV 182/2001

12.7.2002/601:

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 2003.

HE 31/2001, LaVM 8/2002, EV 65/2002

30.8.2002/768:

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 2003.

Asia, joka on tullut vireille ennen tämän lain voimaantuloa, käsitellään tuomioistuimessa noudattaen tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä. Kuitenkin 24 luvun 9 §:n 2 momentin ja 25 luvun 18 §:n 1 momentin säännöksiä sovelletaan 31 päivän joulukuuta 2002 jälkeen ratkaistuihin asioihin.

Tällä lailla kumotaan hakemusasioiden käsittelystä yleisessä alioikeudessa 30 päivänä huhtikuuta 1986 annettu laki (307/1986) siihen myöhemmin tehtyine muutoksineen.

Jos muualla laissa säädetään, että asia käsitellään siinä järjestyksessä kuin hakemusasioiden käsittelystä yleisessä alioikeudessa annetussa laissa säädetään, noudatetaan asian käsittelyssä hakemusasioiden käsittelyä koskevia oikeudenkäymiskaaren 8 luvun säännöksiä.

HE 32/2001, LaVM 12/2002, EV 97/2002

16.5.2003/360:

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä lokakuuta 2003.

HE 190/2002, LaVM 30/2002, EV 283/2002

23.5.2003/381:

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä lokakuuta 2003.

Tätä lakia sovelletaan asioissa, joissa muutoksenhaun kohteena oleva käräjäoikeuden ratkaisu julistetaan tai annetaan lain tultua voimaan. Lain 2 luvun 8 §:n 2 momenttia, sen 1 kohtaa lukuun ottamatta, ja 3 momenttia sekä 26 luvun 24 a §:ää ja 28 §:n 2 ja 3 momenttia sovelletaan kuitenkin myös asioissa, joissa käräjäoikeuden ratkaisu on julistettu tai annettu ennen lain voimaantuloa.

HE 83/2001, HE 91/2002, LaVM 27/2002, EV 259/2002

6.6.2003/425:

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 2004.

Ennen tämän lain voimaantuloa voidaan ryhtyä sen täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

HE 92/2002, PeVM 9/2002, EV 269/2002

13.6.2003/461:

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 2004.

HE 54/2002, PeVM 14/2002, EV 288/2002

27.6.2003/688:

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä maaliskuuta 2004.

Ennen tämän lain voimaantuloa vireille tulleessa asiassa sovelletaan tämän lain asemesta lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

HE 216/2001, LaVM 34/2002, EV 305/2002

30.12.2003/1290:

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 2004.

HE 88/2003, LaVM 7/2003, EV 128/2003, Neuvoston puitepäätös (2002/584/YOS); EYVL N:o L 190, 18.7.2002, s. 1

26.8.2005/664:

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 2006.

HE 114/2004, LaVM 4/2005, EV 64/2005

26.8.2005/666:

Tämä laki tulee voimaan 31 päivänä joulukuuta 2005.

Lain 30 luvun säännöksiä ei, lukuun ottamatta 20 §:n 2 momenttia ja 24 §:n 1 momenttia, sovelleta asioissa, joissa muutoksenhaun kohteena oleva hovioikeuden ratkaisu annetaan tai julistetaan ennen lain voimaantuloa.

Lain 21 luvun 16 §:n 3 momentin ja 31 luvun säännöksiä sovelletaan ylimääräistä muutoksenhakua koskeviin asioihin, jotka tulevat vireille lain tultua voimaan.

HE 9/2005, LaVM 6/2005, EV 81/2005

23.9.2005/783:

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä lokakuuta 2006.

Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä sen täytäntöönpanon edellyttämiin toimiin.

HE 262/2004, LaVM 9/2005, EV 97/2005

31.3.2006/244:

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä lokakuuta 2006.

HE 271/2004, LaVM 1/2006, EV 6/2006

30.3.2007/374:

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä lokakuuta 2007.

HE 13/2006, LaVM 24/2006, EV 269/2006

25.5.2007/650:

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä marraskuuta 2007.

HE 52/2006, LaVM 29/2006, EV 288/2006

15.6.2007/707:

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 2008.

Ennen tämän lain voimaantuloa vireille tulleessa asiassa sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

HE 83/2006, LaVM 26/2006, EV 275/2006

5.12.2008/811:

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 2009.

HE 85/2008, LaVM 11/2008, EV 125/2008

13.3.2009/135:

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä syyskuuta 2009.

Ennen lain voimaantuloa vireille tulleisiin asioihin sovelletaan lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

HE 70/2008, LaVM 16/2008, EV 5/2009

29.5.2009/363:

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 2010.

HE 233/2008, LaVM 3/2009, EV 37/2009

24.7.2009/578:

Tämän lain voimaantulosta säädetään erikseen lailla.

HE 30/2009, MmVM 5/2009, EV 89/2009

22.12.2009/1386:

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 2010.

Ennen tämän lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

HE 161/2009, HaVM 18/2009, EV 205/2009

14.5.2010/362:

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä kesäkuuta 2010.

HE 123/2009, LaVM 5/2010, EV 52/2010

24.6.2010/650:

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 2011.

Tätä lakia sovelletaan riita-, rikos- ja hakemusasioihin, jos muutoksenhaun kohteena oleva ratkaisu on käräjäoikeudessa annettu tai julistettu tämän lain voimaantulon jälkeen.

HE 105/2009, LaVM 4/2010, EV 49/2010

27.8.2010/758:

Tämän lain voimaantulosta säädetään erikseen lailla.

HE 94/2009, LaVM 9/2010, EV 84/2010

14.1.2011/29:

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä huhtikuuta 2011.

Tätä lakia ei sovelleta, jos avopuolisoiden yhteistalouden purkamisesta annetussa laissa tarkoitettu avoliitto on päättynyt ennen tämän lain voimaantuloa.

HE 37/2010, LaVM 23/2010, EV 201/2010

29.4.2011/395:

Tämä laki tulee voimaan 21 päivänä toukokuuta 2011.

Tätä lakia sovelletaan lain voimaantulon jälkeen vireille tulleissa oikeudenkäynneissä.

HE 284/2010, LaVM 32/2010, EV 294/2010, Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2008/52/EY (32008L0052) ; EUVL L 136, 24.5.2008, s.3

13.5.2011/440:

Tämä laki tulee voimaan 17 päivänä toukokuuta 2011.

HE 286/2010, LaVM 34/2010, EV 311/2010

17.6.2011/718:

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 2013.

Tämän lain voimaan tullessa tuomioistuimessa vireillä olevaan asiaan sovelletaan lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

Edellä 2 momentissa säädetyn lisäksi tämän lain voimaan tullessa voimassa olleiden säännösten mukaan oikeudenkäyntiasiamiehenä ja -avustajana toimimaan kelpoinen henkilö on kelpoinen toimimaan oikeudenkäyntiasiamiehenä ja -avustajana yhden vuoden ajan tämän lain voimaantulosta. Lisäksi tämän lain voimaan tullessa voimassa olleiden säännösten mukaan oikeudenkäyntiasiamiehenä ja -avustajana toimimaan kelpoinen henkilö, joka hakee luvan saaneista oikeudenkäyntiavustajista annetussa laissa tarkoitettua lupaa kolme kuukautta ennen

mainitun lain 30 §:n 3 momentissa tarkoitettua määräajan päättymistä ja jonka hakemusta ei ole lainvoimaisesti ratkaistu vuoden kuluessa mainitun lain voimaantulosta, on kelpoinen toimimaan oikeudenkäyntiasiamiehenä ja -avustajana siihen saakka, kunnes hänen hakemuksensa on lainvoimaisesti ratkaistu.

HE 318/2010, LaVM 40/2010, EV 337/2010

22.7.2011/817:

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 2014.

HE 222/2010, LaVM 44/2010, EV 374/2010

25.11.2011/1173:

Tämä laki tulee voimaan 5 päivänä joulukuuta 2011.

HE 10/2011, LaVM 4/2011, EV 23/2011, Neuvoston puitepäätös 2008/909/YOS (32008F0909); EUVL L 327, 5.12.2008, s. 27, Neuvoston puitepäätös 2008/947/YOS (32008F0947); EUVL L 337, 16.12.2008, s. 102

31.1.2013/119:

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä syyskuuta 2013.

Jos pääasia on tullut käräjäoikeudessa vireille ennen tämän lain voimaantuloa, sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

Tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä sovelletaan 2 momentissa säädetyin lisäksi myös, jos turvaamistointa on haettu ennen tämän lain voimaantuloa. Jos tässä momentissa tarkoitettuun turvaamistoimeen liittyvä pääasia pannaan kuitenkin vireille markkinaoikeudessa, kanne 7 luvun 11 §:ssä tarkoitettujen vahingon ja kulujen korvaamisesta on pantava vireille markkinaoikeudessa.

HE 124/2012, LaVM 15/2012, EV 158/2012

11.4.2014/307:

Tämä laki tulee voimaan 15 päivänä huhtikuuta 2014.

HE 213/2013, LaVM 2/2014, EV 23/2014

25.4.2014/339:

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä toukokuuta 2014.

HE 4/2014, LaVM 3/2014, EV 25/2014

22.8.2014/671:

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 2015.

HE 58/2013, LaVM 5/2014, EV 68/2014

6.2.2015/92:

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä maaliskuuta 2015.

HE 65/2014, HaVM 38/2014, EV 248/2014

10.4.2015/372:

Tämä laki tulee voimaan 4 päivänä syyskuuta 2015.

HE 232/2014, LaVM 29/2014, EV 335/2014, Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2013/40/EU (32013L0040); EUVL L 218, 14.8.2013, s. 8

10.4.2015/386:

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä lokakuuta 2015.

Jos muutoksenhaun kohteena oleva ratkaisu on käräjäoikeudessa annettu tai julistettu ennen tämän lain voimaantuloa, valituskirjelmään ja jatkokäsittelylupaan sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

HE 246/2014, LaVM 24/2014, EV 308/2014

12.6.2015/732:

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 2016.

Asiassa, joka on tullut vireille ennen tämän lain voimaantuloa, noudatetaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä vaitiolovelvollisuudesta ja -oikeudesta oikeudenkäynnissä.

Jos joku on tämän lain voimaan tullessa painostusvankeudessa, tuomioistuimen on viipymättä kuultava painostusvankeuteen määrättyä henkilökohtaisesti sekä päätettävä, onko painostusvankeutta jatkettava.

HE 46/2014, LaVM 19/2014, EV 274/2014, * Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi (EU) N:o 29/2012 (32012L0029); EUVL L 315, 14.11.2012 s. 57

30.12.2015/1597:

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 2016.

HE 72/2015, LaVM 5/2015, EV 84/2015

8.1.2016/11:

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä maaliskuuta 2016.

HE 66/2015, LaVM 4/2015, EV 83/2015, Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2012/29/EU (32012L0029); EUVL L 315, 14.11.2012, s. 57

8.1.2016/24:

Tämä laki tulee voimaan valtioneuvoston asetuksella säädettävänä ajankohtana.

HE 45/2015, TaVM 12/2015, EV 68/2015, Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) N:o 1257/2012 (32012R1257); EUVL N:o L 361, 31.12.2012, s. 1, Neuvoston asetus (EU) N:o 1260/2012 (32012R1260); EUVL N:o L 361, 31.12.2012, s. 89

25.8.2016/683:

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 2017. Sen 2 luvun 6 § tulee kuitenkin voimaan jo 1 päivänä lokakuuta 2016.

HE 7/2016, LaVM 8/2016, EV 99/2016

18.11.2016/987:

Tämä laki tulee voimaan samana päivänä kuin sakon ja rikesakon määräämisestä annettu laki (754/2010).

HE 115/2016, LaVM 12/2016, EV 129/2016